

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zdravotně sociální fakulta**

**HOSPODÁŘSKÁ OPATŘENÍ PRO
KRIZOVÉ STAVY**

*doplňkové texty pro posluchače kombinované formy studia
studijního programu „Ochrana obyvatelstva“*

studijního oboru „Ochrana obyvatelstva se zaměřením na CBRNE“

Ing. Emil Antušák, Ph.D.

ČESKÉ BUDĚJOVICE 2007

Motto:

Tendence opakování se jevů je zárukou stability vesmíru. Ale, každá událost od přírodních jevů až po lidskou myšlenku vytváří své vlastní morfologické pole, dochází k překrývání a střetu informačních matic a při jejich velké kumulaci může dojít k prudké změně reality. Svět se tak neustále pohybuje mezi řádem a chaosem.

[Utajované dějiny Čech .ISBN - 80-237-3871-2]

Obsahem předmětu je seznámení s teorií a praxí krizového managementu jako uceleného souboru ověřených přístupů, názorů, nástrojů, zkušeností, doporučení a metod ke zvládnutí manažerských funkcí při řešení krizí se zaměřením na hospodářskou politiku v zajišťování bezpečnosti státu a její realizaci v oblasti ekonomické bezpečnosti, civilního nouzového plánování a hospodářských opatření pro krizové stavy v segmentech nouzového hospodářství, hospodářské mobilizace, regulačních opatření, státních hmotných rezerv a infrastruktury státu pro zvládnutí krizových jevů.

Obsahem studijní opory jsou následující přednášky :

	str.
<u>Přednáška 1:</u> Vymezení pojmu HOPKS, historie vývoje, základní pojmy a kategorie.	3
<u>Přednáška 2:</u> Legislativní opory systému HOPKS.....	19
<u>Přednáška 3:</u> Působnost orgánů veřejné správy, právnických a fyzických osob v systému HOPKS.....	21
<u>Přednáška 4:</u> Základní pilíře (nástroje) systému HOPKS	26
<u>Přednáška 5:</u> Státní hmotné rezervy (hmotné zásoby, mobilizační rezervy, pohotovostní zásoby, zásoby pro humanitární pomoc)	38
<u>Přednáška 6:</u> Problematika civilních zdrojů	42
<u>Přednáška 7:</u> Subjekty hospodářské mobilizace. Jejich místo a úloha v systému ekonomické bezpečnosti státu.....	46
<u>Přednáška 8:</u> Zásady plánování v systému HOPKS	51
<u>Přednáška 9:</u> Informační podpora systému HOPKS	56
<u>Přednáška 10:</u>	

Semináře:

1. – 7. a 9. - 12. týden:

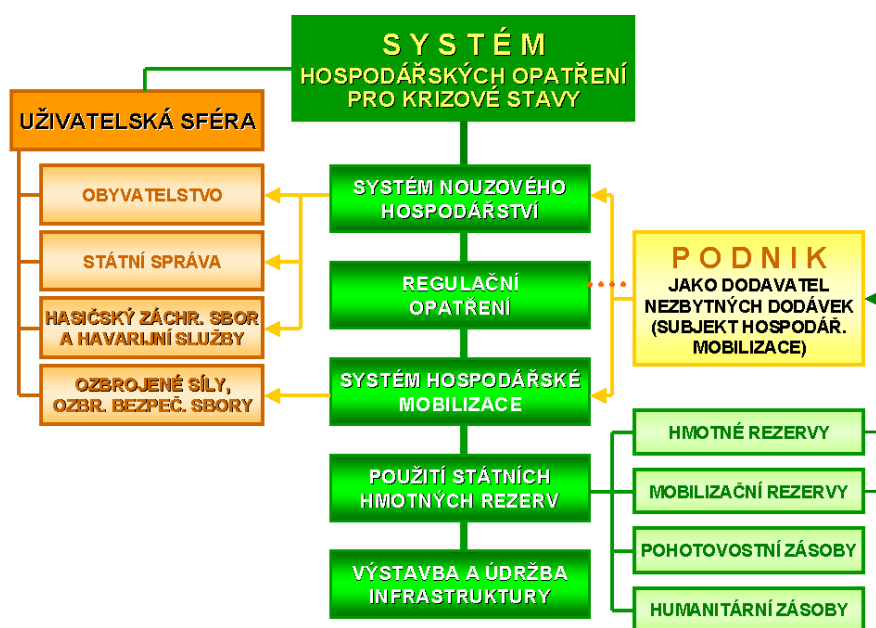
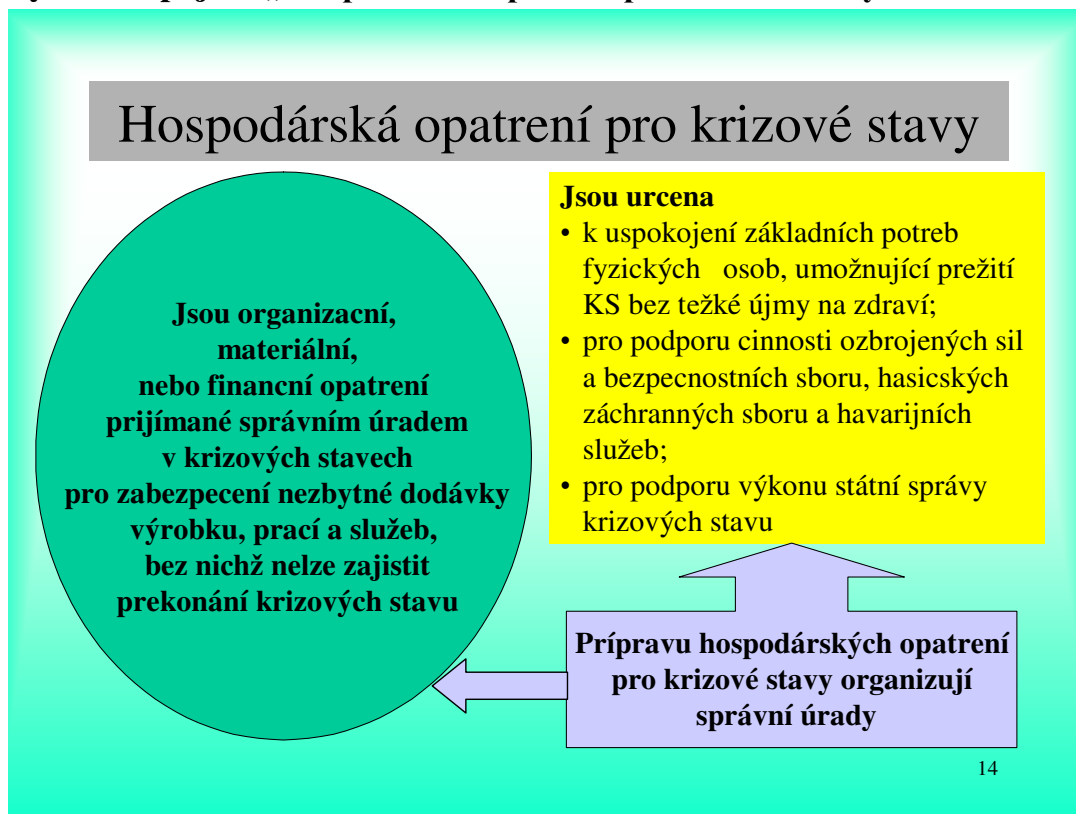
Praktické aplikace probírané tematiky. Informační systém pro plánování civilních zdrojů - ARGIS.

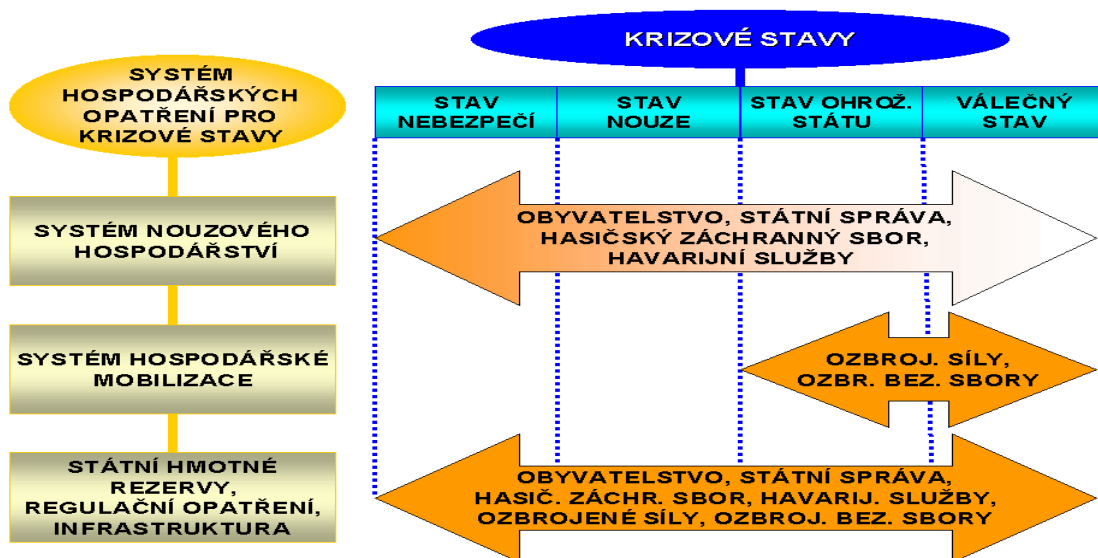
Přednáška č. 1.

Vymezení pojmu HOPKS, historie vývoje, základní pojmy a kategorie

Klíčová slova: Bezpečnost, stát, ekonomická bezpečnost, hrozba, riziko, krizová situace, krize, krizový stav, orgány krizového řízení, systém

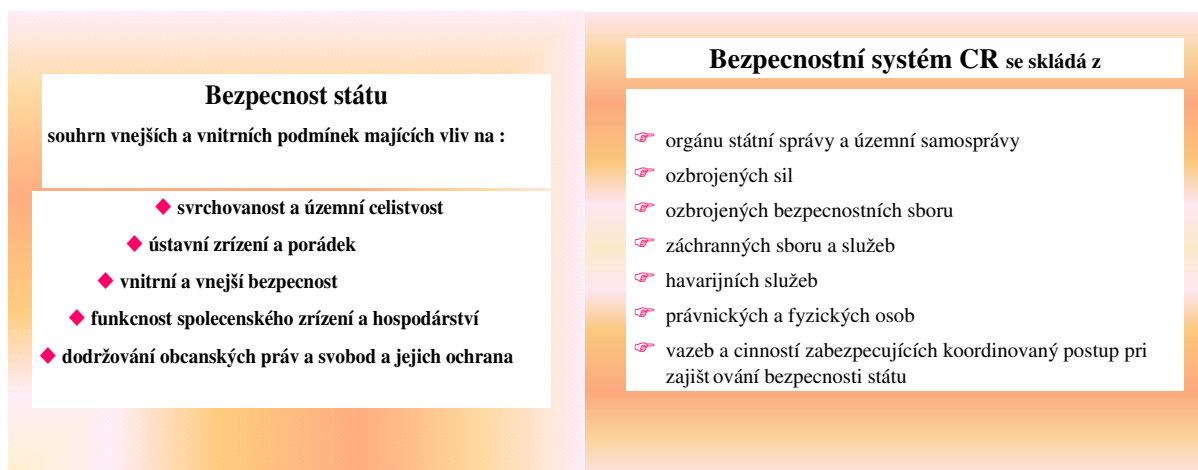
A: Vymezení pojmu „Hospodářská opatření pro krizové stavy - HOPKS“

Pramen – schémata: Š. Mihok – SSHR (č. 14, 19) , Zd. Kopecký - VŠE

- HOPKS:**
- jsou nedílnou součástí hospodářské politiky státu, která představuje jeden ze základních prostředků *bezpečnostní politiky ČR*;
  - jsou mimořádným nástrojem vlády pro případné usměrňování a regulaci hospodářství ČR k zabezpečení jeho stabilizace po vyhlášení krizových stavů;
  - jako nástroj krizového řízení státu spjatý s krizovým a obranným plánováním zasahují do sféry hospodářské činnosti subjektů s určitým předem definovaným cílem – překonat krizovou situaci za pomoci zákonem vymezených a předem stanovených organizačních, materiálních a finančních opatření;
  - Systém HOPKS umožňuje překonání takové situace, kdy fungování normálních mechanismů není dostatečně účinné nebo nemůže vést k překonání krizové situace;
  - odpovědnost za výkon státní správy a samosprávy při jejich přípravě, tak i při jejich realizaci za krizových stavů, mají orgány státní správy a územních samosprávných celků v rozsahu svých kompetencí.

Hlavní oblasti zajištění bezpečnosti státu

obrana státu - zabezpečení před vnějším ohrožením :

- svrchovanosti a územní celistvosti
- principu demokracie a právního státu
- ochrana života a majetku obyvatel

ochrana vnitřního pořádku a bezpečnosti - proti všem druhům násilí

- ústavního zřízení státu,
- vnitřního pořádku
- občanských práv a svobod

ochrana obyvatelstva tj. životu, zdraví, majetku a životního prostředí před:

- následky živelních pohrom
- následky antropogenních mimorádných událostí
- udržení základních funkcí státní správy , společenského a hospodářského života

ochrana ekonomiky tj. zajištění :

- funkčnosti hospodářské a finanční soustavy státu
- základních materiálních potřeb obyvatel a státu při krizových situacích

Účastníci systému HOPKS

vláda ČR

ústřední správní úřad (ÚSÚ), ČNB

krajský úřad (KÚ)

obec s rozšířenou působností, určené obce

orgány
KŘ

dodavatelé ND (systém NH)

dodavatelé MD (systém HM)

právnícké a podnikající
fyzické osoby

fyzické osoby

OS, OBS, HZS, HS

orgány provádějící výkon státní správy

odběratelé
dodávek

B: Historie vývoje

Významným nástrojem hospodářské politiky státu při zajišťování bezpečnosti ČR je systém hospodářských opatření pro krizové stavy. Jejich cílem je zajistit pro hospodářství nezbytné materiální zdroje a poskytování služeb obyvatelstvu a ozbrojeným silám, ozbrojeným bezpečnostním sborům, záchranným sborům a havarijním službám v situacích ohrožující bezpečnost ČR. Předchůdcem systému HOPKS byl systém „mobilizační přípravy“ hospodářství státu, zejména obranného hospodářství. Systém HOPKS je součástí systému „ekonomické bezpečnosti státu“ a systému „krizového řízení státu“.

Vláda a parlament ČR zajišťují nezbytné lidské, věcné a finanční zdroje pro vnitřní a vnější bezpečnost ČR. Řídí se principem minimální dostatečnosti v možnostech české ekonomiky a státu jako celku a sledují jejich optimální využití.

Jako východisko ke správnému nasměrování dalšího vývoje problematiky ekonomické bezpečnosti se na jedné straně jeví možnost další diverzifikace národního hospodářství a podniknutí aktivit zaměřených na utvoření bezpečných hospodářských styků, na druhé straně pak též příprava hospodářství k vlastnímu přežití a překonání destruktivní činnosti protivníka v případě války, jakož i reprodukce narušených základů činnosti hospodářství při jiných bezpečnostních nevojenských ohroženích. Přitom všem je nutné zvažovat i možnost, že ekonomická bezpečnost země může být podrobena verifikaci nejen hospodářskou válkou, nýbrž i přechodnými hospodářsko-finančními problémy, vyvolanými nutností financovat následky přírodních, ekologických, antropogenních a jiných katastrof. *Budoucnost přeje připraveným, boj o přežití a úspěch nepřestává nikdy a nikde.*

Mobilizační příprava hospodářství je vnějším výrazem dvojediného úkolu, spočívajícího v zajištění fungování hospodářství státu k zajištění nezbytných potřeb ozbrojených sil a obyvatelstva v časově krátkém, ale mimořádně důležitém období mezi běžnou ekonomickou přípravou na obranu a válečným hospodářstvím, tj. v období hospodářské mobilizace, nebo též nazývaným obdobím přechodu ekonomiky z mírového stavu na válečný. Je, spolu se systémem nouzového hospodářství, použitím státních hmotných rezerv, výstavbou a údržbou infrastruktury a regulačními opatřeními, součástí systému hospodářských opatření pro krizové stavy.⁽¹⁾ Je tedy jakýmsi vnějším výrazem postupu mobilizačních procesů charakterizovaných přítomností hotových prvků, které jsou již zapojené do procesu realizace obranných funkcí. **Jako systém se vyvíjí od počátku 19. století a prakticky až do rozpadu bipolárního světa sloužila pro válečné účely.**

Analýza vztahu ekonomiky a války ukázala, že do konce 18. století byly války ekonomicky zabezpečovány z předem vytvořených zásob výzbroje i výstroje a jejich vyčerpáním válečné akce, a někdy i celá válka, skončily. Armády tehdy v podstatě žily a vedly válku z předem nahromaděných zásob. Bojující armády zničené zbraně, spotřebované střelivo a jiný válečný materiál nedoplňovaly. Ekonomika tak plnila svůj úkol zejména v období před zahájením války, a to hlavně pokud šlo o vybavení armád výstrojí a jednoduchou bojovou technikou. Dodatečné nároky, které vznikaly v průběhu války, mohly být pokryty zbrojnými manufakturami z běžné produkce a v ekonomice válčících zemí nebylo zpravidla nutno přijímat nějaká zvláštní opatření.

Problémy s materiálně technickým zabezpečením obou světových válek 20. století ukázaly, že válku již nelze vést pouze na základě předem vytvořených zásob, stejně jako to, že potřeby války nemůže uspokojit jen mírový (předválečný) zbrojní průmysl. Vznikla nutnost převést značnou část národního hospodářství z mírového stavu na válečný a podřídit jej potřebám vedení války. Ekonomické zabezpečení války se tak stalo dlouhodobým procesem, který zahrnoval tři etapy: hospodářskou (ekonomickou) přípravu na válku v době míru, hospodářskou mobilizaci (převedení mírového hospodářství na válečné v době ohrožení) a vlastní válečné hospodářství.

Hospodářská příprava na válku v době míru spočívala v provádění řady opatření, která měla vytvořit předpoklady pro vedení války. Šlo zejména o rozvoj národního hospodářství a v jeho rámci těch odvětví, která měla rozhodující význam pro zabezpečení války. Dále šlo o mobilizaci materiálních a finančních zdrojů pro zabezpečení obrany, výstavbu komunikací a vytváření strategických zásob a rezerv. Pozornost se věnovala materiálně technickému zabezpečení ozbrojených sil moderní bojovou technikou. Byly zpracovány plány všeobecné mobilizace se stanovením úkolů pro převedení mírového hospodářství na válečné.

---

¹ Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy, hl. 1, § 3, odst. 1

Hospodářská mobilizace znamenala převedení ekonomiky na válečné koleje. Šlo o přestavbu celého ekonomického života země pro potřeby války. Smyslem této přestavby byla přeměna ekonomické síly v sílu vojenskou. Úkolem hospodářské mobilizace bylo vytvoření fungujícího válečného hospodářství.

Válečné hospodářství, tzn. rozvíjení vojenské produkce během války samé, mělo v procesu materiálně technického zabezpečení obou světových válek rozhodující úlohu a bylo jeho těžištěm. Struktura válečného hospodářství se fakticky vytvářela v průběhu hospodářské mobilizace a novou investiční výstavbou. Zásoby zbraní, bojové techniky a materiálu, jakož i surovin a zařízení pro válečnou výrobu plnily v tomto případě úkol vytvořit podmínky pro provedení hospodářské mobilizace a rozvinutí vlastního válečného hospodářství.

Válčící země měly dostatek času i potřebný prostor pro provedení hospodářské mobilizace a organizaci válečného hospodářství. Charakter války umožňoval provedení hospodářské mobilizace před nebo i po jejím vypuknutí, aniž by výrazně omezil schopnost země mobilizovat dodatečné zdroje pro vedení války, resp. zabezpečení obrany. Obě světové války poukázaly i na potřebu určité centrální ekonomické regulace, což se projevovalo v kontingenci pracovních sil, výrobních zařízení surovin a potravin i v usměrňování válečné výroby.

Tento systém v "sovětském bloku" více-méně přetrvával po celou dobu studené války. Co se týče "západu", zde se až do konce 70. let zdůrazňoval význam schopnosti hospodářství zabezpečovat nepřetržitou obrannou výrobu, včetně nezbytných mobilizačních opatření, především pro krátkodobé války. Potvrzuje to například Program plánování průmyslové pohotovosti [Industrial Preparedness Planning Program], který stanovoval způsob přípravy průmyslu především na krátkodobé války (důraz na tzv. zvětšení výchozí bojové schopnosti ozbrojených sil; neřešil úlohy zbrojního průmyslu při konfliktech s delší dobou trvání).

V roce 1981 však již byla do obranné direktivy zapracována otázka plánování mobilizační pohotovosti z hlediska potřeb "dlouhé války". V roce 1982 byla odborníky ICAF [Industrial College of the Armed Forces] zpracována studie pod názvem "Politika, legislativa a plánování pohotovosti průmyslu", která se pak stala základem pro plánování mobilizační připravenosti obranného hospodářství nejen v USA, ale i dalších zemích NATO. V roce 1990 byla podána zpráva Výboru mobilizace průmyslu - CIMMSB [Committee an Industrial Mobilisation of the Manufacturing Studies Board], ve které byla kritickým způsobem zhodnocena připravenost amerického průmyslu k uspokojování obranných potřeb. Bylo též konstatováno, že příznak nukleární války zaniká, že vzrůstá intenzita hrozby války konvenční a že menší síly a snížené rozpočty na obranu budou vyžadovat větší mobilizační schopnosti. V současnosti členské státy NATO připravují nový model hospodářské mobilizace, který bude zabezpečovat požadavky vyplývající z nové strategie NATO pro 21. století.⁽²⁾

Česká republika, jejíž systém mobilizační přípravy obranného hospodářství byl do roku 1990 založen na centralistickém principu řízení přerozdělování produkce a služeb formou závazných úkolů státního plánu, nebyl dále slučitelný s principy tržní ekonomiky, podnikatelskou činností soukromého sektoru, zahraniční účastí kapitálu a bank a nebyl schopen využít nepřímé nástroje ekonomické regulace. Jako dočasné řešení byla zvolena varianta nahrazení rozpočtového plánu krizovým plánem (rok 1992 a 1993) a byly zahájeny práce na nové právní úpravě.

Nová právní úprava je zakotvena v *zákoně č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy*, který vstoupil v platnost dnem 1. ledna 2001. Účelnost této úpravy spočívá ve vytvoření dosud chybějících právních předpokladů pro provádění organizačních a materiálních opatření, včetně zásad jejich financování v podmínkách tržní ekonomiky, k účinnému využití hospodářských zdrojů pro zajištění dodávek výrobků, prací a služeb nezbytných k překonání a odstranění nepříznivých následků krizových stavů. Nový aspekt této úpravy je rovněž v tom, že v úzké návaznosti na opatření *zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR*, zabezpečuje možnost materiální podpory sil, které budou aktivně zasahovat po vyhlášení krizových stavů vojenského i nevojenského charakteru, a rovněž vytváří podmínky pro uspokojování základních materiálních životních potřeb obyvatel ČR v krizových stavech. Zahrnuje opatření pro krizové situace vojenského i nevojenského charakteru v rámci celého národního hospodářství. Vymezuje systémovou strukturu hospodářských opatření pro krizové stavy. Součástí zákona je i ucelená soustava regulačních opatření, ustanovení o kontrole a o sankcích za porušení zákona, které v předešlé právní normě chyběly. Přínosem je přizpůsobení se novému bezpečnostnímu prostředí, v němž se ČR nalézá, a reálným potřebám a možnostem ČR. Úprava vychází ze skutečnosti, že nebezpečí přímého vojenského napadení ČR se výrazně snížilo a příznaky jeho případného nárůstu se projeví s dostatečným časovým předstihem před vznikem případného ozbrojeného konfliktu. Daleko pravděpodobnější se

² Glod, S. J.: Industrial Preparedness Planning. A New Role for the Reserve Components. Army Research. Military Review, September-October 1984, s. 20

jeví možnosti vzniku krizových situací nevojenského charakteru, které budou vznikat nenadále a budou vyžadovat okamžitou odezvu. Zákon proto rozlišuje dva základní systémové přístupy v uspokojování nezbytných hospodářských potřeb za krizových stavů, a to *nouzové hospodářství* a *hospodářskou mobilizaci*.

Systém nouzového hospodářství zajišťuje překonání krizových situací a stavů přednostním využitím stávajících možností dodavatelů *nezbytných dodávek*. Počítá s racionálním využitím běžně dostupných zdrojů. Tím se omezuje tendence vytváření nejrůznějších zásob, připravovaných výlučně pro případ krizového stavu. Vytváření takových zásob s sebou přináší nutnost jejich skladování, obměňování a poskytování další odborné péče, což se v novém bezpečnostním prostředí ČR již nejeví účelné a efektivní. Uplatnění principu - zajišťovat nezbytné dodávky pro období krizových stavů využitím již existujících dodavatelských kapacit jako součásti běžného hospodářského života - vyžaduje získávat v předstihu informace o výrobních kapacitách a materiálních zdrojích na daném území a podle předpokládaných ohrožení zapojit za krizového stavu v úvahu přicházející podnikatele do systému nezbytných dodávek. Povinnost hospodářských subjektů podávat správním úřadům výše zmíněné informace je upravena §14, odst. 3, pís. a - i, a §15, odst.3 *zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení*. Ponechává se na vůli každého správního úřadu, zda zvolí pro zajištění nezbytných dodávek formu písemné smlouvy. Dodavatel zajistí nezbytnou dodávku svou obvyklou činností. Nepředpokládá se, že by příprava nezbytné dodávky u takového dodavatele vyžadovala vytvoření zvláštních materiálních zásob, čímž se snižují náklady, které jsou v jiných případech zapotřebí na jejich vytvoření, ochraňování a obměňování. Může však dojít k situaci, kdy správní úřad vhodného dodavatele nezbytné dodávky nenalezne, ať už z důvodu, že žádný dodavatel s takovým předmětem činnosti nemá sídlo na území, které patří do působnosti daného úřadu, nebo takový podnikatel patří do působnosti jiného správního úřadu. V tomto případě zákon umožňuje přenesení odpovědnosti za zajištění nezbytné dodávky na odborně příslušný ústřední správní úřad, který zajistí potřebnou nezbytnou dodávku v rámci své celostátní působnosti. Pro případ (spíše jako výjimka), že ani jednání ústředního správního úřadu nebude úspěšné, zákon stanoví možnost vytvořit položky státních hmotných rezerv, které by měly zajistit nezbytnou dodávku v případě, že jiný způsob zajištění je neproveditelný nebo v porovnání s náklady na vytvoření, ochraňování a obměnu zásob nevhodný. Položky takto vytvořené pro potřeby nouzového hospodářství jsou označovány jako *pohotovostní zásoby*. Aby nedošlo k nárůstům finančních potřeb na vytvoření této nové kategorie zásob, využil se již vybudovaný systém ochraňovatelů státních hmotných rezerv a dále, do této kategorie byly převedeny již existující hmotné rezervy, které i nadále zůstaly uloženy a ochraňovány u osob, které o ně pečovaly v předchozím období. Způsob použití této kategorie zásob se na rozdíl od minulosti do značné míry zliberalizoval a tím se zvýšila i operativnost jejich nasazení. Tvorba pohotovostních zásob je hrazena z běžných rozpočtových prostředků Správy státních hmotných rezerv na pořízování státních hmotných rezerv.

Nová právní úprava, s ohledem na zkušenosti ze vzniku nevojenských krizových situací v posledních letech, znamenala vytvoření a zavedení další nové kategorie zásob - *zásob pro humanitární pomoc*. Nepředvídaná situace, jejímž následkem je vyhlášení krizového stavu, může vést k tomu, že vytvořený movitý i nemovitý majetek části obyvatelstva bude velmi vážně poškozen a tito obyvatele budou vážně omezeni ve schopnosti zajistit si sami běžné prostředky pro uspokojování svých základních životních potřeb. S touto situací musí stát počítat, a proto nová právní úprava stanovila, že odpovědnost za vytvoření, ochraňování a obměňování těchto humanitárních zásob bude mít Správa státních hmotných rezerv s tím, že budou mít z hlediska použití za krizových stavů povahu spotřebního materiálu, nebudou se uhrazovat ani vracet. Vytvoří se v systému státních hmotných rezerv a nakládání s nimi se bude řídit stejnými zásadami, jako nakládání se státními hmotnými rezervami.

Hlavním opatřením *systému hospodářské mobilizace* je příprava vybraných právnických a podnikajících fyzických osob k tomu, aby byly schopny realizovat dodávky potřebných výrobků a služeb. To se děje jednak v rovině organizačních příprav pro zahájení válečné výroby a dále vytvořením nezbytných mobilizačních rezerv, kterými je umožněna výroba potřebného materiálu nebo poskytování služeb. Systém hospodářské mobilizace, jako organizační, materiální, personální a jiná opatření, kterými ústřední správní úřad zabezpečuje *mobilizační dodávku* pro potřeby ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů za stavu ohrožení státu a válečného stavu, je podle zákona určen pouze pro materiální podporu ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů. Reaguje se tak na nové bezpečnostní prostředí, v němž se vojenské ohrožení státu v horizontu nejbližších let nepředpokládá. Protože se ale tento typ ohrožení nedá zcela vyloučit, a navíc, vojenské ohrožení nemá lokální či regionální, ale celostátní charakter, proto je nezbytné, aby systém hospodářské mobilizace byl uspořádán na více centralizovaném principu, než systém nouzového hospodářství. Potřeby ozbrojených sil jsou zajišťovány zejména v systému hmotných rezerv formou přímých požadavků na některé suroviny (ropné produkty, maso,

luštěniny apod.) a dále v systému hospodářské mobilizace, která je z pohledu objemu potřeb ozbrojených sil pro vedení bojové činnosti považována za prioritní.

Zajištění potřeb armády vychází ze *Souboru opatření při přechodu státu do krizových stavů při řešení vojenských krizových situací*. Obecně je tento dokument nazýván krizovým plánem, a pro plánovanou činnost vojsk má tento dokument podobu *operačního plánu*. Požadavky vojsk budou uspokojovány formou finálních výrobků (služeb) od dodavatelské sféry nebo ve formě surovin pro další zpracování přímo logistickými útvary armády. V prvním případě řeší resort obrany dodávky přímo s příslušnými dodavateli formou tzv. *státní objednávky*, ve druhém případě uplatňuje požadavky na suroviny u Správy státních hmotných rezerv formou přímých požadavků. Při uplatňování státní objednávky vyžaduje zpravidla dodavatel a návazně pak i jeho subdodavatelé finanční plnění pro zajištění organizačních opatření a dále pak zajištění potřebných strojů nebo celých technologií pro navýšení výroby a poskytování služeb požadovaných pro období války. Může se rovněž jednat o zajištění služeb, které se v míru (běžném stavu) nevyskytují nebo jsou zajišťovány zcela jiným způsobem (např. opravy a rekonstrukce zničených mostů). Realizace těchto opatření je zabezpečována právě systémem hospodářské mobilizace, která je často nesprávně chápána jako přímé zajišťování potřeb. "*Hospodářská mobilizace je však pouze nástrojem pro zajišťování potřebných zdrojů.*"⁽³⁾

Nový systém zabezpečuje procesní postup při zajišťování materiální podpory ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů. Každý dodavatel mobilizační dodávky je povinen pro plnění finální dodávky zabezpečit všechny potřebné poddodávky. Dodavatel mobilizační dodávky může být jmenován *subjektem hospodářské mobilizace*. Stát mu zabezpečuje opatřeními uvedenými v § 17, podmínky pro plnění mobilizační dodávky. Protože odběratelem mobilizační dodávky je zde zároveň objednatel (zpravidla Ministerstvo obrany), hradí tento veškeré náklady spojené s vlastní dodávkou, pokud by došlo ke skutečnému plnění. Náklady, spojené s přípravou mobilizační dodávky v době mimo krizové stavy, včetně případného uchování výrobních schopností, hradí Správa státních hmotných rezerv z prostředků své rozpočtové kapitoly. Dodavatelé mobilizačních dodávek jsou povinni plnit za stavu ohrožení a válečného stavu nezbytné dodávky přednostně před jinými dodavatelskými závazky. Proto jsou chráněni před hrozbou majetkových sankcí, vzniklých v důsledku prodlení s plněním ostatních dodávek. Dodavatelé mobilizačních dodávek jsou povinni zpracovat *plán krizové připravenosti* a *plán opatření hospodářské mobilizace*. V těchto účelových dokumentech stanoví podmínky, za nichž je možno očekávat plnění mobilizační dodávky.

Plány hospodářské mobilizace obsahují popis a zhodnocení zdrojů, sil a prostředků, ze kterých vyplývá i způsob tvorby a udržování vybraných strategických zásob surovin, materiálů a výrobků pro tlumení výkyvů jejich dodávek za krizových stavů, tzv. *státních hmotných rezerv*, a zásob vytvořených pro potřeby hospodářské mobilizace, tzv. *mobilizačních rezerv*.

Státní hmotné rezervy jsou vlastnictvím státu. Hmotné rezervy mají charakter strategických zásob surovin, materiálů a výrobků, jejichž charakter a použití zůstaly v nezměněné podobě. Jsou centralizovaným opatřením makroekonomického charakteru. V evidenční hodnotě řádově 20 miliard Kč, čítají desítky položek a lze je rozdělit podle charakteru na:

- 1) *průmyslové suroviny (neželezné kovy, ferroslitiny, bavlnu, kaučuk, usně aj.);*
- 2) *zemědělské a potravinářské produkty (obiloviny, luštěniny, cukr, rýži; maso, masové konzervy, rostlinné oleje, líh rafinovaný, sůl kamennou aj.);*
- 3) *pohonné hmoty (ropu, benzin automobilový, nafta motorovou, petrolej letecký, olej motorový, olej převodový).*

Jsou uloženy jak ve státních skladech v péči Správy státních hmotných rezerv, tak i na základě smlouvy ve státních skladech v péči ochraňovatelů nebo i ve skladech ochraňovatelů, tj. v pronajatých prostorách. Výdaje na jejich pořízení se hradí ze státního rozpočtu. Při jejich obměnách a záměnách používá Správa státních hmotných rezerv též příjmů za prodané státní hmotné rezervy v rámci obměn a záměn. Tyto příjmy jsou převoditelné do příštího roku.

Mobilizační rezervy nemají na rozdíl od hmotných rezerv strategický význam, mají spíše mikroekonomický charakter a jsou v převážné míře určeny pro konkrétní výrobek, konkrétní zařízení, konkrétní výkon, pro konkrétní výrobu konkrétního subjektu. Zásoby uložené v mobilizačních rezervách se vytvářejí zejména k materiálnímu zajištění bezprostředního zahájení zvláštní výroby nebo podstatnému zvýšení dodávek

³ Duda, J.: Plánování a zabezpečování civilních zdrojů pro potřeby ozbrojených sil. In: Vojenské rozhledy č.4/1999, s. 57

nezbytných předmětů, služeb nebo zdrojů za krizových stavů. Tyto rezervy jsou zpravidla uloženy přímo u subjektů hospodářské mobilizace (dodavatelů nezbytných a mobilizačních dodávek), které je zároveň ochraňují. V menší míře jsou uloženy i u jiných ochraňovatelských organizací v místech umožňujících jejich pohotovému využití. Nová právní úprava by si neměla vyžadovat dodatečné nároky na státní rozpočet, neboť se očekává spíše snížení počtu subjektů hospodářské mobilizace. Současně nelze ale vyloučit, že v závislosti na rozvíjení prací na přípravě nových plánů mobilizace ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, dojde postupně ke zvýšení finanční náročnosti či počtu mobilizačních dodávek i při snížení počtu subjektů, jež budou plnění těchto dodávek zajišťovat.

Nově se upravil i postup při uplatňování požadavků na výstavbu a údržbu objektů *infrastruktury* k přípravě a přijetí hospodářských opatření pro krizové stavy. Financování údržby objektů infrastruktury zákon svěřuje tomu správnímu úřadu, který k nim má právo hospodaření.

Nová právní úprava stanovila i strukturu a účel *regulačních opatření*, která mají umožnit okresním, krajským úřadům, vládě ČR a České národní bance zasáhnout v případě, že krizová situace, vedoucí k vyhlášení krizového stavu nabude takové intenzity, že naruší obvyklé tržní mechanismy a obvyklá funkce trhu. Úprava stanovila i zásady jejich vyhlásování a dále obecné podmínky, které zamezují zneužití těchto opatření ze strany výkonné moci státu - státní správy.

C: Základní pojmy a kategorie potřebné pro zvládnutí problematiky zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy :

ARGIS, informační systém pro plánování civilních zdrojů

information systém for planing the civilian resources

Celostátně provozovaný informační systém veřejné správy pro informační podporu hospodářských opatření pro krizové stavy v oblasti evidence a plánování věcných zdrojů.

civilní zdroje, materiální

civilian resources

Část věcných zdrojů pro zajištění vnitřní a vnější bezpečnost České republiky, zahrnující materiální zásoby v majetku státu nebo právnických a podnikajících fyzických osob (PPFO) a výrobky, práce a služby poskytované PPFO, které slouží k zajištění nezbytných dodávek potřebných k řešení krizových situací a jejichž použití se plánuje a realizuje v rámci systému hospodářských opatření pro krizové stavy

číselník nezbytných dodávek (CND)

numerical catalogue of necessary (indispensable) deliveries

Organizační prostředek (interní číselník) obsahující přehled zavedených položek nezbytných dodávek. Navazuje na číselník standardní klasifikace produkce (SKP), je součástí informačního systému ARGIS a slouží jako podpora činnosti orgánů krizového řízení a právnických a podnikajících fyzických osob při plánování a přípravě hospodářských opatření pro krizové stavy k racionální práci s daty při zajišťování nezbytných dodávek.

dodavatel nezbytné dodávky

necessary (indispensable) delivery supplier

Fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem na území České republiky a organizační složka právnické osoby se sídlem v zahraničí podnikající na území České republiky, která má jako předmět své činnosti nebo podnikání zapsanou činnost umožňující dodat předmět nezbytné dodávky nebo která je schopna dodat předmět nezbytné dodávky. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy)

dodavatelský řetězec

Finální dodavatel a všichni jeho poddodavatelé, kteří se podílí na kompletaci a plnění mobilizační dodávky podle smlouvy mezi finálním dodavatelem a objednatelům mobilizační dodávky. Dodavatelský řetězec může

obsahovat více kooperačních stupňů a vztahuje se vždy k plnění jedné mobilizační dodávky. Vzájemné vztahy mezi jednotlivými kooperačními stupni jsou založeny na smluvním základě.

druh hospodářského opatření

kind of an economic measures

Jednotlivý druh systému hospodářských opatření pro krizové stavy (nouzové hospodářství, hospodářská mobilizace, použití státních hmotných rezerv, výstavby a údržba infrastruktury, regulační opatření).

druh požadavku

kind of a requirement

Konkrétní jmenovitý požadavek vztahující se k některému druhu hospodářských opatření.

dvouletý cyklus plánování civilních zdrojů

two-year cycle of the civilian resources planing

Periodicky opakující se součást procesu plánování bezpečnosti ČR navazujícího na alianční plánovací procesy, určená v rámci hospodářských opatření pro krizové stavy k zajišťování civilních zdrojů k plnění nezbytných dodávek potřebných k řešení krizových situací. Začíná vždy v lichém roce a zahrnuje období formulace potřeb nezbytných dodávek podle krizových plánů, zajištění nezbytných dodávek, předložení požadavků na civilní zdroje k zabezpečení nezbytných dodávek, které nelze zajistit existujícími civilními zdroji, jejich zhodnocení podle priorit a vyčleněných finančních limitů a sestavení plánu vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti ČR, jeho projednání a realizaci.

EPOZ, evidence požadavků na zdroje

SW nástroj pro evidenci požadavků orgánů krizového řízení na zabezpečení výrobků, prací a služeb uplatněných v krizových situacích a jejich provázání s aktuální nabídkou disponibilních věcných zdrojů.

finální dodavatel mobilizační dodávky

mobilization delivery final supplier

Dodavatel mobilizační dodávky, s nímž objednatel mobilizační dodávky uzavřel smlouvu o zajištění mobilizační dodávky.

hmotné rezervy

material reserves

Vybrané základní suroviny, materiály, polotovary a výrobky určené pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu. (Zákon 97/1993 Sb., o působnosti SSHR)

hospodářská mobilizace

economic mobilization

Organizační, materiální, personální a jiná opatření, kterými ústřední správní úřad zabezpečuje mobilizační dodávku pro potřeby ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Je součástí systému hospodářských opatření pro krizové stavy. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy)

hospodářská opatření pro krizové stavy

economic measures for the state of crises (in emergency)

Organizační, materiální nebo finanční opatření přijímaná správním úřadem (státem) v krizových stavech pro zabezpečení nezbytné dodávky výrobků prací a služeb, bez nichž nelze zajistit překonání krizových stavů. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy)

humanitární pomoc

humanitarian aid

Činnost vládních i nevládních orgánů a organizací, dobročinných spolků a jednotlivců konaná za krizové situace ve prospěch obyvatelstva určitého regionu, postiženého přírodní nebo lidskou činností vyvolanou katastrofou. V

mezinárodním měřítku, pak i pomoc obyvatelstvu regionů na území jiného státu, strádajícího v důsledku vnitřních či mezinárodních konfliktů a občanské války.

infrastruktura

infrastructure

Souhrn zařízení, objektů, hospodářských, komunikačních, informačních, energetických, dopravních, zásobovacích a rozvodných systémů, řídicích a ochranných zařízení a objektů a služeb zajišťujících výkon státní správy a samosprávy, životní podmínky a ochranu obyvatelstva, plynulý chod ekonomiky a podmínky pro činnosti související se zabezpečováním obrany státu.

infrastruktura k zajištění hospodářských opatření pro krizové stavy

infrastructure for provision economical measures for the crises states

Systém staveb, objektů, včetně jejich vnitřního technického, technologického, komunikačního, energetického a odpadního vybavení a zabezpečení, s potřebnými rozvody a napojením na veřejné sítě a pozemní komunikace, dráhy, přístavy a letiště sloužící pro dopravní obsluhu těchto staveb, které jsou v majetku státu nebo v majetku podnikajících osob se zřízeným břemenem a slouží k zajištění a realizaci hospodářských opatření pro krizové stavy. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy)

logistika (hospodářská)

logistics (economy)

Je systém řízení, plánování, optimalizace a organizace toku zboží počínaje jeho vývojem či nákupem až po výrobu a distribuci a zajištění podmiňujících služeb tak, aby byly splněny požadavky trhu.

mimořádné použití státních hmotných rezerv

extraordinary (special) use of the State material reserves

Využití státních hmotných rezerv při řešení krizové situace jiným způsobem, než pro který byly původně vytvořeny.

minimální limit položky hmotných rezerv

Vládou stanovené minimální množství položky hmotných rezerv v hmotnostním vyjádření, pod které nesmí zásoba dané položky klesnout bez jejího souhlasu. Výši minimálního limitu navrhuje Správa státních hmotných rezerv ve spolupráci s věcně příslušným ústředním správním úřadem.

mobilizační dodávka

mobilization delivery

Nezbytná dodávka výrobků prací a služeb pro podporu ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, uskutečňovaná po vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu. Objednavatel mobilizační dodávky o jejím zajištění uzavře s dodavatelem písemnou smlouvu.

příprava mobilizační dodávky

preparation of mobilization delivery

Souhrn činností vykonávaných dodavatelem mobilizační dodávky při zajišťování organizačních, materiálních, personálních a jiných opatření v systému hospodářské mobilizace k zabezpečení mobilizační dodávky, realizovaných v období od uzavření smlouvy o mobilizační dodávce do zahájení jejího plnění po vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu. (§ 13 odst. 3 zákona č. 241/2000 Sb.)

mobilizační rezervy

mobilisation reserves

Vybrané základní suroviny, materiály, polotovary, výrobky, stroje a jiné majetkové hodnoty, určené pro zajišťování mobilizačních dodávek pro potřeby ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů za stavu ohrožení státu a válečného stavu. (Zákon 97/1993 Sb., o působnosti SSHR)

náhradní ubytování

Dočasné ubytování obyvatel postižených krizovou situací, v objektech, které jsou pro ubytování osob určené a běžně používané

nezbytná dodávka

necessary (indispensable) delivery

Dodávka výrobků, prací a služeb pro zajištění základních životních potřeb obyvatelstva pro podporu činnosti ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů, hasičských záchranných sborů a havarijních služeb a pro podporu výkonu státní správy a bez nichž nelze zajistit překonání krizových stavů. Prioritními zdroji nezbytné dodávky jsou podnikatelé, kteří v rámci svého podnikání jsou schopni potřebné výrobky, práci nebo služby dodat. Dalším zdrojem nezbytné dodávky jsou předem vytvořené zásoby v rámci státních hmotných rezerv, případně prostředky zajištěné v rámci mezinárodní spolupráce a pomoci. Nezbytnou dodávku hradí její odběratel.

nouzové ubytování

Dočasné ubytování obyvatel postižených krizovou situací v objektech, které pro ubytování osob nejsou určené a běžně používané, ale jsou pro tento účel dočasně upraveny a vybaveny tak, aby splňovaly základní požadavky pro spánek, odpočinek a hygienické potřeby osob.

nouzové zásoby ropy a ropných produktů (nouzové zásoby ropy)

emergency crude oil and petroleum products stocks (emergency oil stocks)

Část státních hmotných rezerv vytvářená a udržovaná Správou státních hmotných rezerv v množství průměrné spotřeby za dané období vymezeném počtem dní a ve skladbě stanovených zákonem, určená pro regulovanou spotřebu v době stavu ropné nouze vzniklého z nedostatku ropy a ropných produktů. (Zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy)

objednatel mobilizační dodávky

orderer of a mobilization delivery

Ústřední správní úřad, který má ve své pravomoci řízení ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů nebo odborně příslušný ústřední správní úřad, na jehož návrh byl jmenován subjektem hospodářské mobilizace i dodavatel nezbytné dodávky, který ji zajišťuje pro stav ohrožení státu a válečný stav, a to po dobu trvání jmenování takového dodavatele subjektem hospodářské mobilizace.

obměna položky hmotných rezerv

Nahrazení hmotných rezerv novou zásobou stejné položky s cílem zachovat její jakost a nenarušit její připravenost k použití. Obměna se provádí podle lhůt obměn stanovených Správou státních hmotných rezerv pro jednotlivé položky podle trvanlivosti a užitných vlastností skladovaných předmětů a materiálu.

odběratel mobilizační dodávky

receiver of mobilization delivery

Správní úřad, právnická nebo podnikající fyzická osoba, kterým příslušný dodavatel mobilizační dodávky dodává na základě smluvního vztahu mobilizační dodávku.

orientační cílový stav položky hmotných rezerv

Vládou schválené množství dané položky v hmotnostním vyjádření, které by nemělo být bez závažných důvodů překročeno. Rozdíl mezi orientačním cílovým stavem a minimálním limitem je množství, které umožňuje potřebnou obměnu zásob hmotných rezerv, popř. jejich půjčku tak, aby nedošlo k poklesu zásob pod minimální limit. Výši orientačního cílového stavu navrhuje Správa státních hmotných rezerv ve spolupráci s věcně příslušnými ministerstvy.

organizační zajištění nezbytné dodávky

organizational assurance of a necessary (an indispensable) delivery

Opatření provedené dodavatelem nezbytné dodávky v době přípravy na její plnění, s výjimkou prací a služeb, prováděných v rámci skladování a ochraňování mobilizačních rezerv a uchování výrobních schopností.

osvědčení o jmenování subjektem hospodářské mobilizace

certificate on the appointment of a subject of economic mobilization (of an economic mobilization subject)

Veřejná listina, vydávaná Správou státních hmotných rezerv na základě rozhodnutí jejího předsedy vybraným právníckým a podnikajícím fyzickým osobám zabezpečujícím nezbytnou dodávku v systému hospodářské mobilizace, ve výjimečných případech i v systému nouzového hospodářství, je-li tato zabezpečována pro stav ohrožení státu a válečný stav. Osvědčením se držitel prokazuje třetím osobám při uplatnění svých práv.

plán vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti ČR

plan of civil resources provision for the security of the Czech Republic

Racionalizovaná a podle důležitosti uspořádaná sestava požadavků ústředních správních úřadů na vytvoření civilních zdrojů potřebných k zabezpečení nezbytných dodávek, které nelze zajistit běžným způsobem a prostředky existujících civilních zdrojů. Plán zpracovává Správa státních hmotných rezerv.

plán hospodářské mobilizace

economic mobilization plan

Samostatná část krizového plánu ústředního správního úřadu do jehož působnosti patří řízení ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, vztahující se k systému hospodářské mobilizace. Obsahuje přehled mobilizačních dodávek a jejich zdrojů pro zabezpečení potřeb ozbrojených sil, ozbrojených bezpečnostních sborů pro jejich činnost za stavu ohrožení státu a válečného stavu. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy)

plán nezbytných dodávek

necessary (indispensable) delivery plan (schedule)

Samostatná část krizového plánu správního úřadu a vybraného orgánu územní samosprávy (krajského úřadu), zpracovaná v systému nouzového hospodářství. Obsahuje přehled nezbytných dodávek vyplývajících z operační části krizového plánu a přehled zdrojů pro jejich zajištění. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy)

plán opatření hospodářské mobilizace

economic mobilization measures plan

Samostatná část plánu krizové připravenosti dodavatele mobilizační dodávky a dodavatele nezbytné dodávky, který byl jmenován subjektem hospodářské mobilizace.

plánování civilních zdrojů

civilian resources planning

Činnost správních úřadů při přípravě hospodářských opatření pro řešení krizových stavů, směřující k zajištění nezbytných dodávek v systémech nouzového hospodářství a hospodářské mobilizace podle potřeb vyplývajících z krizových plánů a spočívající v efektivním využití existujících civilních zdrojů v okruhu své působnosti.

podnikající fyzická osoba

physical person - entrepreneur

Fyzická osoba, která je podnikatelem podle obchodního zákoníku, provádí samostatně pod vlastním jménem a na vlastní odpovědnost soustavnou činnost za účelem dosažení zisku. Podnikání provádí na základě živnostenského nebo jiného oprávnění. Místem podnikání fyzické osoby je adresa zapsaná v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem stanovené evidenci.

pohotovostní zásoby

standby stores

Vybrané základní materiály a výrobky určené k zajištění nezbytných dodávek v systému nouzového hospodářství pro podporu obyvatelstva, činnosti havarijních služeb a hasičských záchranných sborů po vyhlášení krizových stavů, které nelze zajistit obvyklým způsobem, tj. ze zdrojů právníckých a podnikajících fyzických osob. Vytvářejí se na základě potřeb vyplývajících z krizových plánů ústředních správních úřadů. (Zákon 97/1993 Sb., o působnosti SSHR)

poddodavatel mobilizační dodávky

Dodavatel výrobku nebo služby, kterou je podmíněna kompletace předmětu mobilizační dodávky.

položka hmotných rezerv

Jednotlivý materiál, zařazený do hmotných rezerv na základě požadavku vyplývajícího z krizového plánu věcně příslušného ústředního správního úřadu. Zařazení položky do seznamu položek hmotných rezerv schvaluje vláda ČR na návrh Správy státních hmotných rezerv s přihlédnutím k technickým a ekonomickým hlediskům.

pořizování hmotných rezerv

Zabezpečení (nákup, převod, atd.) jednotlivých položek hmotných rezerv v rámci vládou schválených minimálních limitů a orientačních cílových stavů.

právníká osoba

legal person

Subjekt, který má práva a povinnosti. Jsou to sdružení fyzických nebo právnických osob, účelová sdružení majetku, jednotky územní samosprávy nebo jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon. Ke zřízení právnické osoby je potřebná písemná smlouva nebo zakládací listina. Právnické osoby vznikají dnem, ke kterému jsou zapsány do obchodního nebo jiného zákonem určeného rejstříku. V oblasti hospodářských opatření pro krizové stavy jsou tak zpravidla označovány podnikatelské subjekty jako zdroje pro zajišťování nezbytných a mobilizačních dodávek.

požadavek na vytvoření civilních zdrojů

requirement for the creation of civil resources

Každý jednotlivý požadavek na vytvoření konkrétního civilního zdroje k zajištění nezbytné dodávky potřebné k řešení krizové situace, kterou však nelze zajistit z existujících civilních zdrojů, předložený ústředním správním úřadem Správy státních hmotných rezerv k zařazení do Plánu vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti České republiky. Požadavek obsahuje název, způsob zařazení do systému hospodářských opatření pro krizové stavy (případně do oblasti mezinárodní spolupráce), prioritu požadovaného zabezpečení a měrnou jednotku hmotného a hodnotového (finančního) vyjádření.

půjčka hmotných rezerv

Úplatné přenechání stanoveného množství prostředků z určité položky hmotných rezerv na sjednanou dobu a po jejím uplynutí jejich vrácení do této položky hmotných rezerv. Půjčkou hmotných rezerv nesmí poklesnout stav hmotných rezerv v dané položce pod vládou schválené minimální limity hmotných rezerv.

regulační opatření

Opatření sloužící ke snížení spotřeby nedostatkových surovin, výrobků a energií nebo usměrnění spotřeby v souladu s krizovými plány v případech, kdy krizová situace nabývá takového rozsahu, že běžné ekonomické nástroje nejsou při zajišťování nezbytných dodávek dostatečně účinné. Zákon č. 241/2000 Sb., § 20, odst. 1)

ropná bezpečnost

oil emergency preparedness (oil security)

Souhrn zásad, opatření a způsobů vytváření, udržování a použití nouzových strategických zásob ropy a ropných produktů, určených pro zmírnění nebo překonání stavů nouze vzniklých z jejich nedostatku a připravených postupů a opatření pro řešení takových stavů nouze. (Zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy)

smlouva o uzavření budoucí smlouvy

Letter of Intent on the conclusion of a contract in the future

agreement to conclude a contract in the future – Letter of Intent

Písemná forma závazku jedné nebo obou smluvních stran uzavřít ve stanovené době budoucí smlouvu s předmětem plnění, jenž je určen alespoň obecným způsobem. Zavázaná strana je tak povinna uzavřít smlouvu bez zbytečného odkladu poté, kdy k tomu byla vyzvána oprávněnou stranou v souladu se smlouvou o uzavření budoucí smlouvy. Nesplní-li zavázaná strana závazek uzavřít smlouvu, může oprávněná strana požadovat, aby

obsah smlouvy určil soud nebo osoba určená ve smlouvě anebo může požadovat náhradu škody způsobené jí porušením závazku uzavřít smlouvu. Nárok na náhradu škody vedle určení obsahu smlouvy může oprávněná strana požadovat pouze v případě, kdy zavázaná strana neoprávněně odmítla jednat o uzavření smlouvy. (Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, §289 a následující)

soustava regulačních opatření

system of regulatory measures

Součástí hospodářských opatření pro krizové stavy představující souhrn opatření, která slouží ke snížení spotřeby nedostatkových surovin, výrobků a energií nebo usměrnění jejich spotřeby v souladu s krizovými plány v případech, kdy krizová situace nabývá takového rozsahu, že běžné ekonomické nástroje nejsou při zajišťování nezbytných dodávek dostatečně účinné. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy).

státní hmotné rezervy

state material reserves

Státem vytvořené zásoby důležitých surovin, materiálů, polotovarů a výrobků určených pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu, zajišťování nezbytných dodávek v systému nouzového hospodářství a hospodářské mobilizace, humanitární pomoc a pro odstraňování následků krizových situací. Člení se na hmotné rezervy, mobilizační rezervy, pohotovostní zásoby a zásoby pro humanitární pomoc. (Zákon 97/1993 Sb., o působnosti SSHR).

Správa státních hmotných rezerv (SSHR)

Administration of State Material Reserves (ASMR)

Ústřední správní úřad v oblastech hospodářských opatření pro krizové stavy a státních hmotných rezerv, včetně vytváření a udržování nouzových zásob ropy. Správa zabezpečuje financování hospodářských opatření pro krizové stavy a pořizování státních hmotných rezerv podle požadavků krizových plánů jakož i jejich financování, obměnu, záměnu, půjčku, uvolnění, nájem, prodej, skladování, ochraňování a kontrolu. Tyto činnosti zajišťuje v součinnosti s ostatními ústředními orgány státní správy. (Zákon 97/1993 Sb., o působnosti SSHR a zákon č. 189/1999 SB., o nouzových zásobách ropy).

stav ropné nouze

oil emergency

Stav, vyhlášený nařízením vlády, v důsledku nedostatku ropy a ropných produktů v případech kdy průměrný měsíční dovoz ropy a ropných produktů do České republiky je natolik snížen oproti průměrnému měsíčnímu dovozu v předcházejícím kalendářním roce nebo lze důvodně očekávat takové jeho snížení, že nepříznivé následky z toho plynoucí nelze odstranit bez přijetí regulačních opatření jejich spotřeby a výdeje nouzových zásob. (Zákon č. 189/1999 SB., o nouzových zásobách ropy)

strategické zásoby

strategic stores

Část hmotných rezerv představující zásoby životně důležitých surovin, materiálů, výrobků a potravinových položek pro materiální zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu.

subjekt hospodářské mobilizace

economic mobilization subject

Podnikatel, který se zavázal za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu dodávat výrobky, práce nebo služby nezbytné pro zajištění ozbrojených sil a ozbrojených sborů a byl subjektem hospodářské mobilizace jmenován.

systém nouzového hospodářství

emergency economy systém

system of economy in emergency (system of emergency economy)

Součástí hospodářských opatření pro krizové stavy zabezpečující nezbytné dodávky pro uspokojení základních životních potřeb obyvatelstva, pro podporu činnosti hasičských záchranných sborů a havarijních služeb a pro

podporu výkonu státní správy a to tak, aby tyto dodávky probíhaly způsobem obvyklým pro období mimo krizové stavy. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy).

uchování výrobních schopností

preservation of productive ability

Uchování speciálních technologických zařízení ve vlastnictví dodavatele mobilizační dodávky, určených k zahájení nebo rozšíření výroby předmětů mobilizační dodávky a pro jinou výrobu nevyužívaných v provozuschopném stavu.

určená obec

Určenou obcí se obec stává na základě povinnosti zpracovat vybrané úkoly z krizového plánu (KP) kraje uložené jí HZS kraje podle § 15 odst. 4 písm. a) krizového zákona.

uvolňování hmotných rezerv

Fyzický prodej či likvidace položky hmotných rezerv (nebo její části) která již neslouží nebo nebude sloužit svému účelu. Uvolnění schvaluje vláda na základě návrhu Správy státních hmotných rezerv zpracovaného podle požadavků věcně příslušných ústředních správních úřadů vyplývajících z jejich krizových plánů.

válečná výroba

war production

Výroba materiálu všeho druhu k úhradě jeho spotřeby a ztrát u vojsk, obyvatelstva a v rámci činnosti hospodářství v době války. Je řízena podle zvláštních plánů a vojensko - ekonomických pravidel.

válečné hospodářství

war economy

Rozhodující část výrobních kapacit hospodářství státu, která pracuje ve prospěch zabezpečení činnosti ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů, uspokojení základních životních potřeb obyvatelstva a zachování základních funkcí státu. Vzniká transformací mírového hospodářství. Zahrnuje novou formulaci cílů, změnu výrobních programů, konverzi průmyslu, evakuaci lidí, kapacit a materiálu, alokaci zdrojů a změnu v řízení.

věcný prostředek

material means

Movité a nemovité věci ve vlastnictví státu, územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob nebo jimi poskytované služby, které lze využít v zájmu zajišťování obrany státu. (Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky)

Záměna položky hmotných rezerv

Nahrazení položky hmotných rezerv nebo její části zásobou jiné položky s cílem úpravy stavů určitých položek v rámci celkové skladby hmotných rezerv. Záměnou hmotných rezerv nesmí poklesnout stav hmotných rezerv pod vládou schválené minimální limity pro dané položky hmotných rezerv.

zásoby pro humanitární pomoc

humanitarian aid reserves

Součást státních hmotných rezerv tvořená vybranými základními materiály a výrobky, určenými po vyhlášení krizového stavu k bezplatnému poskytnutí fyzickým osobám vážně materiálně postiženým krizovou situací. (Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatření pro krizové stavy)

Samostudium:

- ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR,
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, ve znění pozdějších předpisů (např. vyhlášky č. 542/2002 Sb.),
- zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů,
- Metodiky činnosti při plánování a zajišťování nezbytných dodávek v systému hospodářských opatření pro krizové stavy pro:
  - ústřední správní úřady a jiné správní úřady,
  - krajské úřady a obecní úřady ORP a určených obcí,
  - právnické a podnikající fyzické osoby
- usnesení vlády ze dne 7. 4. 2003 č. 345 o Metodice pro vyžadování věcných zdrojů za krizové situace a o Systému koordinace využívání dostupných věcných zdrojů potřebných k řešení krizové situace,
- **Uvedenou literaturu v posledním znění je možné najít na - www.sshr.cz**

Další literatura:

- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 krizového zákona, ve znění pozdějších předpisů (např. nařízení vlády č. 36/2003 Sb.),
- zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ze dne 4. 11. 2004,
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR,
- Bezpečnostní strategie České republiky schválená usnesením vlády ČR ze dne 10. 12. 2004 č. 1254, k novelizaci Bezpečnostní strategie České republiky,
- Emil Antušák: „Strategie a ekonomika v bezpečnostním systému České republiky“ AVIS, Praha 2002, ISBN – 80-7278-143- X

Kontrolní otázky:

1. Jak jsou definována hospodářská opatření pro krizové stavy?
2. Jaké jsou hlavní cíle a úkoly HOPKS?
3. Který orgán veřejné správy je odpovědný za organizaci HOPKS?

4. Jaké byly hlavní důvody pro vznik Zákona č. 241/2000 Sb. ?

Přednáška č. 2. Legislativní opory systému HOPKS

Klíčová slova: ústavní zákon, zákon, prováděcí předpis, vyhláška

Ústavní normy:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR,
- ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR,
- ústavní zákon č. 300/2000 Sb., - změna Ústavy a ústavního zákona č. 110/1998 Sb.,

Základní zákony:

- zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon),
- zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR,
- zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy,

Název	Norma - zákon	Vyhlašující orgán	Důvod	Území	Doba trvání
Válečný stav	ÚZ č. 1/1993 Sb., (Ústava ČR), čl. 43 ÚZ č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, čl. 2	Parlament	je-li ČR napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení	celý stát	není omezeno
Stav ohrožení státu	ÚZ č. 110/1998 Sb., čl. 7	Parlament na návrh vlády	je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy	celý stát - omezené území státu	není omezeno
Nouzový stav	ÚZ č. 110/1998 Sb., čl. 5 a čl. 6	Vláda (předseda vlády)	v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost	celý stát - omezené území státu	nejdéle 30 dnů

Stav nebezpečí	zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č.320/2002 Sb.	Hejtman kraje, primátor hl.m. Prahy	jsou-li v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek IZS	celý kraj část kraje	nejvýše 30 dnů (prodloužení se souhlasem vlády)
-------------------	---	---	---	-------------------------	--

Další zákony a jiné normy:

- zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému,
- zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR,
- zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR,
- vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 434/1992 Sb., o zdravotnické záchranné službě,
- zákon č.219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR,
- zákon č.585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)
- zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii;
- zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR;
- zákon č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení),úplné znění č. 3/2003 Sb.,
- zákon č.128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), úplné znění č. 2/2003 Sb.,
- zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (úplné znění vyhlášeno jako č.67/2001 Sb.),
- zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky, (od 1.6. 2006 nahradil zákon č.353/1999 Sb.)
- zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon),
- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (veterinární zákon),
- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění zákona č. 20/2004 Sb.,
- zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích,
- zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
- zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavu ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy);
- zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou, ve znění zákona č.347/2005 Sb.
- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví,
- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy (kompetenční zákon),
- zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů,

Prováděcí předpisy:(výběr)

- nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení krizového zákona, ve znění nařízení vlády č.36/2003 Sb.,
- nařízení vlády č.463/2000 Sb., k provedení zákona o IZS, ve znění nařízení vlády č.527/2002 Sb.,
- nařízení vlády č. 51/2004 Sb., o plánování obrany státu,
- vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 281/2001 Sb., k provedení krizového zákona, ve znění vyhlášky č. 237/2003 Sb.,
- vyhláška Ministerstva obrany k provedení zákona o zajišťování obrany ČR č. 280/1999 Sb., kterou se stanoví postup při uplatňování požadavku na určení věcných prostředků a jejich převzetí, postup při uplatňování požadavku na určení fyzických osob k pracovní výpomoci nebo k pracovní povinnosti a kterou se stanoví náležitosti a vzor dodávacího příkazu, náležitosti a vzor dokladu o převzetí věcného prostředku, náležitosti a vzor dokladu o vrácení věcného prostředku a náležitosti a vzor povolávacího příkazu, ve znění vyhlášky č. 56/2003 Sb.,
- vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.,

- vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva,
- vyhláška Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, ve znění vyhlášky č. 542/2002 Sb.
- nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně;
- vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění vyhlášky č. 429/2003 Sb.,
- vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva,
- vyhláška Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, ve znění vyhlášky č. 542/2002 Sb.
- nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně;

Samostudium:

- důsledně prostudovat zákon č. 241/2000 Sb.

Kontrolní otázky:

1. Kdo organizuje přípravu HOPKS?
2. Kdo rozhoduje o vydání zásob pro humanitární pomoc a kdo odpovídá za jejich přidělení postiženým fyzickým osobám?
3. Kdo nese náklady spojené s vyhlášením regulačních opatření?

Přednáška č. 3.

Působnost orgánů veřejné správy, právnických a fyzických osob v systému HOPKS

Klíčová slova: orgány veřejné správy, ústřední správní úřad, krajský úřad, obecní úřad

V obecní rovině působnost orgánů veřejné správy v oblasti HOPKS stanovuje zákon č. 241/2000 Sb. (hl. 2, § 5 – vláda, § 6 – ústřední správní úřad, § 7 – krajský úřad, § 9 – určená obec)

Orgány systému HOPKS

- **Vláda**
- **Ústřední správní úřad**
- **Krajský úřad**
- **Určená obec**

Vláda rozhoduje o:

- Bezplatném uvolnění státních hmotných rezerv
- Použití regulačních opatření
- Použití opatření systému hospodářské mobilizace

Ústřední správní úřad:

- vypracovává koncepci HOPKS
- zpracovává plán nezbytných dodávek
- uplatňuje u SSHR požadavky na vytvoření státních hmotných rezerv
- kontroluje přípravu HOPKS
- odpovídá za přípravu k uskutečnění regulačních opatření
- zajišťuje ND, kterou nemůže zajistit na územním obvodu kraje nebo jejíž význam přesahuje územní obvod kraje
- zajišťuje ND pro podporu OS, OBZ, hasičských záchranných sborů a havarijních služeb zřízených v jeho působnosti

Krajský úřad:**v přenesené působnosti:**

- zpracovává plán ND
- zabezpečuje ND k uspokojení základních životních potřeb obyvatelstva kraje, kterou jiný správní úřad nemůže zajistit
- rozhoduje o použití regulačních opatření

Určená obec:**v přenesené působnosti:**

- zpracovává plán nezbytných dodávek
- zabezpečuje nezbytnou dodávku k uspokojení základních životních potřeb obyvatel obce

Zvláštní místo v řízení systému HOPKS zaujímá Správa státních hmotných rezerv

Správa státních hmotných rezerv je podle zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů, ústředním orgánem státní správy v oblastech hospodářských opatření pro krizové stavy (HOPKS) a státních hmotných rezerv (SHR). Do její působnosti patří dále opatření v oblasti ropné bezpečnosti, které jsou Správě uloženy zákonem č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů.

Správa zpracovává koncepci systému hospodářských opatření pro krizové stavy a systému státních hmotných rezerv, zabezpečuje přípravu a financování hospodářských opatření pro krizové stavy a financování, obměnu, záměnu, půjčku, výpůjčku, uvolnění, nájem, prodej, skladování, ochraňování a kontrolu státních hmotných rezerv a podle požadavků krizových plánů i jejich pořizování (viz pozn. na konci tohoto oddílu). Tyto činnosti zajišťuje v součinnosti s ostatními ústředními orgány státní správy.

Státní hmotné rezervy jsou vlastnictvím státu. Výdaje na jejich pořízení, ochraňování a skladování se hradí ze státního rozpočtu. Na úhradu výdajů na pořízení státních hmotných rezerv při jejich obměnách a záměnách může Správa použít též příjmů za prodané státní hmotné rezervy.

Správa jako organizační složka státu má k státním hmotným rezervám příslušnost hospodařit. Tvorba státních hmotných rezerv je součástí krizových plánů. Základním dokumentem Správy pro tvorbu SHR je Plán vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti ČR.

Za neoprávněné použití majetku, k němuž má Správa právo hospodaření, může uložit Správa fyzickým osobám pokutu až do výše jednoho milionu korun a právnickým osobám až do výše pěti milionů korun. Taková pokuta je příjmem státního rozpočtu.

Působnost Správy v oblasti vytváření nouzových zásob ropy a hospodaření s nimi je stanovena § 9 zákona č. 189/1999, o nouzových zásobách ropy, podle něhož Správa:

- a) odpovídá za vytváření a udržování nouzových zásob ropy ve výši a termínu stanoveném zákonem o nouzových zásobách ropy,
- b) v případě výrazného omezení nabídky na světovém ropném trhu, které by mohlo mít nepříznivé následky pro Českou republiku, navrhuje vládě potřebná opatření,
- c) provádí jedenkrát ročně kontrolu kvality a množství nejméně 30 % nouzových zásob ropy a ropných produktů uložených u skladovatelů; postupuje přitom podle zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů,
- d) ukládá právníkům a fyzickým osobám pokuty podle § 10 odst. 2 a 3 zákona o nouzových zásobách ropy.

Statut Správy státních hmotných rezerv stanoví zásady činnosti, podle nichž Správa:

- zpracovává ve spolupráci s ostatními ústředními orgány státní správy koncepci systému HOPKS a systému SHR; analyzuje výsledky v těchto oblastech, přijímá a provádí opatření k řešení aktuálních problémů,
- předkládá vládě návrhy na opatření týkající se jednotlivých oblastí HOPKS,
- zajišťuje realizaci a zabezpečuje financování přípravy HOPKS,
- zabezpečuje jménem státu pořizování SHR, nakládání s nimi a financování této činnosti podle zásad stanovených vládou,
- plní úkoly související s řešením stavů ropné nouze podle zákona o nouzových zásobách ropy,
- koordinuje přípravu HOPKS u příslušných správních úřadů,
- zpracovává v okruhu své působnosti návrhy právních předpisů a spolupracuje s ostatními ústředními orgány státní správy při přípravě právních předpisů,
- ve spolupráci se Státním zemědělským intervenčním fondem koordinuje objemy a termíny doplňování zásob zemědělských výrobků a potravin do hmotných rezerv a jejich uvolňování pro tuzemský trh i pro případný vývoz,
- provádí kontrolní činnost podle zvláštních právních předpisů a v souladu s nimi ukládá příslušné sankce,
- v oblasti své působnosti zpracovává podklady a vypracovává návrhy na sjednávání mezinárodních smluv nebo na přístup k nim, zastupuje Českou republiku v mezinárodních organizacích a podílí se na zabezpečování úkolů, které z členství v těchto organizacích vyplývají,
- pro zabezpečení kontroly a koordinovaného plnění úkolů HOPKS vytváří a provozuje jednotný celostátní informační systém pro plánování civilních zdrojů, včetně školení a poskytování odborné pomoci jeho uživatelům,
- ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vzdělávacími institucemi příslušného zaměření zabezpečuje podklady a organizuje odbornou přípravu a vzdělávání zaměstnanců státní správy a samosprávy, kteří řeší problematiku HOPKS, a dodavatelů nezbytných dodávek nebo ochraňovatelů SHR,
- v nezbytném rozsahu zajišťuje výzkum v oblasti HOPKS.

Právníké a podnikající fyzické osoby

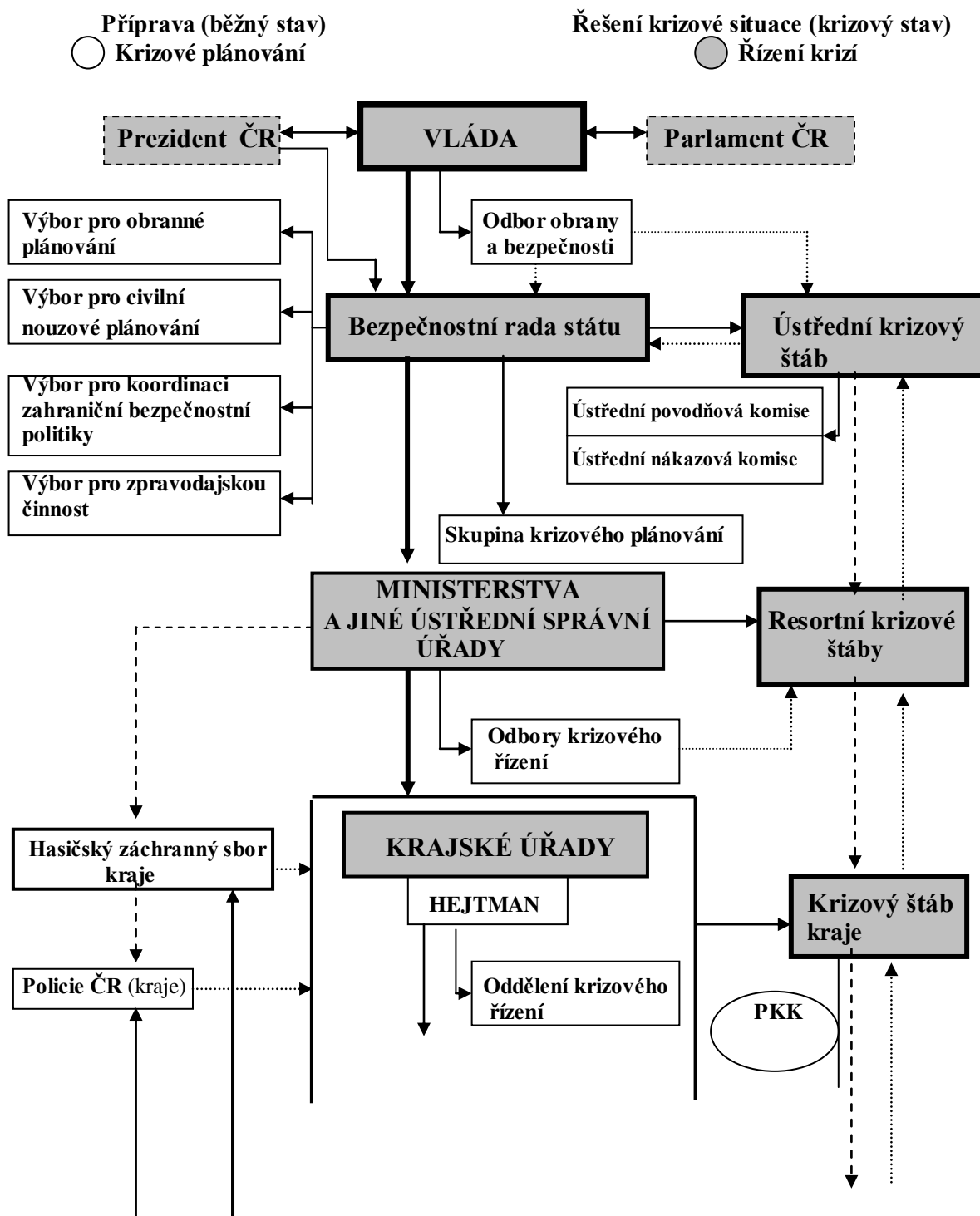
Podnikatelé (právnícké a podnikající fyzické osoby) jsou povinny (§ 29 krizového zákona):

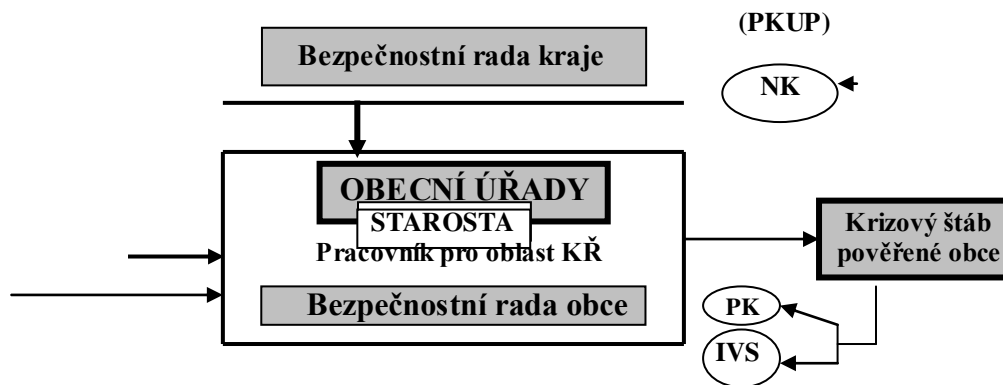
- na výzvu příslušného orgánu KŘ podílet se na zpracování KP,
- zpracovávat vlastní plán krizové připravenosti,
- poskytnout na vyžádání oprávněného orgánu krizového řízení věcné prostředky potřebné k řešení vzniklé krizové situace

Fyzické osoby jsou povinny (§ 30 krizového zákona):

- vykonávat uloženou pracovní povinnost resp. výpomoc,
- poskytnout požadované věcné prostředky

SYSTÉM ORGÁNŮ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ ČR

© Antušák

Samostudium:

Prostudovat příslušné pasáže zákona č. 241/2000 Sb.

Kontrolní otázky:

1. Popište místo a úlohu Výboru pro civilní nouzové plánování v systému HOPKS.

Přednáška č. 4. Základní pilíře (nástroje) systému HOPKS

Klíčová slova: nouzové hospodářství, hospodářská mobilizace, infrastruktura, rezervy, regulační opatření

System nouzového hospodářství

System nouzového hospodářství zabezpečuje, aby nezbytné dodávky pro uspokojení základních životních potřeb, podporu činnosti hasičských záchranných sborů a havarijních

služeb a podporu výkonu státní správy po vyhlášení některého z krizových stavů probíhaly v maximální možné míře způsobem obvyklým pro období mimo krizové stavy.

Jako součást systému nouzového hospodářství vytváří Správa *pohotovostní zásoby a zásoby pro humanitární pomoc*. Tyto zásoby jsou součástí státních hmotných rezerv.

Postup při vytváření pohotovostních zásob:

1. V systému nouzového hospodářství zpracovávají ústřední správní úřady a krajské úřady plány nezbytných dodávek jako samostatné součásti jejich krizových plánů. Obsahem plánů nezbytných dodávek je seznam požadovaných nezbytných dodávek, seznam nezajištěných nezbytných dodávek a přehled dostupných dodavatelů nezbytných dodávek. Dodavatelem nezbytné dodávky může být fyzická osoba s trvalým pobytem nebo právnická osoba se sídlem na území ČR a organizační složka právnické osoby se sídlem v zahraničí podnikající na území ČR, která má jako předmět své činnosti nebo podnikání zapsanou činnost umožňující dodat předmět nezbytné dodávky nebo která je schopna dodat předmět nezbytné dodávky.

Plán nezbytných dodávek kraje může kromě svých požadavků na nezbytné dodávky zahrnout i požadavky, které u něho oprávněně uplatnily jiné správní úřady. Na přípravě plánu nezbytných dodávek kraje se v rámci svých povinností podílí také určené obce.

Pokud krajský úřad není prostřednictvím dodavatelů na území svého správního obvodu schopen zabezpečit nezbytné dodávky, uplatní požadavek na její zajištění u toho ústředního správního úřadu, kterému zvláštní právní předpis svěřuje v daném okruhu působnost (odborně příslušný ústřední správní úřad). Požadavek předkládaný k zajištění odborně příslušnému ústřednímu správnímu úřadu by měl vystihovat opravdu jen takovou nezbytnou dodávku, jejíž zajištění není v možnostech kraje.

Ústřední správní úřad zapracuje do svého plánu nezbytných dodávek mimo vlastních požadavků i požadavky postoupené krajskými úřady a požadavky jiných správních úřadů z jeho odborné působnosti.

Správním úřadem se zde rozumí ústřední správní úřad, krajský úřad, obecní úřad s rozšířenou působností a příslušný orgán obce, které krajský úřad podle zvláštního právního předpisu uložil povinnost rozpracovat vybrané úkoly krizového plánu (dále jen „určená obec“), a správní úřad podřízený ústřednímu správnímu úřadu, který má působnost v rámci územního obvodu kraje nebo územního obvodu obce s rozšířenou působností.

2. Odborně příslušný ústřední správní úřad provede analýzu předpokládaného dopadu krizové situace na celé území ČR a posouzení důležitosti a nepostradatelnosti nezajištěných nezbytných dodávek. V nezbytném případě uplatní u Správy požadavek na pořízení pohotovostních zásob.
3. Správa předložené požadavky sumarizuje, zahrne je do návrhu **Plánu vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti ČR** (dále jen „Plán civilních zdrojů“) a zabezpečí jeho projednání v orgánech bezpečnostních struktur ČR.
4. Po jeho projednání v orgánech bezpečnostních struktur státu a v souladu s jejich závěry schválí Plán civilních zdrojů předseda Správy.
5. Po schválení Plánu civilních zdrojů Správa informuje odborně příslušný ústřední správní úřad o tom, které jeho požadavky na pořízení pohotovostních zásob byly akceptovány.

6. Plnění požadavků je zabezpečováno zahájením pořizování pohotovostních zásob, jejich případnou obměnou a záměnou, po přidělení finančních prostředků do rozpočtové kapitoly Správy.
7. S ochraňovateli pohotovostních zásob Správa uzavírá „Smlouvy o ochraňování pohotovostních zásob“.
8. Ústřední správní úřad pak informuje o pořízení položek pohotovostních zásob příslušný krajský úřad, který jejich vytvoření vyžádal nebo na jehož správním území jsou pohotovostní zásoby umístěny, a sdělí mu jejich druh, množství a místo uložení.
Konceptním cílem Správy v oblasti skladování PZ je transformovat stávající systém skladového hospodářství tak, aby byl ze skladů PZ vytvořen jeden racionální skladový systém, který bude optimalizován z hlediska potřeb efektivity skladování. Z tohoto důvodu se postupně snižuje počet skladů PZ a dochází k centralizaci PZ do skladů s krajskou působností.
9. Odborně příslušný ústřední správní úřad zapíše údaje o pořízené položce pohotovostních zásob do svého seznamu v plánu nezbytných dodávek. Pořízené položky nadále sleduje z hlediska potřebnosti a pokud pominou důvody, pro které byly v systému nouzového hospodářství pořízeny, uplatní u Správy návrh na jejich uvolnění. V návrhu na uvolnění pohotovostních zásob ústřední správní úřad uvede: pro jaký účel byla zásoba vytvořena, zdůvodnění její neúčelnosti a specifikaci zásob určených k uvolnění (JKPOV, SKP, název, měrnou jednotku, množství).

Postup při vytváření zásob pro humanitární pomoc:

Zásoby pro humanitární pomoc (ZHP) jsou vytvářeny na základě Krizového plánu Správy a pořizovány podle Plánu pořízení, obměn a záměn ZHP, který schvaluje předseda Správy, a v souladu se zákonem 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

Správa zabezpečuje pořízení, skladování, ochraňování a obměňování ZHP a jejich poskytování. Správa zabezpečuje také přepravu k vyžadujícímu správnímu úřadu, připraveny k expedici musí být do 12 hodin po obdržení požadavku. ZHP jsou uloženy na třech úložištích: ve dvou závodech Správy a u jedné ochraňovatelské organizace.

Charakteristické rysy systému nouzového hospodářství

- systém NH je určen pro všechny krizové stavy (SN, NS, SOS a VS),
- ND vzniká jako výsledek analýzy jednotlivých druhů ohrožení v době krizových stavů a z toho vyplývajících potřeb zajištění nezbytných výrobků, prací a služeb
- ND hradí je jejich odběratel,
- Pro zajištění ND se může, ale nemusí uzavřít smlouva mezi objednatelem a dodavatelem ND,
- zajištění ND jsou orgány KŘ povinny předem plánovat – dokument = Plán nezbytných dodávek, který je nedílnou součástí krizového plánu,

Základní principy systému nouzového hospodářství

- ND jsou získávány za krizových situací především od dodavatelských subjektů, které je běžně používají ve své podnikatelské činnosti (právnícké a podnikající fyzické

osoby na území státu - DND), a to způsobem obvyklým pro období mimo krizové stavy, to znamená, DND je zabezpečuje i po vyhlášení krizového stavu stejným způsobem,

- v případě ztráty schopnosti DND za KS zabezpečovat ND, může správní úřad požadovat její zabezpečení po vyčerpání všech možností v rámci svého správního obvodu, u jiného správního úřadu, zpravidla vyšší úrovně,
- přechod od pořizování k vyhledávání zdrojů,
- pro HZS a HS zabezpečuje ND - zajišťující jejich činnost po vyhlášení krizových stavů - ten ÚSÚ, který je řídí, ale pouze pro činnosti, které sahají nad rámec jejich běžných činností prováděných při likvidaci MÚ,
- státem jsou vytvářeny v systému SHR jen ty zdroje, které nejsou dostupné na území státu (ať už z hlediska potřebných komodit, množství nebo času),
- systém NH není určen pro podporu OS a OBS mimo krizový stav nebo v období po vyhlášení krizových stavů.
- k realizaci opatření systému NH využívají orgány KŘ krizový zákon a zákon o zajišťování obrany ČR,
- zajištění ND jsou Orgány KŘ povinny předem plánovat,
- orgány KŘ (ÚSÚ a KÚ) zpracovávají PND, uplatňují požadavky na tvorbu PZ (jen ÚSÚ), navrhuje vybrané DND jmenovat SHM.

Další znaky systému NH:

- dodavatelé ND mohou být jmenováni SHM jen na návrh ÚSÚ podle § 16 zákona,
- zásadní změna financování - v systému se nefinancují přípravy dodavatelů ND (pouze ochraňování PZ a ZHP),
- dva speciální druhy SHR, určené pouze pro systém NH = PZ a ZHP,
- zásadní význam územních správních orgánů a ústředních správních úřadů v systému.

Systém hospodářské mobilizace

Systémem hospodářské mobilizace jsou organizační, materiální, personální a jiná opatření, kterými ústřední správní úřad zabezpečuje mobilizační dodávku pro potřeby ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Mobilizační dodávkou tedy rozumíme nezbytnou dodávku pro podporu ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů uskutečňovanou po vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu. (*§ 2 odst. 1 písm. d) zákona č. 241/2000 Sb.*)

Zajišťování mobilizační dodávky:

Zajišťování mobilizační dodávky je souhrnem opatření přijímaných Ministerstvem obrany, Ministerstvem vnitra, Ministerstvem spravedlnosti a Ministerstvem financí, jako objednatelů mobilizační dodávky, pro zajištění potřeb jimi řízených ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Ve výjimečných případech i odborně příslušným ústředním správním úřadem při zajišťování nezbytné dodávky v systému nouzového hospodářství v době stavu ohrožení státu a válečného stavu u dodavatele nezbytné dodávky, který byl na jeho návrh jmenován subjektem hospodářské mobilizace.

Na základě požadavků ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů zpracuje ústřední správní úřad, kterému zvláštní právní předpis svěřuje pravomoc k jejich řízení (objednatel mobilizační dodávky) plán hospodářské mobilizace (samostatná část krizového plánu zpracovaná ústředním správním orgánem v systému hospodářské mobilizace).

Objednatel mobilizační dodávky o jejím zajištění uzavře s dodavatelem mobilizační dodávky písemnou smlouvu o mobilizační dodávce.

Dodavatel mobilizační dodávky je oprávněn podmínit plnění mobilizační dodávky požadavkem na přípravu spočívajícím v některém z následujících opatření:

- zabezpečení položkou SHR – většinou mobilizačních rezerv,
- vybudování infrastruktury,
- uchování výrobních schopností,
- přidělení finančních prostředků nebo v jejich kombinaci.

Tyto výdaje jsou hrazeny z rozpočtové kapitoly Správy. Správa je oprávněna hradit výhradně náklady spojené s přípravou a zajištěním mobilizační dodávky. Veškeré náklady spojené s vlastní dodávkou, pokud bude za krizového stavu realizována, bude hradit objednatel mobilizační dodávky.

Každé uzavření, změnu nebo zrušení smlouvy o mobilizační dodávce oznámí smluvní strany odborně příslušnému ústřednímu správnímu úřadu a Správě.

Postup při uplatnění požadavku na přípravu:

1. Objednatel mobilizační dodávky z předložených návrhů od podnikatelů, přicházejících v úvahu jako její finální dodavatelé, vybere na základě vlastních kritérií podnikatele – dodavatele mobilizační dodávky.
2. Pokud finální dodavatel mobilizační dodávky ani jeho poddodavatelé *nepodmiňují* její plnění požadavkem na zajištění prokazatelně nezbytných materiálních prostředků, požadavkem na finanční úhradu přípravy mobilizační dodávky ani požadavky na finanční úhradu za uchování výrobních schopností, může objednatel uzavřít s finálním dodavatelem smlouvu o mobilizační dodávce. Tuto skutečnost zapracuje do svého Plánu hospodářské mobilizace.
3. Pokud předpokládaný finální dodavatel mobilizační dodávky nebo jeho poddodavatelé *podmiňují* své plnění požadavkem na zajištění prokazatelně nezbytných materiálních prostředků, požadavkem na finanční úhradu přípravy mobilizační dodávky nebo požadavky na finanční úhradu za uchování výrobních schopností, uplatní finální dodavatel (poddodavatel cestou finálního dodavatele) u objednatele *požadavek na přípravu*.
4. Objednatel mobilizační dodávky posoudí oprávněnost předložených požadavků na přípravu. Pokud je oprávněnost předloženého požadavku na přípravu sporná, projedná objednatel mobilizační dodávky sporné části předloženého požadavku na přípravu s právnickou či fyzickou osobou, která jej uplatnila. K projednání může přizvat odborně příslušný ústřední správní úřad a Správu.
5. Optimalizované požadavky na přípravu předkládá objednatel mobilizační dodávky Správě.
6. Správa jednotlivé požadavky na přípravu sumarizuje a zpracuje návrh Plánu vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti ČR (dále jen „Plán civilních zdrojů“) a zabezpečí jeho projednání v bezpečnostních strukturách ČR.

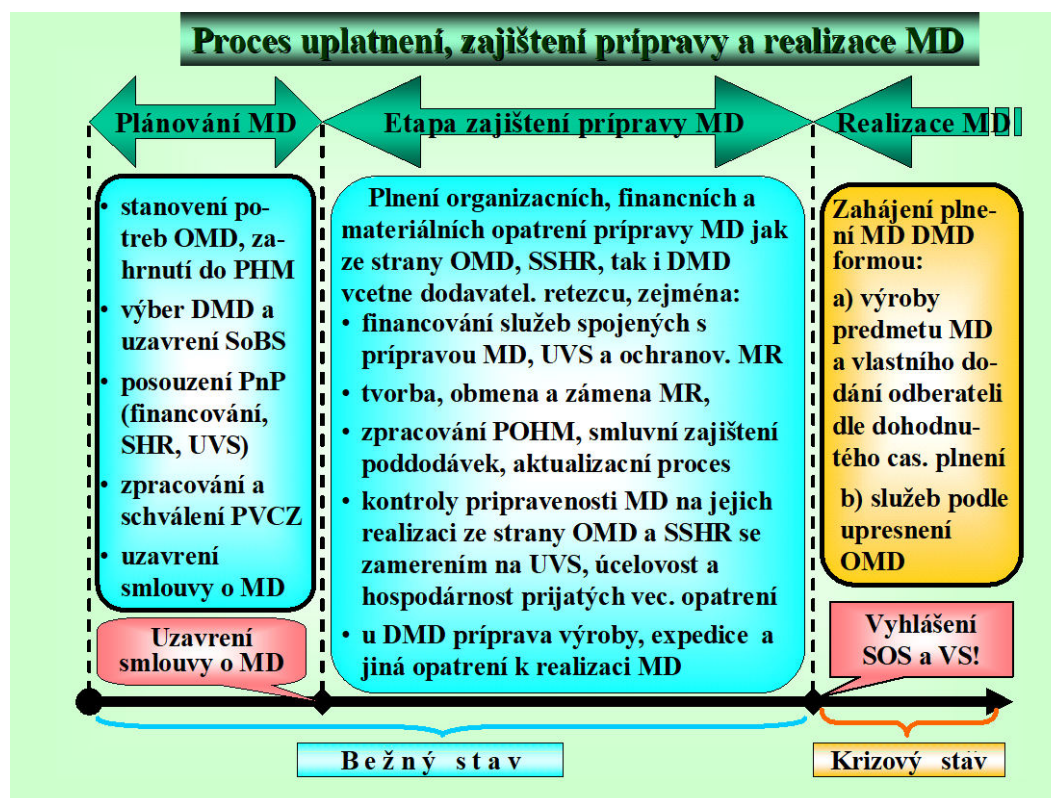

7. S ohledem na doporučení vyplývající z projednání Plánu civilních zdrojů v bezpečnostních strukturách rozhodne předseda Správy o úpravách předloženého návrhu a schválí jeho konečnou podobu.
8. Po schválení Plánu civilních zdrojů Správa informuje příslušného objednatele mobilizační dodávky o tom, které jeho požadavky na přípravu byly odsouhlaseny. Teprve nyní objednatelé mobilizační dodávky a podnikatelé plnící v řetězci úlohu odběratelů mobilizačních poddodávek uzavřou s jejich dodavateli příslušné smlouvy o mobilizační dodávce.
9. Následně Správa zahájí jednání s dodavateli mobilizačních dodávek, jejichž požadavky na přípravu byly schváleny v Plánu civilních zdrojů, o způsobu zabezpečení jejich požadavků na přípravu.
10. Plnění materiálové části požadavků na přípravu je zabezpečováno zahájením pořizování státních hmotných rezerv a zahájením budování schválené infrastruktury a pořizováním hmotného a nehmotného majetku, a to v rozsahu finančních prostředků přidělených do rozpočtové kapitoly Správy.
11. Požadavky na přípravu finančního charakteru jsou Správou zabezpečovány smluvně. Požadavek na uchování výrobních schopností je zabezpečován na základě smlouvy o financování uchování výrobních schopností, uzavřené mezi Správou a vybraným dodavatelem (poddodavatelem) mobilizační dodávky.
12. Pro specifickou činnost při přípravě a plnění úkolů HOPKS uzavírá Správa smlouvy o součinnosti v této oblasti.
13. S dodavateli mobilizačních dodávek, kde jsou pořizovány mobilizační rezervy, dlouhodobý hmotný majetek a dlouhodobý nehmotný majetek, uzavírá Správa navíc smlouvy o ochraňování tohoto majetku.

Postup po vyhlášení krizového stavu:

V případě vyhlášení krizového stavu je dodavatel mobilizační dodávky povinen přednostně plnit mobilizační dodávku a neprodleně informovat objednatele o všech okolnostech, které by mohly přednostní plnění mobilizační dodávky ohrozit nebo znemožnit.

Objednatel mobilizační dodávky je povinen nahradit dodavateli mobilizační dodávky škodu vzniklou v důsledku prodlení s plněním dodávky, která je předmětem plnění podle jiné smlouvy, pokud dodavatel mobilizační dodávky prokáže, že mu škoda vznikla v přímé souvislosti s přednostním plněním mobilizační dodávky a tento důvod byl jedinou příčinou jeho prodlení s plněním podle jiné smlouvy. Obdobně je objednatel mobilizační dodávky povinen nahradit dodavateli mobilizační dodávky i úrok z prodlení, poplatek z prodlení a smluvní nebo jinou pokutu.

Pramen – schéma: Š. Mihok - SSHR

Státní hmotné rezervy

SHR jsou rezervy a zásoby ve vlastnictví státu určené pro zajištění obranyschopnosti státu, odstraňování následků krizových situací a ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu, pro zajišťování nezbytných a mobilizačních dodávek a pro poskytnutí humanitární pomoci osobám vážně materiálně postiženým krizovou situací.

SHR:

- ☞ zásoby státu ve vybraných komoditách (zejména suroviny)
- ☞ jsou vytvářeny na základě požadavků ÚSÚ nebo podle mezinárodních ujednání
- ☞ zásoby pořizuje, udržuje, obměňuje a likviduje SSHR,
- ☞ z hlediska účelu se státní hmotné rezervy (SHR) člení na:
  - **hmotné rezervy (HR),**
  - **mobilizační rezervy (MR),**
  - **pohotovostní zásoby (PZ)**
  - **zásoby pro humanitární pomoc (ZHP).**
- ☞ Toto členění státních hmotných rezerv je definováno v § 4 zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv, ve znění pozdějších předpisů.
- ☞ Základním dokumentem Správy pro tvorbu SHR v oblasti HOPKS je Plán vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti ČR.
- ☞ SHR se evidují v tzv. **evidenčních cenách**, které se rovnají cenám pořizovacím.

Podíl evidenčních cen jednotlivých druhů SHR na celkové evidenční ceně SHR

hmotné rezervy	90,08 %
mobilizační rezervy	8,77 %
pohotovostní zásoby	1,12 %
zásoby pro humanitární pomoc	0,03 %
státní hmotné rezervy celkem	100,00 %

Výstavba a údržba infrastruktury

Požadavky na výstavbu infrastruktury vyplývají z krizových plánů. Výstavba a udržování infrastruktury k přípravě a přijetí HOPKS je důležitým opatřením celého systému HOPKS. Je rozsáhlým souborem nemovitého a movitého majetku, který slouží k zajištění poskytování odborné péče o SHR.

Infrastruktura k přípravě a přijetí HOPKS zahrnuje:

1. stavby určené pro účely HOPKS ve vlastnictví České republiky, k nimž má příslušnost k hospodaření Správa,
2. stavby sloužící pro účely HOPKS, k nimž má Správa zřízeno věcné břemeno a které jsou ve vlastnictví právnických nebo podnikajících fyzických osob,
3. technické zabezpečení staveb podle bodu 1 vnitřními rozvody inženýrských a telekomunikačních sítí, počínaje přípojkou k veřejnému rozvodu těchto sítí,
4. technologické a ostatní vybavení staveb podle bodu 1.

Z hlediska věcné struktury se infrastruktura HOPKS dělí na:

- závody Správy,
- sklady a skladové areály, s nimiž hospodaření přísluší Správě a jejichž údržbu a správu zajišťují smluvní partneři Správy,
- nádrže pro skladování hmotných rezerv ropy a ropných produktů,
- obilní síla.

Požadavky na vybudování nových objektů infrastruktury k zajištění HOPKS, jejichž výstavba má být hrazena z rozpočtové kapitoly Správy, uplatní *ústřední správní úřad* u SSHR. Správa požadavky hodnotí a zabezpečuje výstavbu. Ze své rozpočtové kapitoly hradí jak náklady na výstavbu infrastruktury, tak náklady na její udržování. Postup při uplatňování požadavku na tvorbu infrastruktury je totožný s postupem při vytváření pohotovostních zásob.

Cílem činnosti Správy v oblasti infrastruktury je zajistit podle potřeb hospodářské mobilizace a nouzového hospodářství plnou funkčnost jednotlivých součástí infrastruktury tak, aby odpovídaly potřebné funkci, bezpečnostním, hygienickým a všem dalším předpisům a byly fungujícím článkem celého systému infrastruktury ČR jako celku. Kromě toho, aby byly schopné plnit i případné požadované nadnárodní funkce v rámci členství ČR v Evropské unii a v seskupeních, k nimž je ČR vázána mezinárodními smlouvami.

Regulační opatření

Regulační opatření slouží ke snížení spotřeby nedostatkových surovin, výrobků a energií nebo usměrnění spotřeby v souladu s krizovými plány v případech, kdy krizová situace nabývá takového rozsahu, že běžné ekonomické nástroje nejsou při zajišťování nezbytných dodávek dostatečně účinné.

Regulační opatření mohou být přijata jen v případě, že účinku s nimi spojeného nelze dosáhnout jinak. Mohou být vyhlášena jen na nezbytně nutnou dobu. K jejich zrušení musí dojít nejpozději při zrušení krizových stavů.

Za řádnou přípravu činností umožňujících vyhlášení regulačních opatření odpovídají v okruhu své působnosti ústřední správní úřady. Příprava regulačních opatření musí být propracována do té míry, aby jejich vyhlášení umožnila bezproblémové zavedení a efektivní použití regulačních opatření v podmínkách po vyhlášení některého z krizových stavů.

O použití regulačních opatření za stavu nebezpečí rozhoduje krajský hejtman nebo starosta obce s rozšířenou působností či určené obce, za nouzového stavu, za stavu ohrožení státu a za válečného stavu vláda nebo guvernér České národní banky. Tito se označují jako vyhlášovatelé regulačních opatření.

Správa odpovídá za přípravu regulačních opatření pro případy stavů ropné nouze, které vznikají z nedostatku ropy a ropných produktů. Stav ropné nouze a příslušná regulační opatření vyhláší a odvolává vláda na návrh předsedy Správy. O stavech ropné nouze, opatřeních k omezení spotřeby ropy a ropných produktů a o použití nouzových zásob ropy za stavů ropné nouze pojednává zákon 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy). Podrobněji viz následující oddíl s názvem Ropná bezpečnost.

V oblasti regulačních opatření Správa spolupracuje s územními správními úřady a orgány samosprávy při vypracování jejich vlastních metodických pokynů, postupů a norem zajišťujících realizaci ustanovení zákona č. 241/2000 Sb. v oblasti regulačních opatření v hospodářství v rozsahu působnosti konkrétního úřadu. Hlavní pozornost věnuje přípravě opatření k regulaci prodeje v jejich působnosti a stanovení norem při kalkulaci celkového objemu požadavků na vytváření hmotných rezerv vybraných komodit strategických surovin v působnosti ústředních správních úřadů.

Při přípravě a zjišťování regulačních opatření Správa koordinuje a usměrňuje činnost odborně příslušných ústředních správních úřadů s cílem, aby regulační opatření byla provázána a komplexní a aby efektivně reagovala na konkrétní bezpečnostní rizika ČR.

Pro případ, že by v rámci vyhlášení regulačních opatření došlo k přidělovému prodeji zboží, má Správa v pohotovostních zásobách připravenou soupravu pro tisk přidělových listů (poukázek) a ceninový papír s vodoznakem, které byly pořízeny na základě požadavku Ministerstva obchodu a průmyslu ČR a jsou ochraňovány Státní tiskárnou cenin, státní podnik, Praha.

Specifickým úkolem, patřícím do oblasti ekonomické bezpečnosti a potažmo tedy i do HOPKS je **ropná bezpečnost**

SSHR realizuje systém krizového zabezpečení ČR pro stav ropné nouze. V této oblasti je gesčním (řídícím a koordinačním) resortem v ČR.

Správa odpovídá za vytváření a udržování nouzových strategických zásob ropy a ropných produktů v ČR, které jsou samostatnou skupinou v rámci hmotných rezerv, a zodpovídá za vypracování plánu ropné bezpečnosti ČR. Výše nouzových zásob ropy musí, počínaje rokem 2006, trvale dosahovat úroveň průměrné devadesátidenní vnitrostátní spotřeby vybraných ropných produktů v předcházejícím kalendářním roce, ne však méně, než činí výše devadesátidenních průměrných čistých dovozů ropy a ropných produktů ČR. V současné době se jejich výše pohybuje mezi průměrnou osmdesáti až pětaosmdesátidenní vnitrostátní spotřebou podle komodit.

Nouzové zásoby ropy a ropné produkty jsou skladovány na území ČR. Vláda je však oprávněna udělit souhlas ke skladování nouzových zásob ropy na území jiného státu, který je členem Evropské unie, pokud s tímto státem uzavře dohodu o nebránění dovozu těchto zásob do České republiky v případě potřeby. Taková dohoda byla uzavřena se Spolkovou republikou Německo a pokud pro nouzové zásoby ropy nebudou stačit skladovací kapacity v ČR, bude jejich část skladována na jejím území.

Za vybrané ropné produkty se považují automobilová a letecká paliva benzinového typu, velmi lehké topné oleje, motorová nafta, petrolej a letecká paliva petrolejového typu a topné oleje.

Správa monitoruje světový a tuzemský ropný trh. Soustavně sleduje dovozy a vývozy ropy a ropných produktů v ČR, zpracování ropy a ropných meziproduktů v českých rafineriích a vnitrostátní spotřebu vybraných ropných produktů. V případech hrozícího nebo reálného omezení nabídky ropy a ropných produktů, které by mohlo mít nepříznivé následky pro ČR, a ve stavech očekávané nebo reálné ropné nouze navrhuje vládě příslušná opatření pro omezení negativních dopadů tohoto stavu.

Pro informační podporu plánovacích a rozhodovacích procesů v oblasti ropné bezpečnosti byl v rámci informačního systému plánování civilních zdrojů ARGIS vytvořen modul ROBIS.

Stav ropné nouze vzniklý z nedostatku ropy a ropných produktů vyhláší a odvolává vláda nařízením, a to na základě návrhu předsedy Správy. Toto vyhlášení a odvolání stavu ropné nouze vláda oznamuje v hromadných sdělovacích prostředcích.

K omezení spotřeby ropy a ropných produktů při stavech ropné nouze je možné přijmout tato regulační opatření:

- omezit maximální rychlost jízdy motorových vozidel na pozemních komunikacích,
- omezit používání některých druhů, kategorií a tříd silničních motorových vozidel v určitých dnech nebo pro určitý druh přepravy,
- omezit nebo zakázat ve stanovených dnech používání silničních motorových vozidel s sudými nebo lichými koncovými čísly státních poznávacích značek,
- omezit používání drážních motorových vozidel,
- omezit obchodní leteckou dopravu, letecké práce a další letecké činnosti,
- omezit otevírací doby čerpacích stanic a zakázat prodej pohonných hmot do nádob,
- stanovit regulační opatření pro čerpání zásob ropy a ropných produktů u rozhodujících dodavatelů,
- zavést přidělový systém,

- dočasně omezit nebo zakázat vývozy ropy a ropných produktů.

Za stavu ropné nouze mohou být nouzové zásoby ropy použity pouze se souhlasem vlády, která současně stanoví termín zpětného doplnění použitých zásob. Návrh na použití nouzových zásob ropy předkládá vládě rovněž předseda Správy. Použitím nouzových zásob ropy za stavu ropné nouze se rozumí jejich prodej, půjčka nebo převod práva hospodaření.

Připravenost a technické zabezpečení výdejů pohonných hmot k řešení stavu ropné nouze je možné využít i při řešení dalších krizových situací, např. při krizích lokálního charakteru (např. povodně).

Kromě vytváření a udržování nouzových zásob ropy a navrhování potřebných opatření vládě v případě výrazného omezení nabídky na světovém ropném trhu, které by mohlo mít nepříznivé následky pro ČR, Správa provádí jedenkrát ročně kontrolu kvality a množství nejméně 30 % nouzových zásob ropy a ropných produktů uložených u skladovatelů a dále v zákonem stanovených případech ukládá právníkům a fyzickým osobám pokuty.

Pro narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu zpracovala Správa v roce 2003 typový plán, který obsahuje zejména stručný popis tohoto typu krizové situace, možnosti jejího výskytu na území ČR, dopady krizové situace, předpoklady a překážky pro řešení krizové situace, doporučené typové postupy, zásady a opatření pro řešení krizové situace.

Správa spolupracuje s mezinárodním Sdružením skladovatelů povinných zásob ropy a ropných produktů ACOMES, s orgány EU pro ropnou bezpečnost a s Mezinárodní energetickou agenturou IEA při Organizaci pro evropskou spolupráci a rozvoj OECD. Usnesením 22. schůze Bezpečnostní rady státu č. 151 byla Správě svěřena gesce u těchto odborných orgánů NATO: Výboru pro plánování ropných produktů a Agentury pro řízení středoevropských ropovodů a produktovodů.

Poradním orgánem předsedy Správy pro oblast ropné bezpečnosti je NESO (Národní organizace pro společný postup ve stavu ropné nouze). Tato organizace je ustanovena jako koordinační orgán v každé členské zemi Mezinárodní energetické agentury IEA, již je ČR členem od února 2001. Působnost, činnost a jednání NESO upravuje Statut NESO a Jednací řád NESO.

Kontrolní otázky:

1. Co je předmětem systému nouzového hospodářství (k čemu je určen)?
2. Co je předmětem systému hospodářské mobilizace (k čemu je určen)?
3. Co je nezbytná dodávka a pro co je určena?
4. Co je mobilizační dodávka a kdo jí realizuje?
5. Jaký je rozdíl mezi systémem hospodářské mobilizace a systémem nouzového hospodářství (k čemu a za jakých krizových stavů jsou využitelné)?
6. Co je subjekt hospodářské mobilizace a jaké jsou na něj kladeny požadavky?
7. Kdo vytváří státní hmotné rezervy a jaká je jejich struktura?
8. Jaká výše zásob vybraných ropných produktů by měla být udržována vzhledem k mezinárodním závazkům ČR?
9. K čemu slouží regulační opatření v systému hospodářských opatření pro krizové stavy?
10. Kdo vyhlašuje regulační opatření v systému hospodářských opatření pro krizové stavy?

Přednáška č. 5. Státní hmotné rezervy

Klíčová slova: rezervy, zásoby,

Státní hmotné rezervy

- hmotné (strategické) rezervy
- mobilizační rezervy
- pohotovostní zásoby (PZ)
- zásoby pro humanitární pomoc

Hmotné (strategické) rezervy

Hmotné rezervy, v zahraničí často označovány jako strategické rezervy, jsou vybrané základní suroviny, materiály, polotovary a výrobky, které jsou určeny pro zajištění obranyschopnosti a obrany státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu.

Tvorba hmotných rezerv:

- rozhodnutím vlády ČR na základě požadavků krizových plánů resortů (požadavek na tvorbu HR uplatňují resorty obrany, zemědělství a průmyslu a obchodu),
- na základě zákona č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy.

Struktura hmotných rezerv:

- ropa a ropné produkty,
- potraviny (obiloviny, luštěniny, cukr, maso a dalších základních potravin)
- kovy,
- neželezné kovy a feroslitiny,
- textilní a chemické suroviny,
- ostatní strategické materiály.

Tyto vybrané suroviny, materiály, polotovary a výrobky ve finančním vyjádření představují největší část SRH.

O použití HR pro tyto účely rozhoduje vláda ČR.

V oblasti HR Správa na základě požadavků krizových plánů zpracovává návrhy zejména na:

- seznam položek hmotných rezerv, jejich minimální limit a orientační cílový stav,
- uvolňování hmotných rezerv a podmínky pro jeho provádění,
- záměnu položek hmotných rezerv pod minimální limit včetně stanovení podmínek jejího provedení.

Výše uvedené návrhy schvaluje vláda. O těchto svých rozhodnutích informuje vláda Parlament. Vláda také může zmocnit Správu k prodeji nebo likvidaci hmotných rezerv přesahujících minimální limit, jež neslouží svému účelu. Pokud vláda nestanoví jinak, může Správa provést záměnu hmotných rezerv přesahujících minimální limit.

Mobilizační rezervy

Mobilizační rezervy tvoří vybrané základní suroviny, materiály, polotovary, výrobky, stroje a jiné majetkové hodnoty určené pro zajišťování mobilizačních dodávek. Mobilizační dodávkou rozumíme nezbytnou dodávku pro podporu ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů uskutečňovanou po vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Pro možnost splnění svého účelu bezprostředně po vzniku krizové situace jsou mobilizační rezervy obvykle uloženy přímo u subjektů hospodářské mobilizace.

Struktura mobilizačních rezerv:

- prostředky pro zajištění zbrojní a speciální výroby,
- náhradní zdroje elektrické energie pro zabezpečení výroby potravin,
- prostředky pro obnovu silniční sítě,
- prostředky pro obnovu silniční sítě,
- prostředky pro obnovu telekomunikačních a radiokomunikačních sítí.

Použití mobilizačních rezerv je možné na základě rozhodnutí vlády ČR o aktivaci systému hospodářské mobilizace. Na základě rozhodnutí vlády ČR, které vydá svým usnesením, lze poskytnout mobilizační rezervy i pro řešení krizových situací v systému nouzového hospodářství.

Pohotovostní zásoby

PZ jsou vybrané základní materiály a výrobky, které se používají k zajištění nezbytných dodávek pro podporu obyvatelstva, činnosti havarijních služeb a hasičských záchranných sborů po vyhlášení krizových stavů v systému nouzového hospodářství, kterou nelze zajistit obvyklým způsobem.

Struktura pohotovostních zásob:

- prostředky pro odstraňování následků povodní,
- prostředky pro nouzové zásobování pitnou vodou,
- prostředky pro zajištění náhradních zdrojů elektrické energie,
- prostředky pro rozšíření lůžkového fondu nemocnic,
- prostředky pro likvidaci hromadných nákaz zvířat a drůbeže,
- prostředky pro likvidaci rozsáhlých požárů,
- prostředky pro boj proti terorizmu,
- mostní konstrukce, telekomunikační a radiokomunikační technika a další.

O použití pohotovostních zásob rozhoduje vedoucí ústředního správního úřadu, na základě jehož požadavku byly pohotovostní zásoby vytvořeny. Na základě tohoto rozhodnutí Správa vydá pohotovostní zásoby. Po dohodě se Správou může být použití PZ prodlouženo i po zrušení krizových stavů.

- O použití PZ po vyhlášení stavu nebezpečí může rozhodnout krajský úřad, pokud
- jsou PZ uloženy na území jeho správního obvodu,
  - použití PZ je v mezích jeho plánu nezbytných dodávek a
  - PZ budou použity k odvrácení bezprostředního ohrožení života či zdraví obyvatel jeho správního obvodu nebo odvrácení bezprostředně hrozící značné škody.

O použití PZ podle předchozího odstavce je krajský úřad povinen neprodleně informovat Správu a vedoucího ústředního správního úřadu, na základě jehož požadavku byly PZ vytvořeny, a to nejpozději do 3 kalendářních dnů od jejich použití.

Vydané PZ je osoba povinna vrátit do 15 kalendářních dnů po zrušení krizového stavu. PZ je po zrušení krizového stavu oprávněna užívat pouze na základě příslušné smlouvy uzavřené se Správou. Obvykle se jedná o smlouvu o bezplatné výpůjčce. Návrh smlouvy předloží do 15 kalendářních dnů od zrušení krizového stavu. Pokud návrh smlouvy v uvedeném termínu nepředloží, má se za to, že užívání PZ je neoprávněným použitím majetku, k němuž má Správa právo hospodaření.

Zásoby pro humanitární pomoc

ZHP jsou součástí systému nouzového hospodářství a tvoří přesně vymezenou součást jednotného systému humanitární pomoci v České republice. Jsou určeny k podpoře krizovým zákonem stanovených povinností krajského hejtmána za stavu nebezpečí zajistit nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva a organizovat humanitární pomoc v jeho správním obvodu. Správa zabezpečuje jejich pořízení, skladování, obměňování, ochraňování a přepravu k vyžadujícímu krajskému, resp. obecnímu úřadu.

O vydání ZHP rozhoduje předseda Správy na základě požadavku krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo určené obce. Jejich vyžádání se předpokládá v situacích, kdy příslušný krajský, resp. obecní úřad není schopen tyto prostředky poskytnout z vlastních připravených zdrojů.

Za přidělení ZHP fyzickým osobám vážně postiženým krizovou situací, za zamezení jejich zneužití a za vedení evidence stvrzující jejich výdej odpovídá krajský hejtmán, starosta obce s rozšířenou působností nebo starosta určené obce, kterému byly ZHP poskytnuty.

ZHP slouží pro první období krizové situace (cca 3 dny) k zajištění nezbytných životních potřeb fyzických osob, které vlivem krizové situace zůstaly bez potřebných věcných prostředků nutných k přežití a které nebyly evakuovány a zůstaly v zasaženém místě k ochraně osobního a společného majetku nebo v zájmu snížení škod na něm. Podmínkou při tom je, že si v místě svého trvalého pobytu nemohou kvůli následkům krizové situace, jež vedla k vyhlášení krizového stavu, opatřit ty základní druhy zboží, které jsou součástí ZHP. ZHP se neposkytují fyzickým osobám, jež na výzvu orgánů krizového řízení opustí oblast postiženou krizovou situací, neboť těmto osobám se poskytuje pomoc státu v příslušných evakuačních střediscích. ZHP se postiženým osobám poskytují bezplatně – vydané zásoby se ani neuhrazují, ani se nevracejí.

ZHP se skládají z nouzových dávek potravin, balených pitných vod, nezbytného nádobí, lihových vaříčů, základních hygienických potřeb, oděvů a obuvi ve variantě letní a zimní, nouzového osvětlení, pracovního vybavení, spacích pytlů a příkrývek.

Samostudium: zákon č. 241/ 2000 Sb. - § 11 – 12, § 17

Kontrolní otázky:

1. Kdo vytváří státní hmotné rezervy a jaká je jejich struktura?
2. Jaká výše zásob vybraných ropných produktů by měla být udržována vzhledem k mezinárodním závazkům ČR?

Přednáška č. 6.
Problematika civilních zdrojů.

Klíčová slova: zdroj, prostředek

Civilní zdroje

Civilními zdroji ve smyslu metodik OP a CNP:

- jsou zařízení s potřebným personálem, výrobní schopností nebo se schopností poskytovat požadované práce a služby, vytvořené materiální a hospodářské produkty a prostředky, včetně SHR, nacházející se na území ČR nebo smluvně zajištěné v rámci mezinárodní spolupráce,
- nejsou zařízení, výrobky, práce a služby, které jsou součástí vybavení a ve vlastnictví orgánu krizového řízení, prvku IZS a ozbrojených sil (Organické zdroje).

49

Pramen – schémata:
P. Bysterský - SSHR

Struktura vecných zdrojů

Zajištění civilních zdrojů

1. postupem podle zákona c. 241/2000 Sb. (formou nezbytných dodávek)

Využitím zdroje od podnikatelských subjektů (PaPFO)

Vytvořením státních hmotných rezerv (SHR)

Předem připravenou výrobou (HM)

2. doplňkové zdroje

Materiální pomoc **humanitárních** organizací působících na území ČR

Materiální **humanitární** pomoc od vlád jiných států

Systém plánování civilních zdrojů

Plánování civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti České republiky probíhá v dvouletých cyklech. Ve dvouletém cyklu jsou plánovány nezbytné dodávky jak v systému nouzového hospodářství, tak i v systému hospodářské mobilizace.

1. Veškeré požadavky na civilní zdroje musí mít oporu v KP
2. Každý orgán KŘ musí v KP ošetřit postupy k zajištění činností, které mu ukládá zákon (u MO to jsou úkoly OS při obraně státu, ne použití vojsk při povodních)
3. Požadované civilní zdroje si hradí ten, kdo je vyžaduje (výrobky nebo služby od podnikatelů, dodávky zbrojní výroby apod.)
4. Vytvoření SHR nebo zajištění přípravy válečné výroby vyžadující použití prostředků státního rozpočtu se plánuje ve dvouletých cyklech
5. Systém nouzového hospodářství zpravidla nezajišťuje smluvně dodávky ale pouze poskytuje informace o využitelných zdrojích
6. Pro potřeby OS k řešení „vojenských KS“ je nutné využít opatření hospodářské mobilizace, kterým jsou dodávky smluvně i informačně ošetřeny

Rozhodnutí o poskytnutí věcných prostředků může učinit:

1. za krizových stavů (podle krizového zákona):
  - vláda
  - hejtman (pouze za stavu nebezpečí)
  - starosta (při nebezpečí z prodlení)
2. při řešení mimořádných událostí (zákon o IZS):
  - velitel zásahu při provádění ZLP
  - starosta obce
  - hejtman
  - Ministerstvo vnitra
3. za stavu ohrožení státu a válečného stavu (zákon o zajišťování obrany České republiky):
  - povinnost uložit právnické nebo fyzické osobě poskytnout věcné prostředky může pouze obecní úřad s rozšířenou působností (§ 14, odst.1)

Samostudium: Usnesení vlády ze dne 7. 4. 2003 č. 345 o Metodice pro vyžadování věcných zdrojů za krizové situace a o Systému koordinace využívání dostupných věcných zdrojů potřebných k řešení krizové situace,

Kontrolní otázky:

1. Jaká je struktura věcných zdrojů a k čemu slouží?
2. Jaký je postup zajišťování civilních zdrojů?

Přednáška č. 7.

Subjekty hospodářské mobilizace. Jejich místo a úloha v systému ekonomické bezpečnosti státu.

Klíčová slova: subjekt hospodářské mobilizace, uchování výrobních schopností

Subjektem hospodářské mobilizace (dále jen „SHM“) se rozumí podnikatel, který se zavázal za stav ohrožení státu nebo válečného stavu dodávat výrobky, práce nebo služby nezbytné pro zajištění ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů a byl jím jmenován. (pojem definován v zákonu č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, § 2, odst.7)

Poznámka:

Subjekt HM je nástavbové opatření institucionálních (výkonných) prvků systému HM v oblasti dodavatelské sféry, dodavatel mobilizační dodávky nemusí být subjektem HM jmenován

Subjekt hospodářské mobilizace (SHM)

- subjektem HM může být jmenován dodavatel MD (v odůvodněných případech i dodavatel ND pro stav ohrožení státu a válečný stav)
- SHM je jmenován a odvolávám rozhodnutím předsedy SSHR
- SHM musí plnit MD nebo ND v požadovaných termínech a kvalitě s požadavky na ochranu utajovaných skutečností

Dodavatel mobilizační dodávky může být jmenován subjektem hospodářské mobilizace (dále jen „SHM“). V odůvodněných případech na návrh odborně příslušného ústředního správního úřadu může být SHM jmenován i dodavatel nezbytné dodávky, který ji zajišťuje pro stav ohrožení státu a válečný stav. Při jmenování subjektu hospodářské mobilizace se zkoumá, zda mu jeho ekonomická situace a technické předpoklady umožní plnit mobilizační nebo nezbytnou dodávku v požadovaných termínech a kvalitě a zda splní požadavky kladené na ochranu utajovaných skutečností podle zvláštního právního předpisu.

Subjekt hospodářské mobilizace je jmenován a odvolán rozhodnutím předsedy Správy a při řízení o jmenování tohoto subjektu se postupuje podle správního řádu. Subjektu hospodářské mobilizace vydá Správa Osvědčení o jmenování subjektem hospodářské mobilizace, kterým se prokazuje třetím osobám při uplatnění svých práv a které je veřejnou listinou.

Pokud je SHM rozhodnutím předsedy Správy odvolán, je povinen Osvědčení o jmenování subjektem hospodářské mobilizace vrátit Správě do 30 dnů od nabytí právní moci tohoto rozhodnutí. Při zrušení právnické osoby nebo po smrti podnikající fyzické osoby je likvidátor, právní nástupce nebo dědic povinen vrátit osvědčení ve stejné lhůtě.

Subjekt hospodářské mobilizace je osvobozen od povinnosti poskytnout věcné prostředky stanovené v § 19 zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR, a je oprávněn v souladu s plánem opatření hospodářské mobilizace požadovat pro své zaměstnance zajišťující mobilizační dodávku zproštění mimořádné služby (branné povinnosti). Subjekt hospodářské mobilizace uplatní v době před vyhlášením krizových stavů u příslušného orgánu krajského úřadu požadavek na zajištění pracovních sil a věcných prostředků nezbytných pro splnění mobilizační dodávky.

Po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu může vláda ČR na dobu trvání stavu ohrožení státu nebo válečného stavu svým nařízením v nezbytném rozsahu pro zajištění nouzového nebo válečného státního rozpočtu

- umožnit plátcům, kteří uskutečňují zdanitelná plnění pro subjekty hospodářské mobilizace, dodávat stanovené druhy zboží a poskytovat stanovené služby těmto subjektům bez daně z přidané hodnoty, při zachování nároku na odpočet v plné výši,
- umožnit subjektům hospodářské mobilizace nákup vybraných výrobků za ceny nezahrnující spotřební daň.

Vzor osvědčení o jmenování SHM, rozhodnutí předsedy Správy o jmenování a o odvolání SHM je uveden na následující straně.

Samostudium: zákon 241/2000 Sb. - § 16 - 17

Kontrolní otázky:

1. Co je subjekt hospodářské mobilizace a jaké jsou na něj kladeny požadavky?
2. Kdo jmenuje a kdo odvolává subjekt HM?

SPRÁVA STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV

odbor příprav hospodářských opatření

V Praze dne 2004

OSVĚDČENÍ

evid. číslo: . . . . .

V souladu s ustanovením § 16 odst. 3 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

o s v ě d ě u j i,

že obchodní firma (podnikatel): . . . . .

se sídlem (nebo místem podnikání): . . . . .

IČ: . . . . .

byla rozhodnutím předsedy Správy státních hmotných rezerv

číslo ..... ze dne 2004

jmenována subjektem hospodářské mobilizace.

Tímto osvědčením se subjekt hospodářské mobilizace prokazuje třetím osobám při uplatňování svých práv.

Poučení: Osvědčení je jeho držitel povinen vrátit Správě státních hmotných rezerv nejpozději do 30 dnů poté, co rozhodnutí předsedy Správy státních hmotných rezerv o odvolání subjektu hospodářské mobilizace nabylo právní moci. Při zrušení právnické osoby nebo po smrti podnikající fyzické osoby je likvidátor, právní nástupce nebo dědic povinen vrátit Osvědčení ve stejné lhůtě.

kulaté
razítko
Správy

.....

ředitel odboru příprav hospodářských opatření

Správa státních hmotných rezerv

Šeříková 1/616, 150 85 Praha 5

Č.j.:

Datum:

ROZHODNUTÍ

předsedy Správy státních hmotných rezerv č. ....

V souladu s ust. § 16 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s vyhláškou Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“)

j m e n u j i

(pod)dodavatele mobilizační (nezbytné) dodávky: (uvést obchodní firmu, sídlo, IČ, eventuálně u podnikatele nezapsaného v obchodním rejstříku jméno a příjmení, místo podnikání, IČ)

subjektem hospodářské mobilizace.

Odůvodnění:

Dodavatel byl jmenován na základě návrhu objednatele mobilizační dodávky (odborně příslušného ústředního správního úřadu) ....., ze dne ....., č.j.: ..... Tento návrh obsahuje všechny náležitosti dle § 14 odst. 3 vyhlášky a výše uvedený dodavatel mobilizační (nezbytné) dodávky splňuje všechna kritéria výběru podle § 13 vyhlášky.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat do 15 dnů ode dne jeho doručení rozklad, a to ke Správě státních hmotných rezerv.

kulaté
razítko
Správy

.....
předseda Správy státních hmotných rezerv

Správa státních hmotných rezerv
Šeříková 1/616, 150 85 Praha 5

Č.j.:

Datum:

ROZHODNUTÍ

Ve smyslu § 16 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) a v souladu s vyhláškou Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“)

o d v o l á v á m

(uvést obchodní firmu, sídlo, IČ, příp. u podnikatelů nezapsaných v obchodním rejstříku jméno a příjmení, místo podnikání, IČ)

jako subjekt hospodářské mobilizace.

Odůvodnění:

Verze I.

Návrh na odvolání ....., jako subjektu hospodářské mobilizace (dále jen „subjekt HM“), podal objednatel mobilizační dodávky (eventuálně odborně příslušný ústřední správní úřad)..... spolu s písemným vyjádřením subjektu HM, který s odvoláním souhlasí (*eventuálně nesouhlasí*).

Verze II.

Řízení o odvolání ....., jako subjektu HM bylo zahájeno z vlastního podnětu Správy státních hmotných rezerv. Vyjádření objednatele mobilizační dodávky (odborně příslušné správního úřadu) obdržela Správa státních hmotných rezerv dne .....

Důvodem odvolání v souladu s ust. § 16 odst. 4 zákona je:.....

Poučení:

Subjekt je povinen v souladu s § 16 odst. zákona nejpozději do 30 dnů od právní moci

tohoto rozhodnutí vrátit Správě státních hmotných rezerv Osvědčení o jmenování

subjektem hospodářské mobilizace č..... ze dne.....

V případě nesplnění povinnosti dle předchozího odstavce bude Správa státních hmotných rezerv postupovat v souladu s ustanovením § 25 odst (2) zákona.

Proti tomuto rozhodnutí lze podat do 15 dnů ode dne jeho doručení rozklad, a to ke Správě státních hmotných rezerv.

kulaté
razítko
Správy

.....
předseda Správy státních hmotných rezerv

Přednáška č. 8

Zásady plánování v systému HOPKS

Klíčová slova:

Krizové plánování v ČR je nástrojem krizového řízení a je souhrnem plánovacích činností, procedur a vazeb uskutečňovaných orgány krizového řízení a jimi určenými státními nebo veřejnými institucemi, právníckými nebo podnikajícími osobami k realizaci cílů a úkolů při zajišťování bezpečnosti státu a jeho obyvatelstva za krizových situací.

Přehled plánovacích dokumentů v systému HOPKS:

- **Plán nezbytných dodávek**
  - základní plánovací dokument systému NH
  - součást krizového plánu i plánu obrany
- **Plán hospodářské mobilizace**
  - základní plánovací dokument systému HM
  - součást krizového plánu i plánu obrany
- **Plán opatření hospodářské mobilizace**
  - plánovací dokument systému HM
  - součást plánu krizové připravenosti
- **Plán vytváření civilních zdrojů k zajištění bezpečnosti ČR**
  - dvouletý plánovací cyklus vytváření civilních zdrojů

Plán nezbytných dodávek

- základní plánovací dokument subsystému nouzového hospodářství systému HOPKS
- **zpracovatelé PND**
  - krajské úřady (pozor ne HZS kraje)
  - ústřední správní úřady + ČNB
  - jiné správní úřady a určené obce
- **PND tvoří součást**
  - krizových plánů
  - plánu obrany (jehož zpracovatelem je MO)

Účel PND

- na základě předem analyzovaných potřeb příslušného orgánu krizového řízení analyzovat potřebu civilních zdrojů při řešení krizových situací
- tvorba databáze právníckých a podnikajících fyzických osob schopných poskytnout požadovanou nezbytnou dodávku

- přispět k vytvoření celostátního přehledu o civilních zdrojích potřebných k řešení krizové situace a jejich potencionálních dodavatelích

Postup zpracování PND

- analýza potřeb civilních zdrojů u příslušného zpracovatele PND
  - základní podklad – operační plány
  - doplňkový podklad – CND
- zanesení potřeb do levé části PND
- sestavení přehledu dostupných dodavatelů (obchodní nebo živnostenský rejstřík)
- vyžádání údajů od dodavatelů nezbytných dodávek postupem podle § 15, odst.3 krizového zákona
- doplnění údajů od dodavatelů do pravé části PND
- vyhodnocení nezajištěných ND a analýza potřeby, která bude vyžádána u OKŘ vyššího stupně
- vytipování ND, které bude nezbytné zajistit u jejich dodavatelů smluvně

Zásady zpracování PND

- PND obsahuje jak ND pro zajištění potřeb zpracovatele tak ND, které byly u něj vyžádány postupem podle § 10, odst.4 zákona
- při vyhledávání dodavatelů ND se zpracovatel PND neomezuje vlastní potřebou ND resp. u něj uplatněnými požadavky, ale zjišťuje vždy maximální možnou kapacitu ND na svém správním území.

Obsah PND

- PND obsahuje
  - seznam požadovaných ND
  - seznam nezajištěných ND
  - přehled dodavatelů ND

Obsah jednotlivých částí PND viz vyhláška č.498/2000 Sb. nebo metodika.

Plán hospodářské mobilizace

- základní plánovací dokument subsystému hospodářské mobilizace systému HOPKS
  - charakteristika systému HM
- zpracovatelé PHM
  - ústřední správní úřady, kterým zákon svěřuje pravomoc k řízení ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů
  - v podstatě se jedná o MO, MV, MS a MF
  - ústřední správní úřady, které využily ustanovení § 16 odst.1 věty druhé a jmenovaly SuHM i dodavatele nezbytné dodávky
- PHM tvoří součást
  - krizových plánů
  - plánu obrany (jehož zpracovatelem je MO)

Postup zpracování PHM

- analýza potřeb civilních zdrojů u příslušného zpracovatele PHM
- výběr a oslovení budoucích finálních dodavatelů MD formou smlouvy o smlouvě budoucí
- prozkoumání podmínek MD v celém dodavatelském řetězci – uplatnění požadavku na přípravu

- po schválení požadavku na přípravu Správou se přistupuje k uzavření smlouvy o mobilizační dodávce (u této smlouvy je zákonem vyloučena forma smlouvy o smlouvě budoucí)
- poté se mobilizační dodávka zahrne do PHM

Obsah PHM

- PHM obsahuje
  - údaje o dodávce
  - základní a další údaje o finálním dodavateli
  - údaje o smlouvě
  - údaje o všech poddodavatelích
  - rok prvního zařazení MD do PHM
- PHM tvoří
  - přehled zajištění MD
  - přehled dodavatelů MD

Obsah jednotlivých částí PHD viz vyhláška č.498/2000 Sb. nebo metodika.

Plán opatření hospodářské mobilizace

- další plánovací dokument subsystému hospodářské mobilizace systému HOPKS
  - charakteristika systému HM s pohledu ekonomických subjektů
- zpracovatelé PoHM
  - dodavatelé a poddodavatelé mobilizačních dodávek
  - SuHM jmenovaný podle § 16, odst.1, věty druhé
- PoHM tvoří součást
  - plánu krizových opatření

Postup zpracování PoHM

- objednatel MD zašle vybranému ekonomickému subjektu, přicházejícímu v úvahu jako finální dodavatel MD návrh smlouvy o smlouvě budoucí
- finální dodavatel projedná podmínky smlouvy (opět formou smlouvy o smlouvě budoucí) se všemi poddodavateli MD
- finální dodavatel projedná s objednatelem MD požadavek na přípravu
- po odsouhlasení požadavku na přípravu Správou státních hmotných rezerv (ta jej bude realizovat) uzavře dodavatel a objednatel MD smlouvu o MD
- do 60 dnů od podpisu smlouvy o MD je dodavatel MD a všichni poddodavatelé povinni zpracovat PoHM

Obsah PoHM

- PoHM obsahuje
  - údaje o odběrateli
  - základní a další údaje o finálním dodavateli
  - údaje o dodávce
  - údaje o smlouvě
  - údaje o všech poddodavatelích
  - rok prvního zařazení MD do PHM
  -
- PoHM tvoří
  - základní údaje o zpracovateli

- přehled dodávek k zajištění MD
- přehled zajištění podpory MD
- přehled odběratelů a poddodavatelů
- opatření k přechodu na zabezpečení MD

Plán krizové připravenosti

Základní část:

- a) vymezení předmětu podnikání právnické nebo podnikající fyzické osoby a úkolů a opatření, které byly důvodem zpracování plánu krizové připravenosti,
- b) charakteristiku organizace krizového řízení a havarijní připravenosti,
- c) výčet a analýzu krizových ohrožení, jejich možný dopad na činnost právnické nebo podnikající fyzické osoby,
- d) zásady pro používání plánu krizové připravenosti.

Přílohová část:

- a) výpis z krizového plánu příslušného orgánu krizového řízení s uvedením požadavku zpracovatele krizového plánu na účast právnických nebo podnikajících fyzických osob při zabezpečení krizových opatření,
- b) plán akceschopnosti právnické nebo podnikající fyzické osoby pro zajištění pohotovosti, připravenosti k plnění krizových opatření a ochrany před účinky krizových situací,
- c) plán krizových opatření k řešení krizových stavů v rámci působnosti právnické nebo podnikající fyzické osoby,
- d) vnitřní havarijní plán, pokud ho právnická nebo podnikající fyzická osoba zpracovává podle zvláštních právních předpisů,
- e) plán opatření hospodářské mobilizace u stanovených subjektů hospodářské mobilizace,
- f) plány spojení, topografické mapy s vyznačenými riziky a řešením krizových situací,
- g) přehled uzavřených smluv a dalších dokumentů mezi právnickou nebo podnikající fyzickou osobou a příslušným orgánem krizového řízení nebo zpracovatelem krizového plánu,
- h) další dokumentace potřebná pro řešení krizových stavů, zejména statuty a jednací řády, vzory hlášení, předpisy, dohody o spolupráci.

Samostudium:

Obecně platné předpisy:

- Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení ve znění zákona č.320/2002 Sb.
- Nařízení vlády č. 462/2000 Sb. ve znění NV č.36/2003 Sb.
- Zákon č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany ČR ve znění zákona č.320/2002 Sb.
- Zákon č. 241/2000 Sb. o HOPKS ve znění zákona č.320/2002 Sb.
- Vyhláška č. 498/2000 Sb. ve znění vyhlášky č.542/2002 Sb.

Předpisy metodického charakteru:

- Obecné zásady krizového plánování schválené BRS dne 30.5.2000
- Metodika typových plánů a souboru krizových opatření
- Metodika HOPKS (novela v 6/2003)

Kontrolní otázky:

1. Jak se změnilo postavení obcí v systému HOPKS po zániku OkÚ?

2. Vyjmenujte základní postup organizace při zpracování plánovacích dokumentů systému HOPKS ?

Přednáška č. 9. Informační podpora HOPKS

Klíčová slova: krizové řízení, informační systém, informační podpora HOPKS

Cíle a zaměření informační podpory

Poskytnout nástroj informační podpory řešení krizových stavů (v oblasti zajišťování věcných zdrojů) provozováním centrálně spravovaného informačního systému s využitím komunikačního prostředí Internetu.

V souladu se zněním zákona č.240/2000 Sb., o krizovém řízení je **krizové řízení** definováno jako souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s řešením krizové situace.

Hospodářská opatření pro krizové stavy (dále jen HOPKS), jako nedílná součást systému krizového řízení, jsou zákonem č.241/2000 Sb., o HOPKS vymezena jako organizační, materiální nebo finanční opatření přijímaná správními úřady v krizových stavech pro **zabezpečení nezbytných dodávek výrobků, prací a služeb**, bez nichž nelze zajistit překonání krizových situací.

Základním smyslem HOPKS je tedy zajistit věcné zdroje, nezbytné ke zvládnutí krizových situací, a určené pro:

- uspokojení základních potřeb obyvatelstva umožňující přežití krizových stavů bez těžké újmy na zdraví (základních životních potřeb),
- podporu činnosti OS, OBS, HZS a HS,
- podporu výkonu státní správy.

Základními pilíři systému HOPKS jsou:

- systém nouzového hospodářství,
- systém hospodářské mobilizace,
- použití státních hmotných rezerv,
- výstavba a údržba infrastruktury,
- regulační opatření.

Krizové situace se překonávají mobilizací sil a prostředků, které má příslušný orgán krizového řízení k dispozici. Ke kvalitnímu a rychlému rozhodování potřebují tyto orgány pracovat v reálném čase se značným rozsahem informací, tyto informace shromažďovat a ověřovat, třídit, seskupovat a analyzovat. **Informační potřebu takového rozsahu lze pokrýt pouze s využitím moderní výpočetní techniky a k tomu vytvořeným informačním systémem.**

Z vymezení **zákonné působnosti a odpovědnosti** Správy státních hmotných rezerv (dále jen Správa), zejména zákony č.97/1993 Sb. o působnosti Správy a č.189/1999 Sb. o nouzových zásobách ropy, vyplývá, že Správa je jedním z mála ústředních správních úřadů, který je svou působností **předurčen k podpoře opatření státu směřujících ke zvládnutí krizových situací**. Za realizaci některých opatření přímo zodpovídá, v případě jiných koordinuje jejich zabezpečení.

Ze znění §1 odst.1 již zmiňovaného zákona č.97/1993 Sb. současně vyplývá i odpovědnost Správy za řešení problematiky informační podpory HOPKS, do které v souvislosti s výše uvedeným patří zejména komplexní zajištění informací o zdrojích nezbytných k pokrytí nezbytných dodávek.

Základním cílem Správy v uvedené oblasti je tedy poskytnout orgánům krizového řízení informační nástroj na podporu plánovacích a rozhodovacích procesů v oblasti zajišťování věcných zdrojů pro řešení krizových situací; přitom využít moderní informační technologie s cílem maximálně zjednodušit uživatelský přístup k informacím, minimalizovat náklady na jeho provoz a údržbu a v budoucnu jej otevřít pro komunikaci s dalšími systémy na místní, regionální, státní i mezinárodní úrovni.

Informační nástroje na podporu plánovacích a rozhodovacích procesů pro řešení krizových situací v působnosti Správy státních hmotných rezerv

IS ARGIS

INFORMAČNÍ SYSTÉM PRO PLÁNOVÁNÍ CIVILNÍCH ZDROJŮ ARGIS (DÁLE JEN IS ARGIS) JE VYTVÁŘEN, ROZVÍJEN A PROVOZOVÁN V GESCÍ SPRÁVY STÁTNÍCH HMOTNÝCH REZERV (DÁLE JEN SSHR) K ZABEZPEČENÍ INFORMAČNÍ PODPORY PLÁNOVACÍCH A ROZHODOVACÍCH PROCESŮ ORGÁNŮ KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ OD ÚROVNĚ URČENÝCH OBCÍ, PŘES ORGÁNY KRAJŮ AŽ PO ÚSTŘEDNÍ SPRÁVNÍ ÚŘADY VČETNĚ SSHR V OBLASTI ZAJIŠŤOVÁNÍ VĚCNÝCH ZDROJŮ PRO ŘEŠENÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ V SOULADU SE ZÁKONEM Č.241/2000 SB. O HOSPODÁŘSKÝCH OPATŘENÍCH PRO KRIZOVÉ STAVY.

IS ARGIS informačně podporuje:

- a) systém nouzového hospodářství s důrazem na zpracování Plánu nezbytných dodávek,
- b) systém hospodářské mobilizace s důrazem na tvorbu a zpracování související plánovací dokumentace,
- c) zpřístupnění vybraných informací o státních hmotných rezervách určeným orgánům krizového řízení,
- d) vedení evidence objektů z hlediska jejich užitných vlastností a atributů jejich vlastníků a provozovatelů,
- e) proces vytváření, udržování a uvolňování nouzových strategických zásob ropy a ropných produktů na území ČR.

Do systému vstupují rovněž vybrané právnické a podnikající fyzické osoby, které v souladu se zákonem č.240/2000 Sb. cestou hasičských záchranných sborů krajů poskytují požadované údaje včetně informací o svých schopnostech dodat předmět nezbytné dodávky.

IS ARGIS je realizován jako centrální systém s modulární strukturou, kde nad společnou servisní částí (správa číselníků a registrů, nástroje pro práci s mapovými podklady, komunikační subsystém se správou účtů a práv) jsou vytvářeny moduly jednotlivých aplikací.

Centrální systém umožňuje řízený sběr dat a následně práci s nimi podle územní nebo resortní příslušnosti. S využitím stejné technologie zpracování je realizován i systém formulářového sběru dat od právnických a podnikajících fyzických osob. Výsledkem je jednak naplnění požadavku jednotného principu pořizování dat a současně vyloučení jejich duplicity.

Uživatelé systém využívají pomocí dálkového přístupu prostřednictvím bezpečné komunikace v prostředí Internetu s rozdílnými přístupovými právy a zabezpečením. Práva uživatelů jsou odvozena od působnosti správního úřadu a přidělené role konkrétního uživatele.

Bližší informace jsou pro veřejnost dostupné na informačním stránkách systému na adrese: www.argis.cz.

Pracovníky SSHR byl rovněž realizován jednoduchý SW-nástroj KRIZDATA umožňující pracovníkům krizového řízení všech stupňů v lokálním režimu prohlížení základních údajů o nezbytných dodávkách a jejich dodavatelích, pořizovaných v IS ARGIS, i mimo prostředí Internetu (pro případ jeho výpadku apod.)

K ověření způsobilosti informačních systémů spravovaných státními orgány k užívání a shody s platnými standardy, technickými normami a s požadovanou úrovní bezpečnosti stanovuje zákon č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy jejich povinnou atestaci. IS ARGIS byl atestován v roce 2003 a tím byla splněna zákonná podmínka pro jeho provozování jako informačního systému veřejné správy.

EPOZ

Cílem softwarového nástroje EPOZ (dále jen SWN EPOZ) je zajistit informační podporu sběru požadavků na věcné zdroje v **krizové situaci**.

SWN EPOZ usnadňuje a podporuje procesy a činnosti uvedené v „Metodice pro vyžadování věcných zdrojů za krizové situace“ schválené usnesením vlády ČR ze dne 7. dubna 2003 č. 345, zpracované Správou státních hmotných rezerv ve spolupráci s ÚSÚ. Tato metodika stanovuje pravidla a jednotné postupy orgánů krizového řízení všech stupňů v období přípravy na krizové situace a při jejich vzniku, jakož i jednotné formální náležitosti pro uplatňování požadavků na nezbytné dodávky, bez nichž nelze zajistit překonání krizového stavu. Podle uvedené metodiky by měly orgány krizového řízení postupovat při rozhodování o rozsahu a způsobu zajištění nezbytných dodávek ve svém správním obvodu nebo jejich vyžádání u orgánu krizového řízení vyššího stupně podle odborné působnosti.

SWN EPOZ je určen výhradně pracovníkům orgánů krizového řízení.

(Orgány krizového řízení podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů „Krizový zákon“)

Uživatel SWN EPOZ musí patřit do stanovené skupiny subjektů a být zaregistrován.

Subjektem může být správní úřad (krizový štáb):

- obecní úřad obce s rozšířenou působností (ORP),
- krajský úřad (KÚ),
- jiný správní úřad s působností na území kraje (JSÚ),
- ústřední správní úřad (ÚSÚ),
- Ústřední krizový štáb (ÚKŠ).

V případě zájmu o vygenerování přístupového účtu do aplikace EPOZ je třeba vyplnit orgány krizového řízení pouze údaje nezbytné pro registraci na adrese: www.monis.cz (formulář se zobrazí po kliknutí na odkaz EPOZ na levé liště). Po autorizaci správcem účtu je žadateli účet přidělen.

IRAP – Informační systém pro ekonomiku rozpočtových a příspěvkových organizací

IRAP je provozním informačním systémem podle zákona č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy v platném znění.

IRAP je ucelený informační systém budovaný jako součást Jednotného informačního systému Správy státních hmotných rezerv s cílem umožnit každému zaměstnanci využívat obchodně-ekonomické informace, které pro svou práci potřebuje. S jeho zavedením se podařilo sjednotit jednotlivé agendy, číselníky i metodiky v rámci Správy, optimalizovat toky dat, umožnit předávání informací mezi ekonomickým a krizovým informačním systémem, zajistit stabilitu systému a tím zvýšit jeho pružnost a bezpečnost, odstranit rozdrobenost zpracování a duplicitní vkládání dat, zajistit jeho otevřenost pro komunikaci s ostatními informačními systémy Správy, externími informačními systémy, zajistit zpracování veškerých obchodně-ekonomických informací uživatelsky, tj. bez účasti informatika nebo zaměstnanců dodavatelské firmy.

IRAP je v rutinním provozu na ústředí od 1.1.2001 a postupně byl implementován i na všechny závody Správy státních hmotných rezerv.

Dosažený stav při zajišťování informační podpory v oblasti HOPKS

- a) V souladu s Investičním záměrem Informačního systému pro plánování civilních zdrojů **ARGIS** na léta 2001 až 2005 je **plánováno dokončení základního rozvoje tohoto IS** a zajištění nezbytného update a upgrade všech dříve vytvořených modulů a aplikací **do konce roku 2005**. Tento investiční záměr byl schválen Ministerstvem informatiky a Ministerstvem financí.

V rámci uvedené akce bylo naplánováno zejména postupné **vytvoření a zavedení do provozu částí (modulů) IS ARGIS** k informační podpoře:

- systému nouzového hospodářství (**modul ARGIS/NH**), určen pro všechny orgány KŘ (ORP, KÚ a ÚSÚ) a od roku 2003 pro sběr dat HZS krajů (dříve OkÚ)
  - zaveden do provozu v roce 2001,
  - v roce 2002 v souladu se zákonem č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy byl atestován (ohodnocen stupněm „vynikající“),
  - v návaznosti na dopady II. etapy reformy veřejné správy (zejména zrušení okresních úřadů a s tím související přerozdělení působností orgánů veřejné správy) byl modul upraven a po úspěšné atestaci (společně s dalšími moduly) v roce 2003 byl zaveden do provozu v nové verzi IS,
- použití státních hmotných rezerv a objekty infrastruktury HOPKS (**modul ARGIS/OBJEKTY a modul ARGIS/IRAP=SHR**), určen za Objekty D pro všechny orgány KŘ (včetně ORP), za ostatní objekty a SHR diferencovaný přístup,
  - software připraven v roce 2002,
  - zavedení modulů do provozu realizováno po ukončení atestace v září 2003,
- ropné bezpečnosti (**modul ARGIS/ROBIS**), určen pro omezený okruh uživatelů (SSHR a vybrané ekonomické subjekty)
  - vývoj zahájen v roce 2003,

- dokončení vývoje SW a zpracování stanovené dokumentace podle příslušných standardů, atestace a zavedení do provozu je plánováno realizovat v roce 2005.
  - systému hospodářské mobilizace (**modul ARGIS/HM**), určen pro objednatele MD (MO, MV, MS a MF) a dodavatele MD (vybrané ekonomické subjekty)
    - vývoj zahájen v roce 2003,
    - dokončení vývoje SW a zpracování stanovené dokumentace podle příslušných standardů, atestace a zavedení do provozu je plánováno realizovat v roce 2005.
- b) Při zajišťování informační podpory sběru požadavků na věcné zdroje za krizové situace (softwarový nástroj **EPOZ**)
- prostředí MONIS a SW nástroj EPOZ jsou v současné době v provozu a umožňují uplatnění požadavku na zřízení účtů pro žadatele ze správních úřadů a využití současných funkcionalit EPOZ pro procvičování a případný sběr požadavků na věcné zdroje za krizové situace,
  - je připravována úprava a rozšíření funkcionalit EPOZ.

Připravované další technické zhodnocení informačního systému (IS ARGIS) a řešení jeho modifikace a migrace v návaznosti na výstavbu jednotného informačního systému krizového řízení České republiky (IS KŘ ČR)

Bezpečnostní rada státu usnesením ze dne 12. listopadu 2002 č. 25 vzala na vědomí Zprávu o činnosti Ústředního krizového štábu a jeho spolupráci s orgány krizového řízení v době povodní a **uložila všem ministrům a vedoucím ústředních správních úřadů v rámci své působnosti analyzovat problémy**, které byly identifikovány v průběhu povodní v srpnu 2002 a **přijmout opatření k jejich odstranění**. Současně poukázala na problém vyplývající z toho, že **chybí jednotný informační systém krizového řízení (IS KŘ ČR)**.

Usnesením vlády ČR č. 11 ze dne 8. ledna 2003 (k přehledu vybraných problémů k prioritnímu řešení, které byly identifikovány v průběhu řešení krizové situace vzniklé v důsledku povodní v srpnu 2002) bylo v bodě 5.1. uloženo místopředsedovi vlády a ministru vnitra ve spolupráci s ministrem informatiky zpracovat analýzu a zhodnocení využitelnosti dosavadních studií výstavby informačních systémů krizového řízení a navrhnout vládě další postup v této oblasti.

V návaznosti na uvedené skutečnosti a úkol uložený usnesením vlády ČR č. 418 ze dne 28. dubna 2003, k Analýze a zhodnocení využitelnosti jednotlivých studií výstavby informačních systémů krizového řízení a návrh dalšího postupu, byl zpracován „**Záměr výstavby informačního systému krizového řízení České republiky**“. Vláda ČR usnesením č. 127 ze dne 11. února 2004 tento Záměr vzala na vědomí a uložila pro nejbližší období konkrétní úkoly k jeho naplňování. **Cílem celého procesu je vytvoření takového nástroje (IS KŘ ČR), který bude umožňovat zejména využití a vzájemnou komunikaci již existujících a provozovaných (dílčích) informačních systémů a databází** využívaných pro podporu krizového řízení. Jedná se zejména o části informačních systémů veřejné správy, speciální informační systémy ústředních správních úřadů a speciální informační systémy na úrovni kraje. Z tohoto pohledu bude IS KŘ chápán jako systém systémů, které jsou relativně samostatné, navzájem provázané a jeden druhého doplňující.

Správa státních hmotných rezerv je připravena další rozvoj nástrojů informační podpory řešit v souladu s dokumenty „Záměr výstavby informačního systému krizového řízení České republiky“, projednané vládou ČR (usnesení vlády č. 127 ze dne 11. února 2004) a „Závěry studie proveditelnosti Informačního systému krizového řízení České republiky“, projednané na 5. zasedání Bezpečnostní rady státu (usnesení BRS č. 42 ze dne 15. března 2005).

Literatura:

- zpracováno s použitím přednášky Ing. J. Aberta – SSHR (Informační podpora HOPKS, VŠE, Praha 2007)

- zákony č. 241/2000 Sb. a 240/2000 Sb.
- vyhláška č. 498/2000 Sb.
- metodiky vydané SSHR

(Poznámka: obecně závazné právní předpisy jsou dostupné v ASPI nebo na portálu veřejné správy, metodiky na www.sshr.cz).

Další zdroje informací na internetových adresách:

- www.argis.cz
- www.monis.cz
- www.vlada.cz

Kontrolní otázky:

1. Jaké jsou možnosti určených obcí a KÚ při zajišťování sběru údajů v procesu plánování (zpracování Plánu nezbytných dodávek, jako nedílné součásti krizových plánů) s využitím informační podpory (IS ARGIS-modul NH)?
2. Jaké jsou možnosti určených obcí a KÚ při vedení přehledů o objektech HOPKS a KÚ o státních hmotných rezervách s využitím informační podpory (IS ARGIS-modul Objekty)?
3. Jaké jsou možnosti určených obcí a KÚ při zajišťování sběru a řešení požadavků na věcné zdroje v krizové situaci s využitím informační podpory (SW EPOZ)?

Blok 10: Příklady praktických aplikací HOPKS

A: Aktuální problémy HOPKS územních samosprávných celků (kraj, obec)

1. Problematika zpracování PND

- Po zániku OkÚ je nejnižší územní jednotkou v problematice HOPKS kraj, tam končí zpracování dokumentace dle zákona, obce sehrávají podpůrnou roli ve prospěch kraje,
- PND je základním plánovacím dokumentem v systému HOPKS, další dokumenty zpracovávané samosprávou se mohou týkat např. regulačních opatření, postupu vyžadování zásob pro humanitární pomoc apod.,
- Stanovení potřeby věcných zdrojů (nezbytných dodávek) musí vycházet vždy z ostatních dokumentů KP, zejména pak z operačních plánů pro řešení jednotlivých druhů KS,
- Zajištění nezbytných dodávek je pro potřeby samosprávy řešeno ve dvou úrovních:
  1. prioritně ze zdrojů dostupných u podnikatelských subjektů na svém území
  2. zdroje, které nelze takto zajistit vyžaduje u vyššího orgánu krizového řízení
- S ohledem na značný rozsah údajů obsažených v PND a objektivní nutnost jejich průběžné aktualizace je písemná forma PND vysoce pracná. Podstatně jednodušší je využít pro zpracování PND informační systém ARGIS, který vyžaduje pouze vložení vlastních požadavků, další potřebné údaje získává ARGIS z ostatních databází.
- Přetrvávajícím problémem při zpracování PND je neplnění zákonem stanovené odpovědnosti HZS krajů při shromažďování údajů dle zákona č.240/2000 Sb. V situaci, kdy nebudou mít orgány krizového řízení dostatečné informace o dostupnosti zdrojů na území státu nebude možné využít nezbytnou podporu věcnými zdroji od podnikajících subjektů jak na území postiženém krizovou situací, tak i z ostatních území. To vytváří zejména pro samosprávu velmi napjatou situaci. V prvním pořadí nebude mít informace o dostupnosti potřebných zdrojů na vlastním území a v dalším nebude možné ani tyto zdroje poskytnout z jiných území.
- Úkolem samosprávy v nejbližším období zůstává využít všechny dostupné zákonné kroky k tomu, aby HZS krajů splnily svou povinnost.

2. Spolupráce KÚ a ORP v problematice HOPKS

- Obsah spolupráce KÚ a ORP vymezen novelizovanými zákony
- zpracování a aktualizace PND,
- zabezpečení nezbytných dodávek k uspokojení základních životních potřeb obyvatel kraje,
- příprava regulačních opatření.
- Současné postavení a úkoly obecního úřadu určené obce:
- rozpracovává úkoly krizového plánu kraje,
- poskytuje podklady a informace potřebné ke zpracování krizového plánu kraje a plní další úkoly stanovené jí krajským úřadem při přípravě na krizové situace a jejich řešení.

Konkrétně se v oblasti HOPKS

- podílí na přípravě plánu nezbytných dodávek kraje přípravou konkrétních podkladů podle pokynů krajského úřadu,
- vyhodnocení potřeby nezbytných dodávek pro řešení krizové situace ve správním obvodu obce,
- zpracování seznamu potenciálních dodavatelů nezbytných dodávek působících ve správním obvodu obce,
- zpracování přehledu nezbytných dodávek, které je možné zajistit v rámci správního obvodu obce,
- zpracování přehledu nezbytných dodávek, které v rámci správního obvodu obce nelze zajistit,
- připravuje regulační opatření, nezastupitelnost kraje při posouzení účelnosti přípravy RO obcí, koordinační funkce kraje vůči obcím, analýza potřeb RO pro řešení krizové situace, nezastupitelné místo obcí při posouzení efektivnosti a účinnosti řešení vzniklé krizové situace (nejucelenější přehled o potřebách v rámci své územní působnosti).
- **Formy spolupráce KÚ a ORP:**
  - pracovní porady organizované KÚ,
  - dozor a kontrola uskutečňovaná z úrovně kraje, poskytnutí metodické pomoci určeným obcím při plnění úkolů v oblasti HOPKS,
  - vyžadování podkladů pro zpracování PND kraje (konkrétní rozsah a obsah vyžadovaných podkladů stanovuje krajský úřad!)
  - sledování a posuzování provádění odborné přípravy odpovědných pracovníků určených obcí.

3. Možnosti vzdělávání a odborné přípravy pracovníků samosprávy

- Vzdělávání a odborná příprava úředníků zahrnuje:
  - prohlubování kvalifikace úředníků územních samosprávných celků dle zákona,
  - další formy přípravy úředníků územních samosprávných celků.
- Prohlubování kvalifikace úředníků v oblasti HOPKS dle zákona
- příprava a ověření ZOZ
  - zajišťuje IMS Praha v součinnosti se SSHR,
- Průběžné vzdělávání
  - průběžné aktualizací
    - poskytuje IKM VŠE v Praze,
    - průběžné prohlubující poskytuje IKM VŠE v Praze,
- Vzdělávání vedoucích úředníků
  - zajišťuje IMS Praha v součinnosti se SSHR.
- Mimo systém povinného vzdělávání je realizován jako vstup do odborné problematiky HOPKS základní specializační kurz
  - poskytuje IKM VŠE.

Další formy přípravy úředníků územních samosprávných celků

- pracovní jednání organizovaná SSHR pro orgány kraje,
- pracovní jednání organizovaná z úrovně kraje pro orgány obcí s rozšířenou působností (určených obcí),
- pracovní shromáždění s orgány obcí s rozšířenou působností (určených obcí) v gesci SSHR

Problematika dozoru a kontroly

- Legislativní základy pro provádění dozoru a kontrolní činnosti v oblasti HOPKS u územních samosprávných celků.
- Současný systém a způsob provádění dozoru nad výkonem přenesené působnosti u územních samosprávných celků prováděný z úrovně SSHR

- průběžné posuzování a přezkoumání vydaných nařízení, usnesení a rozhodnutí orgánů kraje nebo Magistrátu hl.m. Prahy / i formou kontroly přímo na místě/ - TBR krajů požádání o průběžnou informaci o rozhodnutí v oblasti HOPKS,
- změna/zrušení/ nezákonného opatření,
- poskytování odborné a metodické pomoci orgánům kraje jako nedílná součást provádění dozoru.
- Systém a organizace provádění kontroly v oblasti HOPKS
- plánování kontrolní činnosti na úrovni ÚSÚ (2-letý plán kontrolní činnosti, podklad za oblast HOPKS SSHR, gesce MV ČR),
- možnost kontroly mimo plán – jako reakce SSHR na aktuální potřeby,
- obsahové zaměření kontroly orgánů kraje v oblasti HOPKS:
  - organizační a personální zabezpečení úkolů HOPKS, včetně organizace průběžného vzdělávání pracovníků odpovědných za oblast HOPKS,
  - stav zpracování plánu nezbytných dodávek,
  - stav přípravy regulačních opatření,
  - stav a způsob zajišťování úkolů HOPKS z úrovně kraje směrem k obcím s rozšířenou působností,
  - stav zajištění kontroly přípravy a účinnosti HOPKS z úrovně kraje,
  - způsob zajištění aktuální informovanosti pracovníků o změnách právních předpisů a prováděcích dokumentů k nim,
  - mohou být zařazeny i další aktuální problémy vyplývající z vlastních potřeb, poznatků či různých podnětů.
- Písemné oznámení o kontrole řediteli KÚ (magistrátu) – informace o termínu, rozsahu a obsahu kontroly.
- Práce s výsledky kontroly a jejich využití pro další činnost SSHR , zpracování souhrnného hodnocení provedených kontrolách za 2-leté období.
- Obdobným způsobem je zajišťován dozor a kontrola z úrovně krajského úřadu (magistrátu) vůči obcím.

Samostudium - literatura

- 1) Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, nařízení vlády č. 462/2000 Sb.
- 2) Zákon č. 241/2000 Sb., o HOPKS, vyhláška č. 498/2000 Sb., o provádění HOPKS
- 3) Zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti SSHR
- 4) Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 131/2000 Sb., o hl.m. Praze
- 5) Zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy
- 6) Zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících samosprávných celků, vyhláška č. 511/2002 Sb., o uznání rovnocennosti vzdělávání úředníků územních samosprávných celků, vyhláška č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků
- 7) Usnesení vlády č. 554 ze dne 4.6.2003 o provádění dozoru a kontroly územních samosprávných celků
- 8) Metodika činnosti při plánování a zajišťování nezbytných dodávek v systému HOPKS, Praha 2003

Kontrolní otázky:

1. Jaký je postup při zpracování PND kraje, zkušenosti ve využití IS ARGIS pro jeho zpracování?.
2. Z čeho vychází a v čem spočívá spolupráce KÚ a ORP při řešení problematiky HOPKS?
3. Co je předmětem dozoru a kontroly v oblasti HOPKS?

B: Zásady financování systému KM ČR a systému HOPKS

Opatření v oblasti finančního zajištění bezpečnosti

Aplikovaná fiskální politika ČR ve svých důsledcích vytváří předpoklady pro zajištění bezpečnosti státu. Platnými zákonnými normami jsou vytvořeny nástroje pro alokaci finančních zdrojů k zabezpečení základních bezpečnostních standardů, dále umožňující posílení finančních zdrojů státu a řešení krizových situací.

Státní rozpočet - Vláda může financovat činnosti, kterými zajišťuje funkce státu, pouze prostřednictvím státního rozpočtu a Národního fondu. Státní rozpočet představuje finanční vztahy, které zabezpečují financování některých funkcí státu. Člení na kapitoly a obsahuje i dotační vztahy k rozpočtům územních samosprávných celků a státních fondů.

Rozpočtová opatření k posílení výdajů některých kapitol - Vznikne-li organizační složce státu v průběhu roku potřeba rozpočtově nezajištěné úhrady (např. v souvislosti s řešením krizové situace), lze ji řešit rozpočtovým opatřením a to v rámci rozpočtu příslušné kapitoly hospodárnějším provedením jiných úkolů, odsunutím či omezením některého jiného, méně naléhavého úkolu, nebo použitím mimorozpočtových zdrojů organizační složky státu.

Vláda může povolit uskutečnění nezbytných výdajů nezabezpečených ve státním rozpočtu, zajistí-li úhradu úsporami na jiných výdajích státního rozpočtu, a to do výše v daném roce nepřesahující 5% celkového objemu schváleného rozpočtu výdajů kapitoly, u které se úprava provádí, a nepřesahující 10% celkového objemu závazného ukazatele v kapitole, u kterého se úprava provádí nebo povolit snížení některého příjmu z činnosti, a to bez omezení, za předpokladu, že se nezmění saldo rozpočtu příjmů a výdajů kapitoly. Povolit přesun mezi závaznými ukazateli státního rozpočtu v rámci kapitoly nad 10 % každého ukazatele může Rozpočtový výbor Poslanecké sněmovny.

Vládní rozpočtová rezerva - Pro zajištění rozpočtového hospodaření ke krytí nezbytných a nepředvídaných výdajů se vytváří ve státním rozpočtu vládní rozpočtová rezerva ve výši nejméně 0,3% výdajů státního rozpočtu na příslušný rozpočtový rok. O použití vládní rozpočtové rezervy rozhoduje vláda a o použití podává zprávu Poslanecké sněmovně.

Zvláštní rezervy vytvářené podle speciálních zákonů - Vláda nebo orgány kraje hradí náklady vynaložené složkami integrovaného záchranného systému vzniklých při nasazení sil a prostředků složek integrovaného záchranného systému v případě, že neuhrazení těchto nákladů by mohlo ohrozit funkčnost složek integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací. K úhradě mimořádných výdajů vzniklých v důsledku prováděných záchranných a likvidačních prací může být použita rezerva finančních prostředků vyčleněná v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa.

Finanční zabezpečení krizových opatření na běžný rozpočtový rok se provádí podle zákona 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Za tímto účelem v souladu s krizovým zákonem správní úřady vyčleňují v rozpočtu své kapitoly objem finančních prostředků potřebný k zajištění přípravy na krizové situace. Uvedený objem finančních prostředků MF rozepíše jako dílčí specifický ukazatel rozpočtových kapitol správních úřadů. Vláda navrhuje v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa také účelovou rezervu finančních prostředků na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování jejich následků; způsob jejího použití je ze zákona upraven usnesení vlády ke státnímu rozpočtu na příslušný rok.

V rámci koordinace součinnosti s ostatními ústředními správními úřady a samosprávnými celky zajišťuje MF metodiku řízení finančních toků v návaznosti na jednotlivé činnosti realizace krizového zákona v členění:

- finanční prostředky k zajištění přípravy na krizové situace a na jejich předcházení;
- finanční prostředky na pokrytí prvotních nákladů, na nezbytná opatření přijatá v rámci řešení krizové situace;
- finanční prostředky na další potřeby vyvolané krizovou situací;
- finanční prostředky na odstranění následků krizové situace.

Další finanční toky jsou zajišťovány podle zákona 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelnou nebo jinou pohromou, kde se řeší i otázka zabezpečení základních funkcí v území.

Prodej státních dluhopisů k překonání pokladního nesouladu mezi příjmy a výdaji státního rozpočtu - MF provádí opatření potřebná k překonání pokladního nesouladu mezi příjmy a výdaji státního rozpočtu až do výše 6% celkových výdajů státního rozpočtu, schválených zákonem o státním rozpočtu, nebo rozpočtového provizoria, přijetím úvěru nebo prodejem státních dluhopisů. V ad hoc případech může být zvláštním zákonem umožněno vydáním dluhopisů ke krytí deficitu vyššího než 6% (viz povodňový dluhopisový program).

Nouzový a válečný státní rozpočet - Po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je vypracován návrh mimořádného státního závěrečného účtu a návrh nouzového nebo válečného státního rozpočtu na zbytek roku. Při sestavování návrhů se postupuje podle "rozpočtových pravidel s přihlédnutím k možnému nebezpečí časového prodlení. Návrh mimořádného státního závěrečného účtu za období do nabytí účinnosti zákona o nouzovém nebo válečném státním rozpočtu vypracovává MF ve spolupráci se správci kapitol a předkládá jej vládě do 15 dnů ode dne vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

K plnění svých funkcí, včetně zajištění obrany a bezpečnosti, pořizuje a spravuje stát svůj majetek podle pravidel daných zákonem č. 219/2000 Sb.

Působnost orgánů kraje a obcí v systému hospodářských opatření pro krizové stavy v oblasti financování

1. PŮSOBNOST KRAJSKÉHO ÚŘADU

Krajský úřad v systému hospodářských opatření pro krizové stavy v přenesené působnosti

- zpracovává plán nezbytných dodávek
- zabezpečuje nezbytnou dodávku k uspokojení základních životních potřeb obyvatel kraje
- rozhoduje o použití regulačních opatření

2. PŮSOBNOST OBCÍ

Obecní úřad obce s rozšířenou působností a určená obec v systému hospodářských opatření pro krizové stavy připravují a vyhláší regulační opatření a plní úkoly uložené jim krajským úřadem k zajištění nezbytných dodávek v přesné působnosti. Zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou (zákon o státní pomoci při obnově území).

Při narušení základních funkcí území v důsledku živelní nebo jiné pohromy, na základě níž byl vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav, může stát poskytnout krajům, obcím, dalším právnickým osobám, s výjimkou právnických osob hospodařících s majetkem státu, a fyzickým, osobám státní pomoc na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí území, tj. dopravní obslužnost, veřejné telekomunikační a poštovní služby, zdravotnické, sociální a školské služby, bydlení, zásobování vodou, elektrickou energií, plynem, potravinami, léky a krmivem pro živočišnou výrobu, odvádění odpadních vod a likvidace komunálního odpadu. Kraj do 7 dnů od ukončení krizových stavů předloží Ministerstvu financí přehled o předběžném odhadu nákladů na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí území. Ministerstvo financí a Ministerstvo pro místní rozvoj na základě podkladů krajů a obcí zpracují návrh strategie obnovy území a ministr pro místní rozvoj jej předloží vládě do 20 dnů od ukončení krizových stavů.

Státní pomoc se poskytuje na základě nařízení vlády. Podrobnosti postupu žádostí řeší vyhláška Ministerstva financí č.186/2002 Sb., „o náležitostech přehledu o předběžném odhadu nákladů na obnovu majetku sloužícího k zabezpečení základních funkcí v území postiženém živelní nebo jinou pohromou“. Tato vyhláška obsahuje též vzor pověření osoby pověřené krajem zajišťováním údajů nutných ke zpracování uvedeného přehledu nákladů. Kraj zpracuje tabulku přehledu o předběžném odhadu nákladů:

- za každou obec postiženou živelní nebo jinou pohromou zvlášť
- za území kraje souhrnně podle působnosti jednotlivých ústředních správních úřadů

K přehledu se zpracovává písemný komentář.

Zákon 12/2002 Sb. O státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou (zákon o státní pomoci při obnově území) provádí nařízení vlády č. 399/2002 Sb. Státní finanční pomoc lze dle tohoto nařízení vlády poskytnout právnické nebo fyzické osobě, která byla zapsána do jmenného seznamu postižených osob. Jmenný seznam osob vypracovává kraj, v jehož územním obvodu došlo k narušení základních funkcí

v důsledku živelní nebo jiné pohromy a současně s přehledem o předběžném odhadu škod jej předává na Ministerstvo financí. Shromažďování podkladů pro rozhodování o státní podpoře zajišťují ministerstva (např. ministerstva financí a pro místní rozvoj zajišťují podklady pro obnovu majetku ve vlastnictví obcí a krajů). Státní pomoc lze poskytnout na základě písemné žádosti právnické nebo fyzické osoby, která doloží, že není schopna vlastními prostředky obnovit svůj majetek sloužící k zabezpečení základních funkcí v území. K písemné žádosti o poskytnutí státní pomoci přiloží právnická osoba přiznání k dani z příjmů za zdaňovací období bezprostředně předcházející kalendářnímu roku, v němž živelní nebo jiná pohroma nastala, výpisy z katastru nemovitostí potvrzující vlastnictví všech jí vlastněných nemovitostí. Fyzická osoba přizná k dani z příjmů za zdaňovací období bezprostředně předcházející kalendářnímu roku, v němž živelní nebo jiná pohroma nastala, potvrzení o výši příjmů ze závislé činnosti, nepodává-li přiznání k dani z příjmů, nebo potvrzení o výši příjmů plynoucích z důchodového nebo nemocenského pojištění (péče) za stejné období, výpisy z katastru nemovitostí potvrzující vlastnictví všech vlastněných nemovitostí. Podnikatel přiloží k žádosti o poskytnutí státní pomoci kromě uvedených dokladů účetní závěrku nebo přehled o majetku a závazcích a přehled o příjmech a výdajích, které byly sestaveny k poslednímu dni měsíce bezprostředně předcházejícího živelní nebo jiné pohromě, doklad o finanční způsobilosti, pokud je v konkrétním případě podmínkou pro poskytnutí státní pomoci, čestné prohlášení o tom, že vůči němu nebyl prohlášen konkurs, nebylo povoleno vyrovnání, nebyl zamítnut návrh na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku nebo podnikatel není v likvidaci, má vypořádané splatné závazky ve vztahu ke státnímu rozpočtu, státním fondům nebo ke zdravotní pojišťovně a další doklady, pokud jsou v konkrétním případě podmínkou pro poskytnutí státní pomoci

Literatura : zpracováno s využitím přednášky Kop, J.: Zásady financování systému KM ČR a systému HOPKS, VŠE Praha 2006

Kontrolní otázky:

- 1) Co musí předcházet požadavku kraje, obce či orgánu krizového řízení na získání finančních prostředků na řešení následků krizové situace podle zákonů č. 239, 240/2000 Sb. a 12/2002 Sb.
- 2) Na co se mohou použít finanční prostředky státního rozpočtu, schválené Parlamentem pro potřeby krizového řízení – pokuste se specifikovat resortní výdaje a výdaje kapitoly Všeobecná pokladní správa.

C: Krizové řízení a HOPKS v rozsahu působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu

1. PŮSOBNOST MINISTERSTVA PRŮMYSLU A OBCHODU

Ministerstvo průmyslu a obchodu, jako ústřední orgán státní správy, v jehož čele je člen vlády, bylo zřízeno zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Působnost ministerstva je stanovena v § 13 tohoto zákona (organizační struktura ministerstva). Organizační změny ministerstva v rámci řešení krizových situací se nepředpokládají.

MPO je ústředním orgánem státní správy pro:

- a) státní průmyslovou politiku, obchodní politiku, zahraničně ekonomickou politiku, tvorbu jednotné surovinové politiky, využívání nerostného bohatství, energetiku, teplárenství, plynárenství, těžbu, úpravu a zušlechťování ropy, zemního plynu, tuhých paliv, radioaktivních surovin, rud a nerud,
- b) hutnictví, strojírenství, elektrotechniku a elektroniku, pro průmysl chemický, zpracování ropy, gumárenský, plastikářský, skla, keramiky, textilní a oděvní, kožedělný, polygrafický, papíru a celulózy, dřevozpracující, pro výrobu stavebních hmot, stavební výrobu, zdravotnickou výrobu, sběrné suroviny a kovový odpad,
- c) vnitřní obchod a ochranu zájmů spotřebitelů, zahraniční obchod a podporu exportu,
- d) věci malých a středních podniků a pro věci živností,
- e) technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví,
- f) průmyslový výzkum, rozvoj techniky a technologií.

MPO řídí puncovníctví a zkoušení drahých kovů. MPO je podřízena Státní energetická inspekce, Česká obchodní inspekce, Puncovní úřad a Licenční správa.

2. ZASTOUPENÍ MPO V BEZPEČNOSTNÍ STRUKTUŘE ČR

2.1. Bezpečnostní rada státu

Bezpečnostní radu státu tvoří předseda vlády a další členové vlády podle rozhodnutí vlády. Bezpečnostní rada státu v rozsahu pověření, které stanovila vláda, připravuje vládě návrhy opatření k zajišťování bezpečnosti České republiky. Stálým členem Bezpečnostní rady státu je také ministr průmyslu a obchodu.

2.2. Stálé pracovní orgány Bezpečnostní rady státu

- **Ústřední krizový štáb**, jako pracovní orgán Bezpečnostní rady státu pro řešení krizových situací, jehož členem je náměstek ministra. V případě jeho nepřítomnosti ho zastupuje ředitel odboru bezpečnosti a krizového řízení.
- **Výbor pro obranné plánování**, jako stálý pracovní orgán Bezpečnostní rady státu pro koordinaci plánování opatření k zajištění obrany České republiky, jehož členem je náměstek ministra.

- **Výbor pro civilní nouzové plánování**, jako stálý pracovní orgán Bezpečnostní rady státu pro koordinaci plánování opatření k zajištění ochrany vnitřní bezpečnosti státu, ochrany obyvatelstva a ochrany ekonomiky a ke koordinaci požadavků na civilní zdroje, které jsou nezbytné pro zajištění bezpečnosti České republiky, jehož členem je náměstek ministra.
- **Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky**, jako stálý pracovní orgán Bezpečnostní rady státu pro vnitrostátní koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky ČR, jehož členem je náměstek ministra.
- **Výbor pro zpravodajskou činnost**, jako stálý pracovní orgán Bezpečnostní rady státu pro koordinaci zpravodajských služeb ČR a plánování opatření k zajištění zpravodajských opatření a spolupráci státních orgánů, které shromažďují a vyhodnocují informace nezbytné pro zajištění bezpečnosti ČR. MPO nemá v tomto výboru stálého zástupce.

2.3. Orgány krizového řízení MPO

Krizový štáb MPO - je zřízen na základě hl. II díl 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Je pracovním orgánem ministra průmyslu a obchodu pro přípravu a realizaci opatření k řešení hrozcí nebo vzniklé krizové situace dotýkající se jednotlivých odvětví, která jsou v působnosti ministerstva. Krizový štáb MPO a jeho níže uvedené složky se řídí Jednacím řádem Krizového štábu MPO. Předsedou Krizového štábu je ministr, sekretářem je ředitel odboru bezpečnosti a krizového řízení, členy jsou všichni náměstci ministra a určení ředitelé sekcí a odborů.

Sekretariát Krizového štábu MPO - se vytváří k zajištění organizačního a administrativního zabezpečení činnosti Krizového štábu MPO, a to převážně z pracovníků odboru bezpečnosti a krizového řízení případně dalších odborů podle charakteru krizové situace.

Pracoviště a operační středisko Krizového štábu MPO

K zabezpečení činnosti Krizového štábu MPO se zřizuje pracoviště krizového štábu a operační středisko.

Pracoviště je umístěno v budově ministerstva, a to k tomuto účelu určených a vybavených místnostech.

Operační středisko plní funkci stálé služby a zabezpečuje zejména spojení na Ústřední krizový štáb, krizové štáby ministerstev a ostatních správních úřadů, podřízené organizace a důležité podniky v působnosti MPO. Operační středisko je personálně zabezpečeno hlavně pracovníky odboru bezpečnosti a krizového řízení.

3. KRIZOVÉ PLÁNOVÁNÍ

- HROZBY A RIZIKA V PŮSOBNOSTI MINISTERSTVA;
- TYPOVÉ PLÁNY;
- STÁTNÍ HMOTNÉ REZERVY;
- KRITICKÁ INFRASTRUKTURA;
- KRIZOVÝ PLÁN MINISTERSTVA;

3.1. Hrozby a rizika a v působnosti ministerstva

Klíčovými hrozbami v působnosti MPO jsou hrozby a z nich plynoucí rizika, v důsledku jejichž působení může dojít k narušení energetických systémů a vzniku krizové situace v zásobování odběratelů

elektrickou energií, plynem a tepelnou energií. Odpovědnost za rozpracování těchto krizových situací byla MPO stanovena usnesením Bezpečnostní rady státu ze dne 14. května 2002 č. 295.

Omezení nebo přerušení dodávek, především elektrické energie, je nejzávažnějším typem krizové situace. V takových případech existuje značné riziko vzniku sekundárních krizových situací.

K narušení dodávek energií může dojít působením:

- živelních pohrom (povodně, sesuvy půdy, vichřice, námraza),
- antropogenních havárií (technické a technologické havárie, chybná funkce řídicích systémů),
- terorismu,
- narušením dodávek energetických surovin,
- kumulací těchto rizik.

Elektrizační soustava je systém velmi citlivý na správnou funkci a požadovanou interakci jeho jednotlivých prvků. Působením uvedených rizik může dojít k poškození nebo ztrátě funkce některého či několika z těchto prvků a dominovým efektem vést k haváriím regionálního až celostátního rozsahu. Ze světa jsou známy události, jejichž důsledkem byl totální výpadek elektrizační soustavy. Základním preventivním opatřením v oblasti elektroenergetiky je plánovitý rozvoj a zvyšování odolnosti elektrizační soustavy vůči působení jakýchkoliv rizik a ohrožení.

Vzhledem k téměř úplné závislosti České republiky na dovozu zemního plynu a jeho rostoucí úloze v energetické bilanci státu je základem zabezpečení tuzemské spotřeby diverzifikace zdrojů a přepravních tras a uzavření dlouhodobých smluv s jeho producenty. V zajišťování rovnováhy mezi spotřebou a disponibilními zdroji zemního plynu hraje rovněž významnou roli spolehlivé provozování a využívání podzemních zásobníků.

Dodávky tepelné energie jsou zajišťovány řadou teplárenských společností, které provozují nezávislé, navzájem nepropojené teplárenské soustavy převážně lokálního – municipálního rozsahu. Základem spolehlivého zásobování teplem je zřízení vstupu více jak jednoho výrobního zdroje do tepelné sítě. Závažnějším rizikem je narušení samotné tepelné sítě pro rozvod teplotnosného média, protože to znamená úplné přerušení dodávky.

Dlouhodobé přerušení dodávek energií, především elektrické energie, může mít za následek:

- vážné narušení až úplné ochromení národního hospodářství (pokles produkčních a vývozních schopností ekonomiky),
- omezení nebo nemožnost plnění hospodářských a obchodních závazků vůči zahraničí,
- dopady na životy a zdraví obyvatelstva (v důsledku např. radiační havárie, narušení dodávek potravin a pitné vody, narušení funkce zdravotnických zařízení apod.),
- sociální dopady (omezení nebo nemožnost zajištění základních sociálních služeb obyvatelstvu),
- poškození životního prostředí (v důsledku např. radiační havárie, narušení funkce odpadového hospodářství a kanalizace).

Konkrétní preventivní a krizová opatření a postupy v oblasti elektroenergetiky, plynárenství a teplárenství jsou rozpracovány formou příslušných typových plánů.

3.2. Typové plány

Úplné znění typových plánů pro oblast elektroenergetiky, plynárenství a teplárenství je uvedeno na webových stránkách MPO na adrese www.mpo.cz/dokument11280.html.

3.3. Státní hmotné rezervy

Hmotné rezervy tvoří vybrané základní suroviny a materiály, polotovary a výrobky (např. ropa a ropné výrobky, a strategické kovové prvky). Jsou určeny pro zajištění obranyschopnosti státu, pro odstraňování následků krizových situací a pro ochranu životně důležitých hospodářských zájmů státu.

Návrh seznamu položek hmotných rezerv, jejich minimálních limitů a orientačních cílových stavů, záměny položek pod minimální limit a jejich uvolňování schvaluje vláda na základě návrhu Správy státních hmotných rezerv a věcně příslušného ministerstva (zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv ve znění pozdějších předpisů).

3.4. Kritická infrastruktura

Na základě usnesení Bezpečnostní rady státu a Výboru pro civilní nouzové plánování a stanovených kritérií, tj.

- významu pro obranu státu,
- významu pro hospodářství,
- významu pro životy, zdraví a základní potřeby obyvatelstva,
- vlivu na účinné fungování státní správy a územní samosprávy,
- významu pro fungování ostatních oblastí kritické infrastruktury,

stanovilo MPO subjekty kritické infrastruktury za oblast systému dodávek energií následovně:

- subjekty celostátního rozsahu:
ČEZ, a. s., ČEPS, a. s. a RWE Transgas, a. s.,
- subjekty regionálního významu:
všechny distribuční společnosti elektroenergetiky a plynárenství,
- subjekty místního rozsahu:
všechny teplárenské společnosti.

Subjekty kritické infrastruktury byly na základě ustanovení krizového zákona č. 240/2000 Sb. vyzooměny MV GR HZS CR o zařazení do seznamu subjektů kritické infrastruktury a o skutečnosti, že se budou podílet na krizovém řízení podle § 29 tohoto zákona. MPO zařadilo „Seznam subjektů kritické infrastruktury“ do svého krizového plánu.

Úkoly MPO v oblasti ochrany kritické infrastruktury:

- ve spolupráci se zástupci subjektů kritické infrastruktury připravit standardy fyzické ochrany,
- na základě těchto standardů upravit systémy vzájemného předávání informací a činnost expertního týmu při ÚKŠ a tyto zapracovat do odpovídající dokumentace,
- v případě potřeby iniciovat potřebná jednání s představiteli subjektů KI a představitelů Policie ČR a GR HZS za účelem odstranění nedostatků zjištěných ve vzájemné spolupráci,
- trvale spolupracovat v oblasti fyzické ochrany s bezpečnostní komunitou subjektů kritické infrastruktury, GR HZS, EU a NATO.

3.5. Krizový plán MPO

Krizový plán MPO je zpracován na základě § 9, odst. 1, písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení, § 6, odst. 1, zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27, odst. 8 a § 28, odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení.

Struktura KP MPO:

1. Působnost, odpovědnost a úkoly ministerstva, jako zpracovatele krizového plánu
2. Charakteristika ministerstva
3. Krizová rizika a zajištění krizových opatření
4. Další potřebné podklady a zásady

Přílohy

Přehled sil a prostředků

Katalog krizových opatření

Dílčí plán obrany

Typové plány – Seznam subjektů kritické infrastruktury
Plán nezbytných dodávek
Plán akceschopnosti
Plán spojení
Plán materiálně technického zabezpečení
Plán zdravotnického zabezpečení
Plán zaujetí záložního pracoviště MPO
Plán zaujetí chráněného pracoviště
Seznam položek hmotných rezerv
Výpis z povodňového plánu
Program podpory podnikatelů v oblastech postižených živelní pohromou

4. Regulační opatření

Regulační opatření slouží ke snížení spotřeby nedostatkových surovin, výrobků a energií nebo usměrnění spotřeby v souladu s krizovými plány v případech, kdy krizová situace nabývá takového rozsahu, že běžné ekonomické nástroje nejsou při zajišťování nezbytných dodávek dostatečně účinné. Regulační opatření mohou být přijata jen v případě, že účinku s nimi spojeného nelze dosáhnout jinak a mohou být vyhlášena jen na nezbytně nutnou dobu, a to pouze po dobu vyhlášení krizového stavu.¹⁾

4. 1. Stav nebezpečí

Za stavu nebezpečí²⁾ může krajský hejtmán na územním obvodu kraje nebo jeho části zavést regulaci prodávaného zboží v obchodní síti a stanovit:

- **způsob**, jakým bude regulované množství zboží prodáváno spotřebiteli,
- maximální **množství**, na něž vznikne spotřebiteli nárok,
- okruh spotřebitelů, kterým budou vybrané položky zboží dodávány **přednostně**.

Podle konkrétních podmínek a potřeby to mohou být následující regulační opatření:

- a) **upravit prodejní dobu pro vybranou obchodní síť** i s ohledem na okruh spotřebitelů, kterým budou vybrané položky zboží dodávány přednostně; konkrétně se jedná o omezení nebo jinou úpravu např. posunutí prodejní doby;
- b) **stanovit nepřekročitelná množství jednotlivých druhů zboží, která smí být prodána při jednom nákupu jednomu nakupujícímu** (jedné rodině s přihlédnutím k počtu členů) nebo upřednostňovaným spotřebitelům. Návrh seznamu zboží, u něhož může být stanoveno nepřekročitelné množství při jednom nákupu jednomu nakupujícímu je uveden v **tabulce**.
- c) **stanovit okruh spotřebitelů, kterým budou vybrané položky zboží dodávány přednostně**. V tomto případě doporučujeme vycházet ze zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení³⁾, který stanovuje oprávnění „zajistit přednostní zásobování dětských a zdravotnických zařízení a ozbrojených bezpečnostních a hasičských záchranných sborů“. V tomto případě je nutné brát ohled na platné normy stravovacích dávek (stanovené finanční limity) pro osoby nacházející se v těchto zařízeních a pro příslušníky výše uvedených organizací.

¹⁾ § 20 odst. 1 a 2 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

²⁾ § 21 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

³⁾ § 14, odst. 6, písm. d)

**Seznam zboží, u něhož může být stanoveno nepřekročitelné množství
při jednom nákupu jednomu nakupujícímu**

Druh zboží	Nepřekročitelné množství
maso a masné výrobky	1 kg
Vejce	10 kusů
Máslo	0,25 kg
jedlé rostlinné tuky	0,25 kg
jedlé rostlinné oleje	1 litr
vepřové sádlo	0,25 kg
pšeničné mouky a krupičky	2 kg
Rýže	0,5 kg
Luštěniny	0,5 kg
Těstoviny	0,5 kg
Cukr	1 kg
kakaový prášek	1 balení
Čaj	1 balení
Káva	1 balení
Koření	1 balení
Sůl	1 kg
balená pitná voda	2 litry
prací prostředky	1 balení (max. 10 kg)

Orgány samosprávy jsou oprávněny podle místních podmínek stanovit ještě další druhy zboží, u nichž bude omezeno množství při nákupu a nižší množství pro prodej jednomu nakupujícímu, než je uvedeno v seznamu.

4. 2. Nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav

Za nouzového stavu může vláda nařízením uložit⁴⁾ kromě jiných opatření i rozšíření nebo omezení distribuce pitné vody a potravin a stanovit podmínky, za nichž lze změnit organizaci a řízení této distribuce. Dále může přijímat opatření, které jsou přijímána v případě vyhlášení stavu nebezpečí⁵⁾.

Za stavu ohrožení státu a válečného stavu může vláda kromě jiného nařízením omezit, zakázat či přikázat vývoz a dovoz vybraných druhů zboží⁶⁾ a také přijímat opatření uvedená v předchozím odstavci⁷⁾.

Pro zabezpečení výše uvedených opatření připravilo MPO následující zásady pro jejich realizaci.

Zásady regulačních opatření

V případě, že regulační opatření stanovená pro stav nebezpečí nepostačují k zabezpečení plynulého zásobování obyvatelstva, může vláda vyhlásit zavedení regulovaného prodeje vybraného zboží, a to zejména potravin a balené pitné vody.

⁴⁾ § 22 odst. 1 písm. e) zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

⁵⁾ § 22 odst. 2 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

⁶⁾ § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

⁷⁾ § 23 odst. 2 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy

Základní princip těchto regulačních opatření spočívá v tom, že v závislosti na dostupnosti výše uvedeného zboží se jednotlivé komodity zařazují do seznamu regulovaného zboží (dále jen „seznam“).

Zboží uvedené v seznamu se může prodávat spotřebitelům jen na přidělové lístky, které vydává Ministerstvo průmyslu a obchodu prostřednictvím územních orgánů státní správy a dalších orgánů k tomu pověřených.

Podle výše nároků na nákup regulovaného zboží se obyvatelstvo rozděluje do spotřebitelských skupin (např. **děti do 6 let, děti od 6 do 15 let a osoby starší 15 let**) s odstupňovanými přiděly. Výše přidělů a jejich lístková hodnota jsou v pravidelných obdobích (zpravidla na 1 měsíc) stanoveny vládou.

Úpravy přidělů ve zvláštních případech stanoví vláda (např. pro příslušníky Policie ČR a Hasičského záchranného sboru ČR a jejich zaměstnanců, kteří byli zproštěni mimořádné služby, dále pro potřeby dietního, případně speciálního stravování).

Pro řízení, evidenci a kontrolu oběhu regulovaného zboží a odběrních oprávnění se vytváří v územních orgánech státní správy podle odpovídajících stupňů stálé krajské a obecní (u obcí s rozšířenou působností) **komise** přidělového hospodářství a dočasné výdejny lístků. V ostatních obcích a v městských částech se podle potřeby vytváří pobočné výdejny.

Krajské a obecní komise s rozšířenou působností ve svém správním obvodu rozhodují zejména o rozdělování regulovaného zboží a usměrňují odběratelsko dodavatelské vztahy mezi výrobními, obchodními a jinými organizacemi.

Obecní komise rozhodují o zařazení spotřebitelů do spotřebitelských skupin a o některých mimořádných přidělech.

Přidělové lístky jsou stejné pro všechny přidělové skupiny, jsou dostatečně chráněny před paděláním, jejich rozměry umožňují využití počítačích automatů pro bankovky při jejich přípravě k distribuci a tisk se bude provádět jenom v případě nezbytné potřeby. Termín zahájení distribuce přidělových lístků i termín zahájení výdeje obyvatelstvu bude stanoven vládou.

Přidělové lístky umožňují ve stanoveném období jednorázový prodej 12 druhů regulovaného zboží a taktéž opakovaný prodej 12 druhů zboží. Jednotlivé ústřížky nejsou předem určeny pro konkrétní druh regulovaného zboží. Určení bude provedeno podle konkrétní situace při zavedení přidělového zásobování obyvatelstva.

Obyvatelstvo obdrží přidělové lístky ve výdejně příslušné podle trvalého bydliště. Osobám, které z pracovních, služebních nebo jiných důvodů jsou v době výdeje mimo své trvalé bydliště a nemohou se z vážných důvodů dostavit do své výdejny, mohou být vydány ve výdejně přechodného pobytu. Evakuované osoby dostanou přidělový lístek v místě nového ubytování.

Osobám, které z pracovních, služebních nebo jiných důvodů budou celé další zásobovací období nebo jeho část mimo své trvalé bydliště, mohou být vydány ve výdejně cestovní přidělové lístky, které opravňují jejich majitele k odběru regulovaného zboží na celém území ČR. V případě vydání části ústřížků cestovního přidělového lístku, se vydá na zbývající část stanovené spotřební dávky regulovaného zboží přidělový lístek s odpovídajícím počtem ústřížků.

Evidenci přidělových lístků provádějí KKP, OKP a výdejny podle metodiky Ministerstva průmyslu a obchodu. Zúčtování oběhu ústřížků přidělových lístků a regulovaného zboží provádějí obchodní a výrobní organizace, restaurace a jídelny, nemocnice a léčebná zařízení, OKP a KKP taktéž podle výše uvedené metodiky.

Kontrola se provádí podle § 24 a ukládání sankčních opatření podle § 25 a § 26 zákona č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy.

5. Spolupráce ministerstva s orgány NATO

Hospodářský výbor (EC) – poradní orgán Severoatlantické rady v hospodářských otázkách; řeší problematiku ekonomické bezpečnosti, bezpečnostních dopadů hospodářského a sociálního vývoje ve vybraných regionech a ekonomických aspektů terorismu.

Výbor pro infrastrukturu (IC) – odpovídá za realizaci programu bezpečnostních investic NATO na základě posouzení a doporučení Vyššího výboru pro zdroje a schválení Severoatlantickou radou nebo Výborem pro obranné plánování.

Výbor pro produktovody (NPC) – vyšší poradní orgán NATO pro spotřební logistiku související s vojenskými dodávkami ropných produktů.

Konference národních ředitelů pro vyzbrojování (CNAD) – vyšší orgán Severoatlantické rady pro výrobní logistiku; podporuje zbrojní spolupráci NATO a zvažuje politické hospodářské a technické faktory vývoje a pořízování výzbroje sil NATO.

Průmyslová poradní skupina (NIAG) – pracovní skupina CNAD.

Organizace pro výzkum a technologie (ROB) – koordinuje obranný výzkum a technologie, provádí a propaguje výzkumnou spolupráci a výměnu technických informací, rozvíjí dlouhodobou vědeckotechnickou strategii a zajišťuje poradenství ve vědecko-technických otázkách.

Výbor pro standardizaci (NCS) – vyšší orgán NATO odpovědný za koordinaci poradenství Severoatlantické radě v otázkách komplexní standardizace NATO.

Výbor pro průmyslové plánování (IPC) – plánovací výbor Vyššího výboru pro civilní nouzové plánování (SCEPC); koordinuje národní plánovací aktivity v oblasti průmyslu a přípravu efektivního nasazení civilních zdrojů na územích členských a partnerských států.

Činnost Výboru pro průmyslové plánování

- Prioritou činnosti je plánování, vytváření a efektivní využívání průmyslových zdrojů potřebných pro zajištění základních životních potřeb obyvatelstva a pro podporu vojenských či civilních subjektů řešících krizovou situaci.
- Za účelem sjednocení rozdílných národních systémů v oblasti hospodářských opatření pro krizové stavy a mezinárodní koordinace zajišťování průmyslových zdrojů je rozvíjen „Systém priorit a alokace zdrojů NATO“. Národní kontaktní místo pro realizaci tohoto systému v podmínkách České republiky bylo zřízeno u Správy státních hmotných rezerv.
- Výbor hledá způsoby, jak by průmysl mohl přispět k ochraně obyvatelstva před následky útoků chemickými, biologickými, radiologickými a jadernými látkami, a to především v oblasti výzkumu, vývoje a výroby ochranných prostředků, zařízení a pomůcek. Výbor rovněž plní úkoly v rámci projektu „Nezávazné směrnice a minimální standardy v oblasti ochrany civilního obyvatelstva“, zajišťuje výměnu informací o technickém vývoji zařízení využitelného při likvidaci následků užití zbraní hromadného ničení.
- V souvislosti se vzrůstajícím nebezpečím teroristických útoků proti kritické průmyslové a energetické infrastruktuře, je analyzována zranitelnost a důsledky poškození nebo zničení těchto systémů a zařízení a jsou hledány způsoby zvyšování jejich odolnosti. Práce výboru v této oblasti je zaměřena na zpracování opatření a postupů doporučujícího charakteru, a to pro fázi přípravy na možné působení rizik a ohrožení, ochrany proti jejich působení, zmírnění jejich následků, odezvy na jejich působení a obnovu.
- Výbor zajišťuje výběr, přípravu a výcvik civilních odborníků schopných poskytnout formou odborných expertíz podporu při řešení krizových situací v oblasti průmyslu.
- Za účelem zkvalitnění krizové připravenosti členských a partnerských států NATO je rozvíjena výměna informací a zkušeností v oblasti krizového řízení a průmyslového plánování.

LITERATURA:

Zpracováno s využitím materiálu – Boroš, Š.: *Krizové řízení a HOPKS v rozsahu působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu*. Přednáška – VŠE 2007

1. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
2. Zákon č. 189/1999 Sb., o nouzových zásobách ropy, o řešení stavů ropné nouze a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nouzových zásobách ropy)
3. Vyhláška SSHR č. 452/2002 Sb., kterou se stanoví seznam a přesná specifikace ropy, ropných produktů a vybraných ropných produktů, jež lze skladovat v nouzových zásobách ropy, dále způsoby výpočtu výše nouzových zásob ropy a podmínky pro jejich skladování
4. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky
5. Vyhláška MO č. 56/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 280/1999 Sb., kterou se stanoví postup při uplatňování požadavku na určení věcných prostředků a jejich převzetí, postup při uplatňování požadavku na určení fyzických osob k pracovní výpomoci nebo pracovní povinnosti a kterou se stanoví náležitosti a vzor dodávacího příkazu, náležitosti a vzor dokladu o vrácení věcného prostředku a náležitosti a vzor povolávacího příkazu
6. Nařízení vlády č. 51/2004 Sb., o zajišťování obrany České republiky
7. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů
8. Vyhláška MV č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení Integrovaného záchranného systému
9. Vyhláška MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva
10. Nařízení vlády ČR č. 463/2000 Sb., o stanovování pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právními osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva
11. Metodická pomůcka MV č. PO-1590/IZS – 2003 ze dne 30. 6. 2003, kterou se doporučují zásady pro jednotné rozlišování a vymezení preventivních, záchranných, likvidačních a obnovovacích (asanačních) prací spojených s předcházením, řešením a odstraněním následků mimořádných událostí
12. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)
13. Nařízení vlády ČR č. 36/2003 Sb., kterým se mění NV ČR č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)
14. Nařízení vlády ČR č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)
15. Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů
16. Vyhláška SSHR č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy
17. Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů
18. Vyhláška SÚJB č. 318/2002 Sb., o podrobnostech k zajištění havarijní připravenosti jaderných zařízení a pracovišť se zdroji ionizujícího záření a o požadavcích na obsah vnitřního havarijního plánu a havarijního řádu
19. Vyhláška SÚJB č. 195/1999 Sb., o požadavcích na jaderná zařízení k zajištění jaderné bezpečnosti, radiační ochrany a havarijní připravenosti

20. Nařízení vlády ČR č. 11/1999 Sb., o zóně havarijního plánování
21. Vyhláška SÚJB č. 106/1998 Sb., o zajištění jaderné bezpečnosti a radiační ochrany jaderných zařízení při jejich uvádění do provozu a při jejich provozu
22. Vyhláška SÚJB č. 144/1997 Sb., o fyzické ochraně jaderných materiálů a jaderných zařízení
23. Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti
24. Vyhláška NBÚ č. 529/2005 Sb., o administrativní bezpečnosti a registrech utajovaných informací
25. Vyhláška NBÚ č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků
26. Vyhláška NBÚ č. 523/2005 Sb., o bezpečnosti informačních systémů a dalších zařízení nakládajících s utajovanými informacemi
27. Nařízení vlády ČR č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací
28. Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky
29. Vyhláška MŽP č. 256/2006 Sb., o podrobnostech prevence závažných havárií
30. Vyhláška MŽP č. 255/2006 Sb., o rozsahu a způsobu zpracování hlášení o závažné havárii a konečné zprávy o vzniku a dopadech závažné havárie
31. Nařízení vlády ČR č. 254/2006 Sb., o kontrole nebezpečných látek
32. Vyhláška MPO č. 250/2006 Sb., kterou se stanoví rozsah a obsah bezpečnostních opatření fyzické ochrany objektu nebo zařízení zařazených do skupiny A nebo B
33. Vyhláška MV č. 103/2006 Sb., o stanovení zásad pro vymezení zóny havarijního plánování a o rozsahu a způsobu vypracování vnějšího havarijního plánu
34. Zákon č. 458/2000 Sb., ze dne 28. listopadu 2000 o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)
35. Vyhláška MPO č. 357/2005 Sb., o stavech nouze v plynárenství
36. Vyhláška MPO č. 219/2001 Sb., o postupu v případě hrozícího nebo stávajícího stavu nouze v elektroenergetice
37. Vyhláška MPO č. 225/2001 Sb., kterou se stanoví postup při vzniku a odstraňování stavu nouze v teplárenství
38. Metodický pokyn MPO č. 3/2002 ze dne 18. 1. 2002 pro zpracování havarijních plánů
39. Usnesení vlády České republiky č. 693 ze dne 7. prosince 1994 o schválení Pravidel pro pořizování státních hmotných rezerv a nakládání s nimi a pro finanční hospodaření Správy státních hmotných rezerv
40. Usnesení Bezpečnostní rady státu č. 87 ze dne 30. května 2000, které stanovuje obecné zásady krizového plánování České republiky

D: Aktuální otázky krizového řízení a HOPKS v resortu dopravy

Základní premisou krizového plánování v resortu dopravy je stav, kdy všechny orgány a organizace (kromě jedné výjimky o kterou uvedu později) vykonávají stejnou činnost v době normální mírové jako v krizových situacích. Nevytvářejí se tedy žádné speciální jednotky či místa velení atd.

Veškerá připravovaná opatření pro jednotlivé druhy krizových opatření lze rozdělit do dvou základních skupin. První skupinou je **Hospodářská mobilizace**, kterou lze charakterizovat jako zajištění veškerých požadavků oprávněných objednatelů mobilizačních dodávek, tj. ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů. Jedná se tedy o zajišťování všech jejich oprávněných požadavků pro zajištění zvládnutí či eliminace následků jednotlivých krizových situací bez ohledu na to zda se jedná o válečnou krizovou situaci, či o krizovou situaci vyvolanou jinými, např. přírodními, jevy.

Druhou základní skupinou opatření jsou opatření **Nouzového hospodářství**, které v sobě zahrnují opatření k zajištění základních životních potřeb obyvatel, podporu činnosti hasičských záchranných sborů a havarijních služeb a podporu výkonu státní správy. Tedy veškeré činnosti nutné k praktickému přežití obyvatelstva a fungování státu.

V resortu dopravy tyto dvě základní oblasti představují následující činnosti:

Hospodářská mobilizace

V železniční dopravě jde především o zabezpečení „**Technické ochrany vybrané železniční sítě**“. Předem je nutné zmínit co to „vybraná železniční síť“ je. Je to tedy železniční síť na jejíž provozu mají zájem zejména ozbrojené síly ČR, tuto síť lze charakterizovat jako síť nutnou k přesunu vojsk z místa dislokace do místa zásahu. Jako taková je pak dělena na tratě hlavní, spojovací, propojující jednotlivé hlavní tratě, objezdové zajišťující objezdy významných dopravních uzlů (např. velkých měst) a tratě přípojné zajišťující připojení míst mimo hlavní tratě (zejména skladů ozbrojených sil a míst jejich dislokace) na tratě hlavní. Jejich technickou ochranu lze pak charakterizovat jako zabezpečení provozuschopnosti a případnou urychlenou její obnovu.

Základním prostředkem zabezpečujícím technickou ochranu vybrané železniční sítě je shora uvedená výjimka, tedy „Zvláštní obnovovací závody MD ČR“, aktivaci těchto závodů zabezpečuje Stavební obnova železnic a.s. Úkol aktivace zvláštních obnovovacích závodů má uvedená a.s. jako privatizační břemeno. Stavební obnova železnic a.s. vnikla postupnou přeměnou a následnou privatizací civilní části Železničního vojska, které pro MD plnilo úkoly technické ochrany železnic. Pro vysvětlení co to Zvláštní obnovovací závody jsou je nutno uvést, že v současné době jde o zárodek závodu cca 5 – 6 lidí, připravující aktivaci závodu a zabezpečující ochranu a údržbu nářadí a strojů uložených v rezervách. Závody se pak aktivují v krizové době na základě příkazu starosty obce po do ručení příkazu k pracovní výpomoci. Smyslem závodů je pak zejména udržení jedinečné technologie odstraňování bodových závad na železniční síti. V současných podmínkách se na železniční síti opravuje prakticky pouze proudovou metodou a stavební firmy, až na výjimky, tedy technologií pro odstraňování bodových závad nedisponují.

Pro informaci v následující tabulce uvádím základní parametry jednotlivých druhů tratí.

Druh tratě	Hmotnost vlaku tun	Délka vlaku v m	Propustná výkonnost
Hlavní	1200 – 1500	500 - 600	60 resp. 36
Spojovací	1200 – 1500	500 - 600	24
Objezdové	1200 – 1500	500 - 600	18
Přípojné	1200 – 1500	500 - 600	18

Pozn: Propustnou výkonností se rozumí počet párů vlaků (vlaků oběma směry) za 24 hodin

Na pozemních komunikacích, kterými jsou ve smyslu zákona 13/1997 Sb. dálnice, rychlostní komunikace, silnice I. II. a III., místní a účelové komunikace, jde o vytýčení, obnovu a údržbu **Určené silniční**

sítě (UAS). Určenou silniční sítí se ve smyslu těchto opatření míní, obdobně jako u železniční sítě, o zájmovou silniční síť pro potřeby ozbrojených sil, určenou k jejich přesunu z místa dislokace do místa nasazení.

Vytýčení UAS je ve své podstatě osazení všech křižovatek této silnice dopravními značkami, které silnici uvedou jako „Hlavní silnici“ a že všechny příjezdové komunikace jsou osazeny značkou STOP deji přednost v jízdě na hlavní silnici a dopravní značkou „Příkázaný směr jízdy“ zamezující odbočení na uvedenou UAS. Tyto dopravní značky se instalují v dohodnutém stupni pohotovosti a zakryjí se zakrývacím materiálem. Orgány ozbrojených sil, v případě potřeby využít některou z vyznačených silnic, značky odkryjí a zakryjí stávající dopravní značení. V době používání UAS je z takovýchto silnic vyloučena ostatní doprava s určitými výjimkami dohodnutými s orgány armády ČR (např. sanitní vozy a vozy HZS). Po provedení přesunu ozbrojených sil se dopravní značení vrátí do původního stavu, tj. odhalí se původní dopravní značení a dopravní značení vyznačující silnici jako UAS se zakryje. Tím nastává relativně normální stav.

V následující tabulce jsou uvedeny základní parametry UAS:

Parametr	Hodnota
šířka komunikace	6 m
únosnost mostů	40 – 60 t
podjezdná výška	4,5 m
poloměry směrových oblouků	30 m
podélná sklon	8 %
propustná výkonnost komunikace	4000 voz./24 hod.

V případě že vybraná komunikace nespňuje parametr únosnosti mostů, případně poloměrů směrových oblouků (zatáček) vypracovává správce komunikace tzv. „Plán provizorních úprav“: ve kterém provizorně stavebně řeší dosažení stanoveného parametru. Tzn. v případě malé nosnosti mostů jejich provizorní podepření z pomocného materiálu (většinou dřevo) nebo normovaného materiálu uloženého v mobilizačních rezervách, případně výstavbou mostovky na stávající most. V případě malých směrových oblouků je naplánováno jejich dosypání a tím zvětšení poloměru. Veškerá tato opatření se realizují současně s vytýčením UAS.

Dalším opatřením hospodářské mobilizace je příprava výstavby „Předurčených náhradních přemostění“. Jde o předem definované (podle výsledků cílové analýzy) náhradní přemostění velkých českých řek Vltava, Labe a Morava. Přemostění je plánováno ve dvou etapách, kdy v I. etapě je postaven plovoucí most v termínu 8 až 12 hodin od požadavku a následně se staví most provizorní na podporách. Z technického hlediska se staví mosty tzv. nízkovodní a vysokovodní, rozdílem mezi nimi je výška mostovky nad hladinou vody, kdy vysokovodní most umožňuje provádět vodní dopravu pod mostem, kdežto nízkovodní ne.

Posledním opatřením hospodářské mobilizace v oblasti pozemních komunikací je realizace letišť na dálnicích a rychlostních komunikacích, jde o takovou stavební úpravu komunikace umožňující v určitém úseku využívat komunikaci jako přistávací a vzletovou dráhu. V takto určeném úseku není komunikace rozdělena zeleným dělicím pásem, podél komunikace pak musí být dostatečně prostoru pro stojánky letadel. Ten kdo jezdí po dálnici na Brno a dále po rychlostní komunikaci na Olomouc nemůže tyto úseky přehlédnout.

V oblasti silniční a vodní dopravy nejsou opatření hospodářské mobilizace plánována žádná, protože ozbrojené síly si veškeré úkoly přepravy po silnici zabezpečují samy a o využití vodní dopravy v současné době neuvažují.

Nouzové hospodářství

Úkoly nouzového hospodářství zabezpečují především obecní úřady a až když nejsou schopni svými kapacitami úkoly zabezpečit obracejí se s požadavky na vyšší orgány, tedy na kraje a ministerstva. Pro zabezpečení dopravní obslužnosti území má ministerstvo dopravy možnost, v souladu s §12 zákona 240/2000 Sb. (Krizový zákon), uložit plnění dopravních úkolů.

Abych ve svém výkladu pokračoval ve stejném pořadí jako u hospodářské mobilizace začneme u železniční dopravy. Železniční dopravu pak lze, podle typu plnění úkolů, rozdělit na dvě relativně samostatné části. První částí, na které se spolupodílí obce, kraje a ministerstvo dopravy, je část doprava. Tedy zabezpečení dopravních úkolů. Ve své podstatě jde především o zabezpečení provozu osobní dopravy zajišťující dopravní obsluhu území. Ke splnění tohoto úkolu se vypracovávají tzv. redukované jízdní řády, v nichž je potlačena funkce rekreační a dálkové přepravy. V menší, avšak ne nevýznamné části, pak jde o zajištění přepravních potřeb nákladní dopravy.

Druhou částí železniční dopravy je část „Dopravní cesta“, v rámci této části pak je zabezpečována sjízdnost a provozuschopnost té části železniční sítě, která není vybrána jako Určená železniční síť pro ozbrojené síly (viz hospodářská mobilizace) – tedy tzv. Technické přikrytí ostatní železniční sítě.

V rámci pozemních komunikací jde o zdánlivě jednoduchý úkol „obnova a údržba silniční sítě“. Tedy o co nejrychlejší obnovu sjízdnosti silnic. Jednotlivé úkoly zabezpečují majitelé a správci jednotlivých komunikací, tedy městské úřady na komunikacích místních, krajské úřady a krajské správy silnic na silnicích II. a III. třídy a Ředitelství silnic a dálnic ČR na dálnicích a rychlostních komunikacích a ve spolupráci s krajskými správami silnic na silnicích I. třídy. U silnic I. třídy je spolupráce nezbytná zejména z toho důvodu, že silnice II. a III. třídy přešly do vlastnictví krajských úřadů, s nimi však přešla ke krajským úřadům i zřizovatelská funkce ke správám silnic v kraji. Státu zastoupeného v tomto případě Ředitelstvím silnic a dálnic ČR zůstaly v majetku, resp. právu hospodaření silnice I. třídy, avšak bez údržbových kapacit.

Složitost plnění těchto úkolů lze dokladovat na příkladu odstraňování následků katastrofálních povodní v roce 2002 na silniční síti, kdy v rámci jihočeského, středočeského a ústeckého kraje bylo postaveno v průběhu cca 2 měsíců celkem 54 provizorních mostů o celkové délce převyšující 1,5 km. Při odstraňování následků povodní přijala vláda ČR nestandardní, avšak velice účinné opatření, kdy všechny provizorní mosty na pozemních komunikacích stavěla Armáda ČR. Toto opatření za prvé urychlilo celý proces výstavby a za druhé ušetřilo nemalé finanční prostředky, které by musely být vynaloženy na výstavbu provizorních mostů komerčním způsobem. Velký význam mělo toto opatření pro malé obce, kde zničené mosty ležely na místních komunikacích, jejichž obnova je plně v působnosti majitele, tedy obecního úřadu.

Základními požadavky na zabezpečení silniční dopravy pak jsou v první řadě zajištění dopravní obslužnosti území, tedy obdobně jako u železniční dopravy jde o zabezpečení zpracování redukovaných jízdních řádů pro zabezpečení zaměstnanecké a žakovské dopravy. Na rozdíl od železniční dopravy jde u silniční dopravy o podstatně větší variabilitu. Ta vychází zejména z neporovnatelné hustoty silniční a železniční sítě. V případě, že je porušena železniční síť, regionální vlaky nemohou jet, dálkové pak jedou po objízdné trati. A právě náhradou za regionální vlaky musí nastoupit silniční doprava, která je schopna se objezdem dostat téměř do každé vesnice. Velkým problémem však je zabezpečení informovanosti občanů o změnách jízdních řádů.

Další částí úkolů silniční dopravy pak je zabezpečení evakuace obyvatelstva z postiženého území, zabezpečení zásobování potravinami a nezbytným materiálem pro obyvatelstvo a konečně i zabezpečení přepravy materiálů pro odstraňování následků jednotlivých pohrom.

Rezervy

Jedním ze základních prvků krizového plánování jsou Státní hmotné rezervy, v resortu dopravy pak Mobilizační rezervy a Pohotovostní zásoby. Dělicí rovina mezi Mobilizačními rezervami a Pohotovostními zásobami se v resortu dopravy hledá velice obtížně, protože téměř veškeré rezervy v resortu dopravy jsou určena k rychlé obnově sjízdnosti dopravní sítě, a to jak silniční tak železniční. V jednotlivých druzích dopravy jde zejména o následující materiály a zásoby:

Motorová nafta

V dřívějších dobách byla motorová nafta součástí mobilizačních rezerv u železniční a silniční dopravy. V devadesátých letech byla, v souvislosti se zvyšováním hmotných rezerv ropy a ropných produktů a zlepšováním zásobování pohonnými hmotami, postupně veškerá nafta z mobilizačních rezerv vyčleněna. U ČD, vzhledem ke specifčnosti plnění lokomotiv, bylo nutné zachovat plnicí stanice. Propočtem s dvacetiletým horizontem bylo zjištěno, že vychází levněji zachovat plnicí stanice plné naftou a každých 5 let ji obměnit, než stanici vyprázdnit a zakonzervovat a v případě potřeby odkonzervovávat a plnit naftou.

Z těchto důvodů je u ČD v uvedených plnicích stanicích uložena nafta, ale je v režimu státních hmotných rezerv.

Železniční doprava

Železniční svršek

Železniční svršek je základní částí železniční trati. Tvoří jízdní dráhu pro vozidla, přejímá tlaky vozidel a přenáší je na železniční spodek.

Ke svršku patří:

- **koleje**, tj. jízdní dráha, na které se pohybují vozidla nebo vlaky, jsou zpravidla tvořeny z kolejnic, příčných pražců, upevňovadel a drobného kolejíva
- **výhybky a kolejové spojky a kolejové křižovatky**, tj. zařízení, která umožňují vozidlu nebo vlaku přechod z jedné koleje na druhou bez přerušení jízdy požadovanou rychlostí,
- **kolejové lože**, jež jako spodní nosná část svršku je důležitým spojovacím článkem mezi kolejí (výhybkami) a železniční plání,
- **točnice a přesuvny**, které umožňují jednotlivým vozidlům přechod z jedné koleje na druhou a to s přerušením jízdy.

U ČD je v rezervách uloženo předem definované množství kolejí včetně pražců a potřebného množství upevňovadel a výhybek, rovněž včetně příčných pražců a upevňovadel.

Železniční most ŽM-16/ŽM-16M

Jde o ocelovou, příhradovou, rozebíratelnou konstrukci mostu, která se sestavuje z jednotlivých normovaných předem vyrobených součástí. Podle zatížení a délky přemostění je možné sestavit jednopatrové, jednotěnné až třípatrové dvoutěnné zesílené mosty. Počet pater a stěn je závislý na počtu příhrad na boku mostu, tedy u jednopatrového mostu je most sestaven z jednoho patra příhrad na každém boku mostu, u dvoupatrového jsou na každém boku mostu dvě příhrady nad sebou. Naproti tomu u dvoutěnného mostu jsou vždy dvě příhrady vedle sebe, u zesíleného pak je na horních příhradách montován zesilující ocelový pás.

IP nosníky

Ve své podstatě to jsou svařované ocelové profily I s konstantní šířkou příruby 30 cm. slouží k obnově železničních mostů o rozpětí od 11 do 25 metrů. Délky nosníků jsou odstupňovány po dvou metrech. Výška nosníků je závislá na jejich délce a je:

○ 60 cm	12 – 16 m (IP 60)
○ 75 cm	14 – 20 m (IP 75)
○ 100 cm	18 – 26 m (IP 100)

Konce nosníků jsou opatřeny vrtanými otvory o průměru 24 cm pro vytvoření spojovacího styku.

Pilíř improvizovaný železniční mostní – PIŽMO

Je ocelová, příhradová, rozebíratelná konstrukce, kterou lze snadno přizpůsobit jak zatížení, tak výšce a únosnosti základové půdy. Slouží, jak již z názvu vyplývá, jako podpora jak železničních, tak silničních mostů. V ČR byla tato konstrukce použita k postavení provizorních pilířů při výměně mostovky na tzv. „Znojenském viaduktu“, kdy byl nejvyšší pilíř vysoký 74 m – pro srovnání dům o cca 25 patrech. Základními prvky konstrukce jsou:

- sloupky různých délek,
- ztužidla,
- nosníky,
- stykové desky,
- materiál pro stavbu.

Zabezpečovací zařízení

Jak již z názvu vyplývá, jde o náhradní, provizorní zabezpečovací zařízení, které se používá při zničení, v současné době i po krádeži, stávajícího zabezpečovacího zařízení. Účelem zabezpečovacího zařízení je zabezpečit aby v jednom traťovém úseku nebyl více jak jeden vlak.

Vzdušné vedení

Ve své podstatě jde o trolej a upevňovací a izolační prvky pro obnovu dodávky elektrického proudu, zabezpečující provoz el. lokomotiv.

Pozemní komunikace

Těžká mostová souprava – TMS

Je to ocelová, příhradová, rozebíratelná konstrukce, která se sestavuje z jednotlivých předem vyrobených součástí. Podle potřebného zatížení se stavějí jako jednopatrové jednostěnné až dvoupatrové dvoustěnné zesílené (vysvětlení viz ŽM 16) jednopruhé mosty. Délka mostu je odstupňována vždy po 3 metrech (délka jedné příhrady), maximální délka jednoho pole mostu (bez podpory) je 54 m při nosnosti 60 t. Mostovka mostu – vozovka je tvořena z dřevěných fošen.

Mostová souprava – MS

Je normovaný, jednopruhový, skládací ocelový most se dvěma příhradovými hlavními nosníky a dolní mostovkou. Hlavní nosníky jsou s mostovkou a nosnými prvky spojeny otočnými čepy. Jeden mostní prvek je dlouhý 3 m. Materiál je uložen v soupravách. Z jedné soupravy lze postavit buď 2 mosty o jednom poli do rozpětí 21 m, nebo jeden most délky až 42 m o dvou polích s jedním mezilehlým pilířem. Při potřebě delšího mostu lze využít na most více jak jednu soupravu, avšak každých 21 m musí být uložen na mezilehlých pilířích (třeba z materiálu PÍŽMO).

Pontonová mostová souprava – PMS

Je normovaná skládací konstrukce plovoucího mostu, určená ke zřizování mostových a přívozních přepravišť. Z materiálu soupravy lze sestavit mosty o nosnosti 60 t a 20 t a přívozová soulodí o nosnosti od 20 do 70 tun. Délka březního dílu je 5,5 m a délka mezilehlých dílů je 6,75 m. Minimální délka mostu je tedy 11 m (dva pobřežní díly) a vlastní délku mostu lze sestavit ze dvou březních dílů (11 m) a násobku mezilehlých dílů (každý 6,75 m).

Střední mostová souprava – SMS

V principu je SMS skládací trámčový most na plovoucích podporách s nosnými obrubníky, které zvyšují tuhost mostu. Umožňuje přepravu jednotlivých břemen o váze 60 t. Na rozdíl od PMS je konstrukce SMS starší (50. –

60. léta). Plovoucími podporami jsou vždy pevně spojené tři ocelové pramice v soulodí, takováto soulodí jsou, jako nosný prvek mostu uloženy každé 3 m mostu.

Literatura ke studiu:

Zpracováno s využitím materiálu – Pešan, M: *Krizové řízení a HOPKS v rozsahu působnosti Ministerstva dopravy ČR.* Přednáška – VŠE 2007

1. Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) – zejména pak § 12
2. Zákon č. 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů – zejména pak § 22
3. Zákon č. 111/1994 Sb. o silniční dopravě – zejména pak §§ 2, 10 – 21b

Plánování řešení jednotlivých krizových situací vychází jednak z obecných zákonů a jednak ze speciálních odvětvových zákonů.

Z obecných zákonů upravujících činnost na úseku příprav na krizové situace se jedná především o zákony:

- 110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky,
- 218/1999 Sb. branný zákon,
- 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky,
- 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů,
- 463/2000 Sb. Nařízení vlády o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů na ochranu obyvatelstva,
- 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon),
- 462/2000 Sb. Nařízení vlády k provedení § 27, odst. 8 a § 28, odst. 5 zákona 240/2000 S.
- 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů,
- 498/2000 Sb. vyhláška SSHR o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy,
- 97/1993 Sb. o působnosti Správy státních hmotných rezerv,

Ze speciálních odvětvových zákonů na jejichž základě jsou mimo jiné připravována opatření k řešení krizových situací se jedná o zákony:

- 111/1994 Sb. o silniční dopravě,
- 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích,
- 128/2000 Sb. o obcích,
- 266/1994 Sb. o dráhách,
- 77/2002 Sb. o akciové společnosti České Dráhy,
- 49/1997 Sb. o civilním letectví,
- 114/1995 Sb. o vnitrozemské plavbě.

Kontrolní otázky:

1. Kdo zodpovídá za zajištění dopravní obslužnosti území silniční dopravou, tj. za organizaci osobní a nákladní dopravy za krizových situací?
2. Je Ministerstvo dopravy v době krizového stavu oprávněno uložit provozovateli dráhy, drážní dopravy, silniční dopravy a veřejných přístavů povinnost zabezpečování dopravních potřeb? Pokud ano, tak na základě čeho?
3. Za nouzového stavu je možné přijmout opatření, která mohou mimo jiné omezit nebo zakázat provoz v oblasti silniční dopravy, drážní dopravy a užívání pozemních komunikací a stanovit zvláštní podmínky pro provádění ochrany, údržby a obnovy na pozemních komunikacích. Kdo je oprávněn o těchto opatřeních rozhodnout a na základě čeho?
4. Vysvětlete pojem Technická ochrana vybrané železniční sítě
5. Vysvětlete pojem Určená silniční síť

E: Problematika krizového řízení a HOPKS v resortu zemědělství

Problematika EU ve vztahu k ministerstvu zemědělství

Ve vztahu k níže uvedeným zákonům ministerstva zemědělství je třeba vidět, že jejich aktualizace v posledních letech byla převážně z důvodu naplnění implementace nařízení a směrnic Evropské unie. Tak např. u zákona o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu je při vymezení zdrojů povrchových a podzemních vod uvažovaných pro účely úpravy na vodu pitnou akceptován požadavek Evropských společenství 75/440/EHS z 16. června 1975 o požadované jakosti povrchových vod určených k odběru pitné vody v členských státech, dále i požadavku Směrnice Rady č. 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.

V prosinci roku 2000 byly přijata **Rámcová směrnice vodní politiky** (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ustanovující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky). Jedná se o zásadní dokument, o první komplexní směrnici „acquis communautaire“ vodního hospodářství. Plány jsou po celé řadě konzultací přijaty samosprávou a v šestiletých cyklech aktualizovány. Významný je i požadavek srovnatelnosti a propojenosti plánů. Voda neuznává hranice, jednotlivé národní oblasti povodí tvoří oblast mezinárodní, pro které je třeba sestavit jeden výsledný plán. Celé území ČR je součástí takových mezinárodních povodí, konkrétně povodí Labe, Odry a Dunaje.

Též při aktualizaci veterinárního zákona, lesního zákona, vodního zákona i zákona o rostlinolékařské péči byly respektovány desítky nařízení Evropských společenství.

Důležitá je realizace koncepce sledování a vyhodnocování cizorodých látek v potravních řetězcích. Ta je zajišťována dle **Strategie bezpečnosti potravin**, která je ve shodě s nařízením Rady Evropy a Parlamentu č. 178/2002, která klade důraz na čistotu potravního řetězce ve spektru od zemědělské prvovýroby až po potravinářský produkt s přednostním soustředěním na zdravotní nezávadnost potravin, krmiv a surovin určených k jejich výrobě. Mimo jiné se ministerstvo zemědělství v souladu s prováděcími předpisy k atomovému zákonu podílí na sledování radioaktivních látek v potravinách a krmivech.

Problematika NATO ve vztahu k ministerstvu zemědělství

V této oblasti se vychází z dokumentu **Ministerská směrnice civilního nouzového plánování NATO na léta 2005 a 2006. Její rozpracování** a plnění se projednává v rámci Výboru pro civilní nouzové plánování, jehož stálým členem je i zástupce ministerstva zemědělství. V současnosti je zpracována tato Směrnice na léta 2007-2008.

V rámci NATO byl zřízen tzv. Vyšší výbor pro civilní nouzové plánování (SCEPC) NATO v rámci kterého pokračují aktivity civilního nouzového plánování na zajištění schopnosti chránit civilní obyvatelstvo, včetně civilní připravenosti na plnění této úlohy pro případy použití zbraní hromadného ničení. Pokračuje úsilí v aktualizaci národních zdrojů, které jsou schopné státy nabídnout v rámci mezinárodní spolupráce při závažných mimořádných událostech.

Bylo ustaveno devět technických komisí a výborů pro plánování civilní ochrany podřízených Vyššímu výboru pro civilní nouzové plánování (SCEPC), které odpovídají za plánování v příslušných oblastech.

Resortu zemědělství se bezprostředně dotýká Plánovací výbor pro zemědělství a výživu **-FOOD AND AGRICULTURE PLANNING COMMITTEE** (tzv.FAPC), na jehož činnosti se ministerstvo zemědělství podílí již od roku 1998.

Hlavní zaměření výboru je na problematiku zranitelnosti zemědělsko-potravinářského odvětví, jakož i na potřeby zásobování obyvatelstva pitnou vodou (včetně hospodárnosti rostlinné a živočišné výroby).

Zkušenosti z ostatních států podílejících se na práci výše uvedeného Výboru FAPC jsou postupně využívány při zpracování metodických pokynů a návrhů pro řešení krizových situací v oblasti zemědělsko –

potravinářského odvětví, jakož i v oblasti vodního hospodářství, v poslední době se zaměřením na tzv. kritickou infrastrukturu.

Specifika krizového řízení v resortu zemědělství

Polistopadový vývoj po roce 1989 přinesl změny do života celé společnosti a kromě jiného znamenal i jistý útlum v oblasti ochrany obyvatelstva a majetku. Živelní pohromy (např. povodně na Moravě v roce 1997 a v neposlední řadě i katastrofální povodně v roce 2002), havárie průmyslových technologií a teroristické útoky ve světě však potvrdily nutnost zachování (případně vybudování) systému ochrany obyvatelstva a majetku. Zásadní pro tuto oblast byl vstup České republiky do NATO a snaha o co nejrychlejší začlenění do EU. Tyto skutečnosti si vyžádaly vydání tzv. „krizové legislativy“ která je prezentována známými zákony č.239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, č.240/2000 Sb., o krizovém řízení / krizový zákon / a č.241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a řadou prováděcích vyhlášek a nařízení. Vedle toho je třeba brát v úvahu celou řadu zákonů, které se dotýkají obranného plánování.

Ministerstvo zemědělství ČR jako jeden z ústředních orgánů státní správy, v souladu s uvedenými legislativními předpisy a v rámci systému organizačních složek státu plní požadavky v oblasti krizového řízení. Jedním z požadavků je zpracování „Krizového plánu resortu MZe“. S jeho vypracováním se započalo již v roce 2000, a to formou postupného vytipování možných zdrojů rizik a provedením analýz ohrožení v jednotlivých oblastech působnosti ministerstva zemědělství. Jeho schválení proběhlo v závěru roku 2004. V současné době probíhá jeho postupná aktualizace.

Základním dokumentem, ve kterém je stanovena působnost Ministerstva zemědělství ČR je zákon č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, kde je v § 15 stanoveno:

1/ Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem státní správy pro zemědělství, s výjimkou ochrany zemědělského půdního fondu, pro vodní hospodářství, s výjimkou ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod a pro potravinářský průmysl. Je rovněž ústředním orgánem státní správy lesů, myslivosti a rybářství, s výjimkou území národních parků.

2/ Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem ve věcech komoditních burz, které organizují obchody se zbožím pocházejícím ze zemědělství a lesní výroby, včetně výrobků vzniklých jeho zpracováním.

3/ Ministerstvo zemědělství řídí Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci, Státní veterinární správu České republiky, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a Českou plemenářskou inspekci.

4/ Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem státní správy ve věcech veterinární péče, rostlinolékařské péče, péče o potraviny, péče o ochranu zvířat proti týrání a pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat.

Z výše uvedeného vyplývá, že problematika krizového řízení u ministerstva zemědělství je velmi rozsáhlá. Koordinaci krizového řízení zabezpečuje u ministerstva zemědělství odbor bezpečnostní politiky a krizového řízení.

Kromě již výše uvedených možných zdrojů rizik a analýz ohrožení v jednotlivých oblastech v rámci řešení krizových situací v resortu ministerstva zemědělství bylo dle usnesení Bezpečnostní rady státu ze 14. 5. 2002 č. 295 k Harmonogramu přípravy a zpracování krizových plánů stanoveno zpracovat ministerstvem zemědělství tyto typové plány:

Epifytie – hromadné nákazy polních kultur

Epizootie – hromadné nákazy zvířat

Narušení významných vodních děl se vznikem zvláštní povodně

Narušení dodávek potravin velkého rozsahu

Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu

Stručný popis jednotlivých oblastí působnosti Ministerstva zemědělství České republiky :

Epifytie – hromadné nákazy polních kultur

Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem státní správy na úseku rostlinolékařské péče (zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči). Správním úřadem odpovědným za výkon rostlinolékařské péče na území České republiky je Státní rostlinolékařská správa, kterou řídí ředitel.

Státní rostlinolékařská správa je povinna kromě jiného zabezpečovat ochranu území České republiky před zavlečením škodlivých organismů ze zahraničí a před šířením karanténních škodlivých organismů na teritoriu České republiky. Zajišťuje, vyhodnocuje a eviduje výskyt škodlivých organismů a poruch rostlin na pozemcích a v objektech, kde se pěstují, skladují nebo zpracovávají rostliny nebo rostlinné produkty. Nařizuje a zrušuje rostlinolékařská opatření individuálně určeným právnickým nebo fyzickým osobám rozhodnutím a navrhuje tato opatření příslušným úřadům, jde-li o blíže neurčené množství subjektů. Provádí expertní a informační činnost v oblasti rostlinolékařské péče pro Ministerstvo zemědělství ČR a jiné orgány státní správy.

V rámci aktualizace zákona o rostlinolékařské péči byl zařazen i článek s možností řešení krizových situací (v § 79) ve znění :

„ Řešení krizových situací, přesahující účinnost mimořádných rostlinolékařských opatření vymezují zvláštní právní předpisy *. Na zabezpečení činnosti vyplývající z těchto právních norem se podílí dle svých možností odborné složky rostlinolékařské služby zařazené v integrovaném záchranném systému.“

*Zákon č. 239/2000 Sb., o IZS a o změně některých zákonů

*Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

*Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů .

V souladu s usnesením Bezpečnostní rady státu č. 295/2000 byl zpracován typový plán „**Epifytie – hromadné nákazy polních kultur**“, který byl dán k dispozici všem krajským úřadům.

V oblasti hromadných nákaz zemědělských plodin a lesních kultur (dále jen zemědělských plodin) lze uvažovat pouze o provádění rozsáhlých mimořádných rostlinolékařských opatření, které provádí orgány Státní rostlinolékařské správy, pěstitelé (majitelé) a podnikající právnické a fyzické osoby mající povolení k provádění činnosti k likvidaci nákaz plodin. Do těchto opatření patří mimo jiné provádění rostlinolékařské diagnostiky a rostlinolékařské asanační činnosti.

Vznik epifytií je závislý na vývoji klimatických podmínek v období vegetace zemědělských plodin a na kvalitě a rychlosti zjištěných údajů z odborného posouzení nákaz v terénu. Vliv na rozšíření epifytie má také nemalou měrou rozloha pěstitelských ploch a dodržování jejich ošetřování pěstitelům. V minulosti nebyl nikdy na území ČR zaznamenán takový rozsah epifytií, k jejichž nasazení by bylo třeba vyhlásit krizový stav. Proto lze vcelku oprávněně vznik epifytie řadit pouze jako vznik mimořádné události bez nárůstu do krizové situace. I když epifytie zasáhne velké pěstitelské plochy, svými dopady nemůže v dnešní době ovlivnit potravinový řetězec tak, aby vznikl plošný nedostatek některých komodit s nárůstem v krizovou situaci.

Epizootie – hromadné nákazy zvířat

Ministerstvo zemědělství jako vrcholný orgán státní správy ve věcech veterinární péče (zákon č. 131/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů / veterinární zákon / v platném znění) , zodpovídá za řešení krizové situace v souvislosti s šířením nebezpečné nákazy. Výkon státní správy zajišťuje Státní veterinární správa ČR.

Státní veterinární správa ČR je správní orgán, který v oblasti krizového řízení zabezpečuje plnění úkolů státu v předcházení nákazám a jiným hromadným onemocněním zvířat a jejich zdolávání, ochranu území ČR před zavlečením původců nákaz, jiných hromadných onemocnění zvířat a zdravotně závadných živočišných produktů a krmiv ze zahraničí a veterinární asanace. Státní veterinární správa ČR je podřízena Ministerstvu zemědělství ČR a v jejím čele stojí ústřední ředitel.

Problematiku krizového řízení v systému Státní veterinární správy ČR má v působnosti oddělení krizového řízení Státní veterinární správy se sídlem v Brně, které koordinuje národní strategii likvidace nebezpečných nákaz vyjmenovaných v příslušném ustanovení výše uvedeného veterinárního zákona.

Při vzniku mimořádné situace organizuje činnost středisek pro likvidaci nebezpečných nákaz, která jsou připravena k zásahu v Brně a v Hradci Králové.

Krizová situace (epizootie) z hlediska hromadné nákazy zvířat vzniká, kdy nelze mimořádná veterinární opatření v místě nákazy realizovat silami a prostředky veterinárních orgánů, orgánů složek IZS a chovatelů, a je nutné k jejímu řešení přijmout taková opatření, jejichž realizace vyžaduje vyhlásit krizový stav. Možnost jejich předvídání vychází z monitoringu nakažové situace na území ČR prováděné v souladu s metodikou kontroly zdraví zvířat, specifické profylaxe a informací o nakažkách v ostatních státech. Systém likvidace epizootie je založen na naplnění veterinárních opatření obsažených v Pohotovostním plánu Státní veterinární správy ČR. Způsob likvidace epizootie jako krizové situace předpokládá především vyhlášení krizového stavu, aby mohly být využity nejen síly a prostředky chovatelů, veterinárních orgánů a IZS, ale i prostředky AČR a právnických a fyzických osob.

Pohotovostní plán s takovou situací počítá a zároveň ve svých částech určuje odpovědnosti a úkoly správních orgánů, orgánů veterinární správy a dalších orgánů a organizací a potřebné síly a prostředky k likvidaci vzniklé epizootie. Opatření jsou plánována podle druhu nakažlivé nemoci, druhu vnímavých zvířat a dalších skutečností. Vzhledem k tomu, že jde o poměrně složitá a odborně náročná opatření, musí být operační plány kraje k řešení epizootií zpracovány v úzké součinnosti s orgány krajské veterinární správy, které v nich uplatní všechna opatření stanovená pohotovostním plánem.

Podle zákona o veterinární péči ministr zemědělství zřizuje v dohodě s ústředními orgány státní správy, jimž přísluší některé úkoly související s předcházením vzniku a šíření nebezpečných nakažek a jejich zdoláváním, Ústřední nakažovou komisi jako svůj trvalý poradní orgán. Ředitel krajské veterinární správy zřizuje nakažovou komisi, která je jeho poradním orgánem.

Podle § 39 odst. 1 zákona č.240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů se uvádí, že „Tento zákon se vztahuje i na případy, kdy jsou nařízena mimořádná veterinární opatření podle zvláštních předpisů* a vzniklé ohrožení má povahu mimořádné události, jejíž následky vedou ke vzniku krizové situace, v těchto případech se stává krajská nakažová komise součástí krizového štábu kraje a Ústřední nakažová komise součástí Ústředního krizového štábu“.

* zákon č.131/2003, kterým se řeší zákon č.166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon) v platném znění.

U veterinární problematiky je vhodné připomenout, že v roce 2000 byla Bezpečnostní radou státu schválena „Koncepte sanace ohnisek hromadných úhynů zvířat“ jejím usnesením č. 95/2000.

V roce 2003 v rámci aktualizace veterinárního zákona bylo znění § 47b) v části orgány veterinární správy upraveno takto: „krajské veterinární správy, které se zřizují pro územní obvody krajů a vykonávají v nich správu ve věcech veterinární péče, a Městská veterinární správa v Praze, která vykonává působnost krajské veterinární správy na území hlavního města Prahy. Krajské veterinární správy mají v okresech své inspektoráty.“ Tato změna vstoupila v platnost dnem 1. července 2003.

Typový plán „Epizootie-hromadné nákazy zvířat“ byl zaslán ministrem zemědělství všem hejtmanům k využití.

Narušení hrází významných vodních děl se vznikem zvláštní povodně

Ministerstvo zemědělství je podle zákona č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky ve znění pozdějších předpisů ústředním orgánem státní správy pro vodní hospodářství. Ve smyslu zák. č.254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon) ve znění pozdějších předpisů je ústřední orgán státní správy nazýván ústředním vodoprávním orgánem. Jeho povinnosti jsou kromě jiného i v oblasti povodní, která je upravena hlavou IX ochrana před povodněmi vodního zákona.

Podle tohoto zákona jsou povodně rozděleny na přirozené (zapříčiněné přírodními jevy) a zvláštní (způsobené jinými vlivy, např. poruchou vodního díla, která může vést až k jeho havárii-protržení).

Usnesením Bezpečnostní rady státu bylo uloženo ministerstvu zemědělství ve spolupráci s ministerstvem životního prostředí a ministerstvem vnitra zpracovat typový plán „Narušení hrází významných vodních děl se vznikem zvláštní povodně.“ V rámci něho je konstatováno, že ke krizové situaci z důvodu vzniku zvláštní povodně vzniklé narušením hrází významných vodních děl může dojít vlivem mimořádných událostí, především přírodní katastrofy a negativní antropogenní vlivy (např. terorismus, válečné operace). Vznik zvláštní povodně narušením hráze vodního díla I.a II. kategorie z důvodu její nedokonalé stavby nebo jiné poruchy hráze

a tedy i krizová situace je málo pravděpodobná. Z výše uvedených důvodů vytipování konkrétních vodních děl nebo lokalit, kde může dojít ke zvláštní povodni nelze předvídat, ale ani vyloučit. Proto všechny správní a krizové orgány, pokud je jejich území v dosahu povodňové vlny zvláštní povodně, musí ve smyslu dané legislativy opatření ke vzniku zvláštní povodně řešit.

Cílový stav k řešení zvláštní povodně spočívá v organizační, personální a materiální připravenosti všech odpovědných správních a krizových orgánů, u ohroženého obyvatelstva na snížení možných dopadů této krizové situace s důrazem na záchranu co největšího počtu lidských životů a omezení ztrát na majetku.

Souhrn všech opatření k ochraně obyvatelstva a majetku ohroženého zvláštní povodní je obsažen v dokumentu „**Plán ochrany území pod vybraným vodním dílem před zvláštní povodní**“.(Tento plán zpracovává HZS kraje s využitím podkladů od příslušných subjektů stanovených zákony).

Ve smyslu §14, odst.2 a 3, zák. č.240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, na území kraje řídí přípravná opatření, koordinuje záchranné a likvidační práce a organizuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva, hejtman kraje.

Typový plán byl ministrem zemědělství zaslán všem hejtmanům. Informace o vodních dílech I. až III. kategorie jsou na webových stránkách ministerstva zemědělství.

Narušení dodávek potravin velkého rozsahu

Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem státní správy pro potravinářský průmysl (Zákon č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky). Povinnosti podnikatelů při výrobě potravin a tabákových výrobků a jejich uvádění do oběhu včetně úpravy státního dozoru nad dodržováním povinností vyplývá ze zákona č.110/1997., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

V tomto směru je vhodné připomenout citaci z novely č.306/2000 Sb., výše uvedeného zákona, která zní:

„Výrobci a dovozci potravin jsou povinni přizpůsobit zaměření a rozsah výroby nebo dovozu potravin v rámci hospodářských opatření uložených v krizovém stavu podle zvláštních právních předpisů. Podnikatel, který uvádí potraviny do oběhu, je povinen zajistit zásobování obyvatelstva potravinami v rozsahu a zaměření stanoveném v rámci hospodářských opatření uložených v krizovém stavu podle zvláštních předpisů.“⁴

Výkon státní správy v oblasti narušení dodávek potravin velkého rozsahu v rámci kompetencí Ministerstva zemědělství ČR zajišťuje úsek potravinářských výrob - **úřad pro potraviny**, který má ve své působnosti odpovědnost za zpracování koncepce a koordinaci záměrů a programů rozvoje, hodnocení vývoje výroby a odbytu potravin pro jednotlivé obory potravinářského průmyslu. V rozsahu své působnosti zabezpečuje vazby ministerstva zemědělství s Potravinářskou komorou, podnikatelskými svazy a společenstvy a podniky potravinářského průmyslu na úseku liberalizace trhu, celní ochrany, subvenční a dotační politiky a dopadu mezinárodních dohod na výrobce potravin.

Narušení dodávek potravin velkého rozsahu v současné době při existenci mohutné sítě velkoobchodu a k tomu odpovídajících skladů je jako samostatný důvod ke vzniku krizové situace s následným vyhlášením krizového stavu v době míru téměř vyloučen. Může však být druhotným následkem při vzniku jiných mimořádných událostí jako jsou rozsáhlé povodně, zvláštní povodně, nedostatek pitné vody pro výrobu potravin, plošné a dlouhotrvající výpadky elektrické energie, narušení funkčnosti dopravy a vznik rozsáhlých epidemií a epizootií. Doba trvání a územní rozsah narušení dodávek potravin jsou přímo závislé na časovém intervalu a rozsahu nutných opatření vyplývajících z účinků a následků výše uvedených mimořádných událostí. V minulosti se krizová situace v narušení dodávek potravin objevila při povodních na území Moravy v roce

⁴ Zákon č.240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)

Zákon č.239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Zákon č.241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů

1997, kde vznikly problémy se zásobováním postiženého obyvatelstva základními potravinami nutnými k přežití.

Dopady mimořádné události, které mohou vést ke vzniku krizové situace a následné vyhlášení krizového stavu mají svůj vliv, podle jejich účinku a rozsahu, na zásobování potravinami pouze na ohroženém území. Pokud krajské orgány nebudou schopny zabezpečit nouzové zásobování potravinami k přežití postiženého obyvatelstva cestou plánu nezbytných dodávek, požádají ministerstvo zemědělství o zabezpečení potřebných základních potravin. V neposlední řadě může krajský úřad vyhlásit nebo cestou ministerstva zemědělství doporučit vládě zavedení regulačních opatření v oblasti potravin a požádat SSHR o bezplatné uvolnění státních hmotných rezerv. Obdobně může krajský orgán požádat ministerstvo zemědělství a SSHR o povolení výdeje potravin ze skladů pohotovostních zásob a zásob pro humanitární pomoc. Tyto postupy jsou v současné době diskutovány v rámci optimalizace bezpečnostního systému ČR.

Souhrnem lze říci, že mezi mimořádné zdroje k zabezpečení nouzového zásobování potravinami k přežití obyvatelstva patří:

- zdroje potravin k zabezpečení plánu nezbytných dodávek od dodavatelů nebo výrobců na teritoriu kraje,
  - potraviny z pohotovostních zásob, které je možné odebrat od SSHR se souhlasem ministerstva zemědělství, nebo v případě odvrácení bezprostředního ohrožení života a zdraví obyvatel může o jejich použití rozhodnout i krajský úřad, který bezprostředně informuje SSHR a ministerstvo zemědělství o jejich použití (dle § 11, odst. 3 – 5, zákona č.241/2000 Sb.),
  - potraviny ze zásob humanitární pomoci nebo státních hmotných rezerv, na základě požadavku krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo obce určené, předloženého SSHR, o jejich výdeji rozhoduje po předchozím schválení vládou předseda SSHR, za jejich přidělení fyzickým osobám vážně postižených krizovou situací odpovídá hejtman a nebo starosta výše uvedené obce (dle § 12, odst. 2, zákona č.241/2000 Sb.),
  - vyhlášení a zavedení regulace prodáváných potravin se stanovením způsobu regulace, maximálního množství na osobu a stanovení priorit v dodávkách.
- Typový plán byl ministrem zemědělství zaslán všem hejtmanům k využití.

Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu

Ministerstvo zemědělství je ústředním orgánem státní správy pro vodní hospodářství (Zákon č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, zákon č.274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, zákon č.254/2001 Sb., o vodách). Uvedené právní předpisy definují působnost ministerstva ve vodním hospodářství a při rozvoji, výstavbě a provozu vodovodů a kanalizací sloužících veřejné potřebě.

Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu je krizovou situací, která jako neočekávaný jev bez vzniku jiné mimořádné události je téměř vyloučena. K narušení dodávek pitné vody může dojít na kterémkoli místě ČR, pokud je příčinou přerušení dodávky pitné vody běžná porucha vodovodní sítě. Takové přerušení dodávky (omezené lokality, menší počet obyvatel), je řešeno příslušným subjektem vodovodů a kanalizací formou náhradního zásobování obyvatelstva pitnou vodou v těchto lokalitách. Pokud však dojde k takové mimořádné události, která bude spojena s přerušением dodávek pitné vody velkého rozsahu, bude se tato mimořádná událost, mimo jiná opatření řešit cestou nouzového zásobování pitnou vodou. Nouzové zásobování pitnou vodou lze uplatnit až po vyhlášení krizového stavu. Krizová situace, spojená s narušením dodávek pitné vody velkého rozsahu, se řešila jako komplexní nouzové zásobování postiženého obyvatelstva, v průběhu povodní v roce 1997 na území Moravy a v roce 2002 na území Čech. Krizová situace narušením dodávek pitné vody velkého rozsahu má teritoriální charakter a je zpravidla spojena se vznikem a řešením jiné mimořádné události.

Nouzové zásobování obyvatelstva pitnou vodou v době krizových situací a vyhlášení krizových stavů provádí určené subjekty Služby nouzového zásobování vodou. Organizační a materiální připravenost této služby je zabezpečena krajskými orgány s určenými a smluvně vázanými subjekty. Orgány krizového řízení zahrnou do řešení nouzového zásobování pitnou vodou v krizových plánech i zásobování správních úřadů, školských, zdravotnických, sociálních, ubytovacích a obdobných stálých zařízení, HZS, ozbrojených sil a bezpečnostních sborů ve stálých objektech. Tuto činnost provádí Služba nouzového zásobování vodou ve spolupráci s ostatními složkami IZS a dalšími orgány a organizacemi teritoria v souladu s krizovým plánem zpracovaným příslušným orgánem krizového řízení.

K zabezpečení systému nouzového zásobování pitnou vodou, byla ministerstvem zemědělství zpracována **Koncepce zabezpečení obyvatelstva pitnou vodou**, která byla schválena Usnesením Bezpečnostní rady státu č.103 ze dne 18.července 2000.

V souladu s ní byla vydána Směrnice ministerstva zemědělství čj. 41658/2001 – 6000 ze dne 20. prosince 2001, kterou se upravuje postup orgánů krajů, okresních úřadů a orgánů obcí k zajištění nouzového zásobování obyvatelstva pitnou vodou při mimořádných událostech a za krizových stavů Službou nouzového zásobování vodou, která byla zveřejněna ve Věstníku ministerstva vnitra č.10.

Současně byl vydán Metodický pokyn ministerstva zemědělství čj. 21881/2002-6000 ze dne 21.června 2002 pro výběr a udržování zdrojů pro nouzové zásobování vodou.

Výše uvedené skutečnosti vyplývají ze zákona č.274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu, kde v § 21 Krizová situace se uvádí:

„Podmínky nouzového zásobování pitnou vodou a nouzového odvádění odpadních vod za krizové situace upravují zvláštní právní předpisy²⁵⁾, v jejichž rámci provozovatelé vodovodů nebo kanalizací podle svých možností zabezpečují odborné služby.“

25) Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

Cílový stav v oblasti nouzového zásobování pitnou vodou, pro postižené (evakuované) obyvatelstvo a nebo pro obyvatelstvo, které nestačilo evakuovat, spočívá v uspokojení nouzově zásobovaného obyvatelstva pitnou vodou, v množství uvedeném ve výše uvedené Směrnici, nezbytném pro jeho přežití.

Přípravenost k dosažení cílového stavu spočívá v provedení důsledné analýzy ohrožení teritoria. Z ní mimo jiné vyplynou i počty obyvatel, které bude nutné zabezpečit pitnou vodou. K tomu je mimo jiné nutno zpracovat plán nezbytných dodávek.

Typový plán „**Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu**“ byl ministrem zemědělství zaslán všem hejtmanům k využití.

Plán rozvoje vodovodů a kanalizací (PRVKÚK)

Ze zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích v § 4 je uloženo krajskému úřadu v samostatné působnosti zajistit zpracování plánu rozvoje vodovodů a kanalizací pro své území.

Hlavním cílem PRVKÚK je analyzovat podmínky a stanovit základní koncepci optimálního rozvoje zásobování vodou, včetně vymezení zdrojů povrchových a podzemních vod, uvažovaných pro účely úpravy na pitnou vodu, a základní koncepci odkanalizování a čištění odpadních vod v daném územním celku. Navržené koncepce musí být hospodárné a musí obsahovat řešení vztahů k PRVKÚKům pro sousední území.

PRVKÚK musí být zpracován, projednán a schválen v souladu s § 4 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (zákon o vodovodech a kanalizacích), v souladu s §§ 2,3 a 4 vyhlášky ministerstva zemědělství č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (vyhláška) a dále v souladu s Metodickým pokynem ministerstva zemědělství čj. 10534/2002 – 6000 pro zpracování „Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací (metodický pokyn).“

Kraj v samostatné působnosti zajišťuje zpracování PRVKÚK a následně tento schvaluje, přičemž zákonem o vodovodech a kanalizacích byl stanoven termín pro jeho zpracování a schválení do 31. 12. 2004. Kraj schvaluje PRVKÚK nejdéle na dobu 10 let.

PRVKÚK byl zpracováván na základě smlouvy o dílo a případných dodatků k této smlouvě, která byla uzavřena podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. V platném úplném znění této smlouvy tj. včetně všech případných dodatků ke smlouvě bylo ministerstvo zemědělství – odbor vodovodů a kanalizací jednou ze smluvních stran jako spoluobjednatel předmětných prací společně s příslušným krajem a případně dalšími spoluobjednateli.

Uvedený odbor ministerstva zemědělství poskytoval na zpracování PRVKÚK finanční podporu až do výše 1/3 nákladů stanovených podle zák. č. 199/1999 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

Pro rozsáhlost prací a jejich časovou náročnost byla zajištěna součinnost objednatelů při projednávání jednotlivých zpracovaných dílčích etap PRVKÚK nebo závěrečné etapy PRVKÚK v koordinačním orgánu (zpravidla v řídicím výboru). V některých krajích byl v koordinačním orgánu zastoupen i pracovník krizového řízení kraje.

Mezi základní podmínky pro poskytnutí finanční podpory ze strany ministerstva zemědělství, které jsou zakotveny ve všech krajích ve smlouvách o dílo, případně v dodatcích k těmto smlouvám patřilo:

„Samostatným dílčím výstupem PRVKÚK bude zpracování souhrnné zprávy k nouzovému zásobování pitnou vodou za krizové situace a dále zpracování možností nouzového zásobování pitnou vodou jednotlivých obcí za krizové situace, jako podklad pro krizový plán kraje (zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, plnění Směrnice ministerstva zemědělství čj. 41658/2001 – 6000 ze dne 20. prosince 2001, kterou se upravuje postup orgánů krajů, okresních úřadů a orgánů obcí k zajištění nouzového zásobování obyvatelstva pitnou vodou při mimořádných událostech a za krizových stavů Službou nouzového zásobování vodou a rovněž Metodického pokynu ministerstva zemědělství čj. 21881/2002- 6000 ze dne 21. června 2002 pro výběr a udržování zdrojů pro nouzové zásobování vodou. Grafická část tohoto výstupu bude obsahovat mapy se zakreslením zdrojů a objektů nouzového zásobování pitnou vodou za krizové situace.“

Dílčí výstup bude obsahovat v souhrnné části:

- rozsah zásobování pouze pro trvale bydlící obyvatele (nevztahuje se na rekreaci a ostatní odběratele-řeší se samostatně),
- vymezení základních pravidel pro nouzové zásobování, tj. nouzové zásobování pitnou vodou (dovoz vody cisternami, balená voda, využití mobilní úpravní vody), nouzové zásobování užitkovou vodou (zajištění hygienických potřeb obyvatel v pravomoci hygienika s ohledem na stav ohrožení území),
- výpočet potřeby vody pro nouzové zásobování – 15 litrů/osobaxden,
- vyhledání zdrojů vhodných pro nouzové zásobování (možnost ochrany zdrojů, dopravní dostupnost),
- určení využitelnosti zdrojů pro nouzové zásobování (reálně možný odběr vody za den),
- vymezení oblasti zásobené ze zdroje.

Dílčí výstup bude obsahovat v popisu obcí:

- zásobení pitnou vodou (určení zdroje pro nouzové zásobování, balená voda),
- zásobení užitkovou vodou (vodovod zásobený z ostatních zdrojů, soukromé studny, vystěhování obyvatel-evakuace).

Krizové řízení v oblasti lesního hospodářství

Ministerstvo zemědělství je dle zákona č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů ústředním orgánem státní správy lesů. V působnosti Ministerstva zemědělství ČR nejsou lesy vojenské (gesce MO ČR) a lesy v národních parcích (gesce MŽP ČR). Odborná problematika je řešena v mezích zákona č. 67/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění zákona č. 238/1999 Sb.

Výkon státní správy na úseku lesního hospodářství související s krizovým řízením zajišťují příslušné organizační útvary, které navrhují preventivní opatření proti kalamičním výskytům biotických škůdců a spolupracují se Státní rostlinolékařskou správou ČR při ochraně rostlin proti zavlečení škodlivých organismů při dovozu, průvozu a vývozu zásilek a při registraci přípravků a pomocných prostředků používaných k ochraně lesa. Spolupracují s Ministerstvem vnitra ČR na řízení Letecké hasičské služby. Dále se pak podílí na plnění úkolů veterinárních opatření k likvidaci nebezpečných nálezů a parazitóz u zvířete v oboru své působnosti.

Jako mimořádnou událost, která může přerůst v krizovou situaci a následně pak až v krizový stav, lze v této oblasti uvažovat vznik:

- epizootie (hromadná nákaza lesní zvěře),
- epifytie (hromadná nákaza lesního porostu), kalamitní přemnožení škůdců,
- požárů (jako důsledek samovznícení, nedbalosti nebo žhářství).

Epizootie

Vznik epizootie mohou zjistit pracovníci organizací zajišťujících hospodářskou činnost v lese, vlastníci lesa, členové mysliveckých sdružení či návštěvníci lesa, kteří výskyt nemoci hlásí územně příslušnému úřadu.

Epifytie

Oznamovací povinnost o výskytu nebo podezření z výskytu nemoci podle zákona č. 147/1999 Sb., §4 mají všechny právnické a fyzické osoby, které vyrábějí, zpracovávají, skladují nebo uvádějí do oběhu rostlinné produkty. Vznik nemoci (výskyt škůdců) v lesních porostech zjišťují pracovníci organizací zajišťujících hospodářskou činnost v lese. V lesních školkách navíc pracovníci Státní rostlinolékařské správy, kteří zde provádějí pravidelné rostlinolékařské kontroly.

Požár

Vznik požáru je na základě zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů povinen ohlásit nebo zabezpečit jeho ohlášení každý. Likvidace požáru v lese je pak prováděna v součinnosti s pozemními jednotkami HZS a Leteckou hasičskou službou.

Systém Letecké hasičské služby je organizován v úzké spolupráci a součinnosti s MV-GŘ HZS ČR (zejména s pozemními jednotkami HZS) a je zabezpečován na základě ustanovení lesního zákona jako služba všem vlastníkům lesů v působnosti Ministerstva zemědělství ČR. Jeho hlavním úkolem je provádění hlídkové činnosti v době zvýšeného nebezpečí vzniku lesních požárů s cílem včasného zjištění, lokalizace a uhašení.

Směrnice pro hlídkovou činnost a hašení lesních požárů prováděné leteckou technikou byly zveřejněny jako příloha časopisu 112 číslo 2/2006.

Literatura:

Zpracováno s využitím materiálu – Vlasák, J.: *Krizové řízení a HOPKS v rozsahu působnosti Ministerstva zemědělství ČR*. Přednáška – VŠE 2007

